Poštarina plaćena u gotovom.

Sveta Cecilija

SMOTRA ZA CRKVENU GLAZBU S GLAZBENIM PRILOGOM. GLASILO CECILIJINA DRUŠTVA U ZAGREBU

GOD. XVII. RUJAN, LISTOPAD 1923. SV. 5.

Sadržaj:

ČLANCI:

Strana

Pop Vinko Premuda: Još nešto o gradualu zagrebačke sveučilišne knjižnice . . . 129
Dr. Aleksander Gahs: Hrvatski korali u Francuskoj . . . 131
O. Anselmo Canjuga: † Ante Stöhr, hrv. glazbenik i skladatelj . . . 134
Stanislav Preprek: Istarska ljestvica . . . 135
Luka Lukić: O pučkom pjevanju u Slavoniji . . . 137
Lujo Šafranek-Kavić: Žrtva Abrahamova . . . 138
Vladoje Dukat: Sitne muzikalne vijesti iz Amerike . . . 139
Dr. Franjo Bučar: Johann Strauss i njegov nakladnik . . . 140

IZ HRVATSKE GLAZBENE PROŠLOSTI:

Pop Vinko Premuda: Još nešto o O. Petru Kneževiću . . . 141
Ladislav Gagulić: O. Petar Knežević i skraćivanje liturgičkih tekstova . . . 142
Fra Angjelko Posinković: Iz starog Dubrovnika . . . 143

NAŠI DOPISI . . . 144 – 146

GLAZBENA LITERATURA . . . 146—148

PREGLED ŠTAMPE O GLAZBI . . . 148

RAZNE VIJESTI:

Hrvatska, Srbija, Slovenija . . . 148 – 153

VIJESTI „SAVEZA HRV. PJEV. DRUŠTAVA“ . . . 153 – 154

VIJESTI CECILIJINA DRUŠTVA . . . 154—160

NEK JE SVAŠTA . . . na omotu

GLAZBENI PRILOG:

Ivan Ocvirk: Blažena Djevica . . . 17
S Lujza Kozinović: Tota pulchra . . . 18

Table des matières:

Pop Vinko Premuda: Encore quelques mots sur le gradual de la bibliothèque universitaire de Zagreb, page 129. — *Dr. Aleksander Gahs:* Les chorals croates en France, page 131. — *O. Anselmo Canjuga:* † Antoine Stöhr, musicien et compositeur croate, page 134. – *Stanislav Preprek:* La gamme istrienne, page 135. — *Luka Lukić:* Le chant populaire en Slavonie, page 137. — *Lujo Šafranek-Kavić:* Le sacrifice d' Abraham, page 138. – *Vladoje Dukat:* Petit courier musical d' Amérique, page 139. — *Dr. Franjo Bučar:* Johann Strauss et son libraire-éditeur, page 140. – *Pop Vinko Premuda:* Encore quelques mots sur le P. Pierre Knežević, page 141. – *Ladislav Gagulić:* P. Pierre Knežević et l'abréviation des textes liturgiques, page 142. — *Fra Angjelko Posinković:* La vieille Raguse, page 143. – Correspondances, page 140—146. — Littérature musicale, page 146—148. — Presse musicale, page 148. — Nouvelles diverses, page 148 – 153. — Nouvelles de la „Fédération des sociétes de chant croates“, page 153 – 154. — Nouvelles de la „Société de Sainte Cécile“, page 154—160. — Faits divers (voir la couverture). — Supplément musical de *Ivan Ocvirk* et *Lujza Kozinović.*

SVETA-CECILIJA

SMOTRA ZA CRKVENU GLAZBU S GLAZBENIM PRILOGOM

GLASILO CECILIJINA DRUŠTVA U ZAGREBU

SV. 5. RUJAN, LISTOPAD 1923. **GOD. XVII.**

Još nešto o gradualu zagrebačke sveučilišne knjižnice.

Pop Vinko Premuda — Stara Baška.

Dr. Viktor Novak opisao je u „Sv. Ceciliji" o. g. (str. 33. i 65.) stari koralnom goticom pisani gradual, što sada zaprema odlično mjesto kao glazbena starina u knjižnici zagrebačkog sveučilišta. Dra Novaka ide zasluga što je starinu iznio na vidjelo te nas s njom upoznao. On ju stavlja u drugu polovicu 14. stoljeća. Spominje kako je neko tri ili četiri vijeka kasnije pokušao poderane dijelove pergamene slijepiti pergamentnim ostacima i papirom. Tako je upotrebio i povelju na koži, kojom je car i kralj Maksimilijan 1499. darovao neke posjede u Pordenonu (Portusnaonis) u Friulu svećeniku s otoka Krka Luki de Renaldis za usluge iskazane njemu i caru Fridriku u početku vladanja Vladislava II. Jagelovića (1490.—1526.). Tada je i velik dio Hrvata pristajao uz Fridrika i Maksa protiv Vladislava. Darovnica ističe, kako je Luka mnogo učinio u njihovu korist onomadne u metežu ugarskom i uz pogibelj vlastitog života. Zato naslućuje Novak, da je i naš kodeks bio u nekoj blizini i vezi s ovom poveljom onda, kada već ona ne imaše djelujuće pravne snage. A to mogaše biti Krk i Pordenone. Jedno i drugo mjesto još nije ušlo u hipotezu, po kojoj bi se moglo zaključivati, da je u jednome od njih i morao nastati ovaj kodeks. Spomenuta mjesta mogla bi biti kao zona postanka toga rukopisa i po paleografskim kriterijama.

Prije pronalaska štampe pisalo se je osobito u samostanima mnogo i prepisivalo. Prepisivač — amanuensis, obavljao je sam ono što danas čini tiskarnica. Još i danas se divimo ustrpljivosti i umjeću ovih pravih umjetnika u krasnopisu i slikanju. A često puta su to radili klečeći na koljenima. Tako se divimo i krasnim umjetninama, što su nam preostale od onih marnih pčelica, naših starih glagoljaša.

Širenjem tiskanih djela počelo je propadati rukopisno umještvo te se došlo dotle, da su najljepše rukopise prodavali knjigovežama u bescjenu. Jer ih vlasnici nijesu znali cijeniti, propalo je toga mnogo i kod nas ili odvučeno u tuđinu. I u naše doba Brčićevi glagolski ulomci odoše u Rusiju, gdje ih Rusi neće proučavati, a Hrvati do njih ne mogu.

Tako su i naši crkveni zborovi imali svoje knjige. I krčki stolni kaptol, kako spominje jedna biskupska vizita, imao je više svezaka krasno pisanih koralnih knjiga, a danas gdje su? Jedino rapska stolnica sačuvala je nekoliko takovih koralnom goticom pisanih na koži.

Zašto ovo spominjem? Zato jer držim da je i zagrebački kodeks ili napisan na Krku i možda upravo u Košljunu, ili se tamo čuvao. O. Dunat Fabijanić je zabilježio predaju, što ju je čuo od starih košljunskih redovnika, da se ondje nalazio i glasoviti Klocov glagolita, koji je prepisan na hrvatskom području X. ili početkom XI. stoljeća s izvornog prvopisa, kako drži dr. Vondrák (Glagolita Clozův, v Praze 1893.).

Pa što to spada na stari goticom pisani gradual? Doista spada, jer nas dovodi u svezu sa svećenikom Krčaninom Lukom de Renaldis.

Na omotu tog Klocova Glagolaša ima lat. bilješka,[1] da je Markard Breisacher, carski poslanik, negdje 1500. primio na dar ona dva kvinterniona od svećenika krčke biskupije Luke de Reynaldis prigodom sklapanja mira među Tirolom i mletačkom vladom. Pop Luka da je te ostanke biblije sv. Jeronima dobio od krčkoga kneza Ivana Frankapana, koji je rukopis uvezan i urešen zlatom i srebrom držao za svetinju. Kad je Ivan umro u Mlecima, odnijeli mu sve pa i naš rukopis ukrali, a dio, nekoliko listova, zapalo popa Luku.

Sama bilješka je od Breisacherove ruke, koji je umro 1509., dočim je mir uglavljen 1497. Jedino u godini, kad je primio rukopis od popa Luke, ispušteno je C — jedna stotina. Iza Breisachera baštinio je rukopis grof Schurff, koji vlastoručno iza gornje bilješke pripisa: Dises puech hat Sant Jeronimufs mit aigner hant geschriben in Crabatisher sprach. Konačno je došao u vlasništvo grofu Parizu Klocu, a on ga darova knjižnici gradskog muzeja u Trentu.

O popu Luki de Raynaldis znamo i to, da je bio ovršitelj oporuke Jelisave, žene zadnjeg krčkog kneza Ivana, koji je nju preživio. Dominik de Raynaldis, valjada brat Lukin, bijaše natpop pa veli žakan krčke stolnice. Ovo zadnje navodi Crnčić pa i Klaić u „Krčki knezovi Frankapani". I Klaić navodi po Kopitaru i Vondráku latinsku bilješku o Klocovom glagoljašu.

Kasnije ne znamo ništa o popu Luki, jedino u Košljunu sačuvala se predaja, da je dopratio iz Mletaka mrtvo tijelo nesretnog zadnjeg gospodara krčkog, kneza Ivana Frankapana.

Košljunska knjižnica imala je i drugih glagolskih starina, tako čitavi primjerak na koži prvotiska glag. misala od god. 1483.

Košljun pripadaše prije Benediktovcima. Kako se drugdje događalo, popusti stega i u ovom samostanu. Kad je zadnji opat Dominik, koga su prema nekom spisu zvali Govedo, umro extra curiam Romanam, (možda izopćen) papa Nikola V. bulom od dne 30. ožujka g. 1447. na molbu Martina i Ivana Frankapana, knezova senjskih i modruških, doznači samostan Franovcima Obslužiteljima.

Lako da je onaj gradual napisan u Košljunu od koga Benediktovca, ili se tamo dugo vremena nalazio. I sada ima ondje nešto neuma na koži i psaltir bez nota, ali mlađom goticom pisan.

Da se je u Košljunu i pod novom upravom gojilo pjevanje, o tom nam svjedoči stari zbornik rukopisni na papiru, pisan pod kraj 15. vijeka. Tu se na 18 listova sitno zbijene gotičke kurzive nalazi traktat o muzici i pjevanju. Pri koncu čitamo (pošto tiskara nema tipova, ispisao sam kratice):

Explicit brevis collectio artis musice tam ex determinationibus antiquorum quam modernorum magistrorum in hac arte peritorum facta per venerabilem p. f. Nicolaum de Francia cantorem eximium ad utilitatem incipientium ut simpliciores ad divinas laudes decantandas cicius instruantur[2].

Tko je prepisao ovaj kompendij muzički fra Nikole iz Francuske, izvrsnog pjevača nije poznato. Ja sam čitav traktat prepisao, što radi starine i silnih kratica nije bilo baš lako i prepis sam poslao „Sv. Ceciliji" za arkiv, pa bih želio da ga koji stručnjak pregleda i prouči.

Tu se spominju i djela o muzici meštra Filipa de Vitraco i drugih. Bilo bi vrijedno znati, nije li to prepis kakve inkunabule. Primjeri su u neumama.

Zborniku je dodana sa dva retka napjeva u neumama i poznata pjesma: Dulcis Ihesu memoria.

Buduć nisam musicus, ne upuštam se u daljnje razglabanje, držeći se one Prešernove „le čevlje sodi naj kopitar".

---

[1] Evo je prema Vondráku:

Isti quinterni, hic intus ligati, scripti fuerunt de manu propria S. Iheronimi ecclesie Dei doctoris acutissimi. Et sunt biblie pars in lingwa Croatina scripta. Et michi dono dedit D. Lucas de Reynaldiis presbyter Veglensis dioeceseos, qui habuit a Magnifico Domino Johanne de Frangepanibus, domino insule prefate Vegle, qui librum auro et argento ornatum pro reliquiis venerabatur. Et cum Venetiis mortuus ac bona sua in predam data ac distracta fuissent, etiam de hoc libro aurum et argentum amotum fuit, et pars libri prefato D. Luce in manus venit, de qua michi Marquardo Breisacher militi, et tunc temporis Cesareo oratori, et pacis inter Illustrissimum Dominum Sigismundum Archiducem Austrie ex una, et Illustrissimum Venetiarum Dominum parcium ex altera confectori, illos inclusos duos quinternos pro speciali et grato munere dedit. Anno a Nativitate Domini M°CCC°.

[2] Svršava kratka zbirka o muzičkoj vještini polag pravila starih i novih učitelja vještaka, sastavljena od č. oca fra Nikole iz Francuske, izvrsnog pjevača za korist početnika, da priprostiji brže nauče pjevati božanstvene pohvale.

Hrvatski korali u Francuskoj.

Dr. Aleksander Gahs — Zagreb.

Pod tim naslovom bilo je među „Raznim vijestima" (iz Francuske) u ovoj smotri već triput javljeno (g. XVI. sv. 5. t. g. XVII. sv. 1. i 4.) o lijepom uspjehu naših korala u Francuskoj, i to zaslugom moga kolege (sa sveučilišta u Lyonu) svećenika Bernarda Secret-a, koji je sada namješten u Cognin-u, malom alpinskom mjestu nadbiskupije Chambery u Savoji. U zadnjem svom listu šalje mi g. Secret novih podataka o svom radu i o vrijednosti naših korala, a držim ih vrijednima, da se ovdje opširnije prikažu.

Sedam pjesama iz „Hrv. Crk. Pjesmarice" unišlo je dosada u Répertoire koralnog zbora u Cognin-u, i redovito se pjevaju u župskoj crkvi. Evo, koje su to: pučke božićne popijevke (harm. Dugan): „Kirie eleison" (str. 37.), „Veselje ti navještujem" (str. 41.) i „Spavaj sinko" (str. 43.) s francuskim tekstom, koji je u pomanjkanju prijevoda složio sam g. Secret prema idejama naslova; zatim Taclikova „Ave Jesu!" (str. 80.) i Kostanjevčeva „Djevici Mariji" (str. 105.) s francuskim tekstom prema mojem prijevodu; napokon Špoljarova „Poslije podizanja" (str. 21.) s latinskim tekstom iz „O salutaris hostia" i Lucićev „Tantum ergo" (str. 83.). Budući da je g. Secret poslao arhivu „Sv. Cecilije" sve francuske tekstove, to navodim dva od njih (prvu kiticu od „Veselje ti navješćujem" i od „Djevici Mariji") za primjer kako zvuče naše pjesme u francuskom ruhu:

Je t'annonce la joie. (harm. Dugan, p. 41.).

I. Quel est ce doux chant et ces accords mélodieux
Bergers n'est-ce pas la voix des Anges dans la cieux?
Dans la nuit,
Rien ne rbuit.
Tout sommeille,
O merveille!
Et puissante,
La voix chante:
Hâtez-vous, bergers,
Venez l'adorer...

A la Vierge Marie (Kostanjevac, p. 105.).

I. Reine des cieux, priez pour nous,
De la grâce, divine mère,
Fléchissez le juge sévère;
Nous craignons son juste courroux...

Sve tri božićne pjesme (harm. Dugan) izvodio je također i „Cercle Jeanne d'Arc" u svojoj „Séance de Noël" na Staru Godinu 1922. pod naslovom: 3 Noëls Croates, à 3 voix egales, de Fr. Dugan. Chorale", a sačinjavale su zajedno s „2 Noëls patois savoyards" treću točku programa, koji je listu priložen. Prije izvedbe držao je tom zgodom g. Secret publici kratko predavanje o hrvatskoj crkvenoj pjesmi i glazbi uopće.

Na ove podatke o svom radu nadovezuje g. Secret sud publike i svoj o našim koralima, koji je za nas nada sve laskav. Kako tom prilikom g. Secret iznosi i prilike, odnosno neprilike današnje francuske crkvene glazbe, to ću cijeli odlomak navesti u doslovnom prijevodu:

„(Pjesme) su imale najveći (le plus vif) uspjeh. Svi se dive ovoj čistoj, harmoničkoj, jednostavnoj i religijoznoj glazbi. Ovi se korali sviđaju i — čine dobro. Dolaze naime u najzgodniji čas u borbi oko obnove religijozne pjesme u Francuskoj. Vi znadete, da se liturgijsko pjevanje iskvarilo u 17., 18. i 19. v. izdavanjem raznih lokalnih Kyrijala, Graduala i Vesperala, u kojima je melodija bila razvodnjena (allegée) ili preopterećena (surchargée). Osim toga pjevači su na selima pjevali na svoj način s obzirom na ritam i na interpretaciju. Crkvenim pjesmama u francuskom jeziku pala je glazbena i literarna vrijednost u 18. i 19. v. pod utjecajem loše profane glazbe. Počelo se naime pod operne arije stavljati besmislene riječi, koje nijesu bile ni u kakovom savezu s glazbom, s pobožnošću i teologijom. Napokon je izišao „Motu proprio" Pija X., da započne reformu. Vatikansko je izdanje obvezatno za liturgijsko pjevanje. Ono je osvojilo gradove i dobar dio selâ. Osvajanje francuske (crkvene) pjesme teže je i dugotrajnije. Ponajprije treba predobiti ravnatelje ili ravnateljice malih zborova na selima ili u gradovima; treba im pružiti lijepih, nabožnih i lakih crkvenih pjesama. Mi imamo u Parizu i nekim velikim središtima katoličkih skladatelja prvoga reda, koji nam malo po malo komponiraju dobar Répertoire, bilo u smotrama bilo u priručnicima. Međutim je potreban veliki broj crkvenih pjesama: za sve svetkovine i za sve ukuse. Teškoća pak stoji u crkvenoj pjesmi, koja mora u sebi združiti ove četiri osebine: glazbenu vrijednost, literarnu

vrijednost, nabožnost i relativnu lakoću. Ako jedna od ovih osebina manjka, slušatelji nijesu ganuti niti pobuđeni. Uistinu sam opazio, da su ove četiri osebine potrebne nesamo za pjevače, nego i za slušatelje. Vjernici ne ljube odviše učenu glazbu, a mnogi od vrijednih naših današnjih skladatelja crkvenih pjesama stoje pod utjecajem moderne glazbe: oni hoće biti učenjaci. Upravo instiktivno izbjegavaju melodiju, pa se utječu subtilnoj i zamršenoj harmoniji. To je velika pogrješka. Po mom mnijenju crkvena pjesma treba da je prije svega melodijozna, da muzikalna fraza prodre u uho i u dušu s tendencijom, da se u nju ureže. Slušatelji ljube frazu, koja se zadrži, melodiju koja ostaje. Ako se s ovakovom melodijom združi lijepa harmonija, onda je slušateljstvo uzneseno. A upravo to je frapantno u Vašoj hrvatskoj glazbi. Melodija je gotovo uvijek veoma lijepa, a harmonizacija ne slabi nikada. Jedva se pod nju stave adekvatne francuske riječi, već se dobije veoma lijepa crkvena pjesma. t. j. onakova, koja posjeduje četiri bitne osebine: muzikalnu i literarnu vrijednost, nabožnost i relativnu lakoću. Zbornik dakle „Hrv. Crkv. Pjesmarica", kojega je izdao „Vijenac", jest prava riznica. On može da pomogne obogatiti naš Repertoire religijozne glazbe i tako imati udjela u obnovi koju traži Pijo X. Napokon ovaj Zbornik služi na najveću čast i njegovim autorima i Vašoj domovini, koje otkriva duboki kršćanski duh. — Navedene pjesme pjevati će i susjedni koralni zborovi, s kojima sam poznat. Osim toga imam nakanu, da ih publiciram u jednoj od naših glazbenih revija s popratnim člankom. Prema uspjehu pred velikim forumom nastojati ću zatim, da sporazumno s „Vijencem" priredim francusko izdanje („Hrv. Crkv. Pjesmarice")".

G. Secret izriče na koncu lista svoje najveće simpatije „Vijencu" i uredniku „Sv Cecilije". Traži primjerak „Hrv. Crkv. Pjesmarice" za svog susjeda i prijevod daljnjih 11 pjesama, koje želi uvježbati po svom zboru.

Međutim u zadnji čas stigla mi je pošiljka, koja govori o „novoj pobjedi" naših korala. Na bogatom programu velike pučke svečanosti: „Fête de Charité", koja se obdržavala 17. VI. o. g. u parku vile (chateau) „Chiron" u Cognin-u pod začasnim predsjedništvom člana francuske Akademije g Henry Bordeauxa, a na korist mjesnih katoličkih organizacija, ističe se točka „9. Deux choeurs croates à 4 voix mixtes avec accompagnement d'orchestre, tirés du recueil de G. Veljković (1807.). Donnés pour la première fois en France, avec antorisation spéciale de la Sociétè „Vijenac" de Zagreb. Harmonisation de F. Dugan, paroles de M. l'abbé Secret." Moj prijatelj pokušao je ovdje izvesti neki novum: znao je naime, da su to božićne pjesme („Rodio se Bog" i „Kada zvijezda divna", str. 54.—55. i 58. i 59. „Hrv. Crkv. Pjesmarice"), a ipak je složio francuski tekst, koji se odnosi na proljeće (Le Mai Léger") i na noć („La Nuit")! O uspjehu izvedbe veli popratni list ovo: „Vaši su hrvatski korali odnijeli novu pobjedu. Za 17. VI. organizirao sam veliku karitativnu zabavu... Na program stavih 2 hrvatske božićne pjesme, br. 17. i 20. iz „Hrv. Crkv. Pjesmarice", s riječima o Proljeću i Noći... Pratnja orhestra, piana i harmoniuma. Oko 2000 osoba sastavljalo je slušateljstvo. Prisutan je bio i Msgr. Castellan, nadbiskup iz Chambery-a. Na njegovu želju i na burno pljeskanje mase morali smo hrvatske pjesme izvoditi dva puta. Orhestar i zbor brojili su 95 članova. To je bilo uistinu lijepo. Ove zime iznova ćemo početi u dvorani katoličkog kazališta u Chambery-u....". S obzirom na ovaj novi rad traži on još jedan primjerak „Hrv. Crkvene Pjesmarice" i zbirke hrvatskih svjetovnih pjesama. Tako ću ga moći upoznati s našim originalnim skladateljem hrv. svjetovnih pjesama dr. Božidarom Širolom i s našim najboljim pjevačkim zborom „Lisinskim".

Prigodom spomenute svečanosti progovorile su i pokrajinske novine o našoj glazbi. „La Savoie" od 23. VI. (g. IV. br. 200) ima članak pod naslovom „Musique Croate", koji glasi: „Imamo nakanu, da publiciramo studiju o hrvatskoj (crkvenoj) glazbi. Ova je glazba jako slična ruskoj, a doživljava svoju obnovu u Jugoslaviji nastojanjem moćnih društava „Sv. Cecilije" i „Vijenca" u Zagrebu. Pjesme su sposobne da učine najveće usluge našim koralnim zborovima u gradu i na selu. Lake su i veoma lijepe, pa se sviđaju pjevačima i slušateljima. Ova se glazba počinje među nama širiti trudom i nastojanjem čednog koralnog zbora Savoje: „Cercle Jeanne d' Arc" iz Cognin-a. Njegov ravnatelj, g. svećenik Secret, stoji u osobnom saobraćaju s „Vijencem" i „Sv. Cecilijom"... Evo teksta dviju pjesama, koje su bile izvedene prošle nedjelje na svečanosti u Cognin-u. (Tu su priopćene prve kitice spomenutih pjesama.)

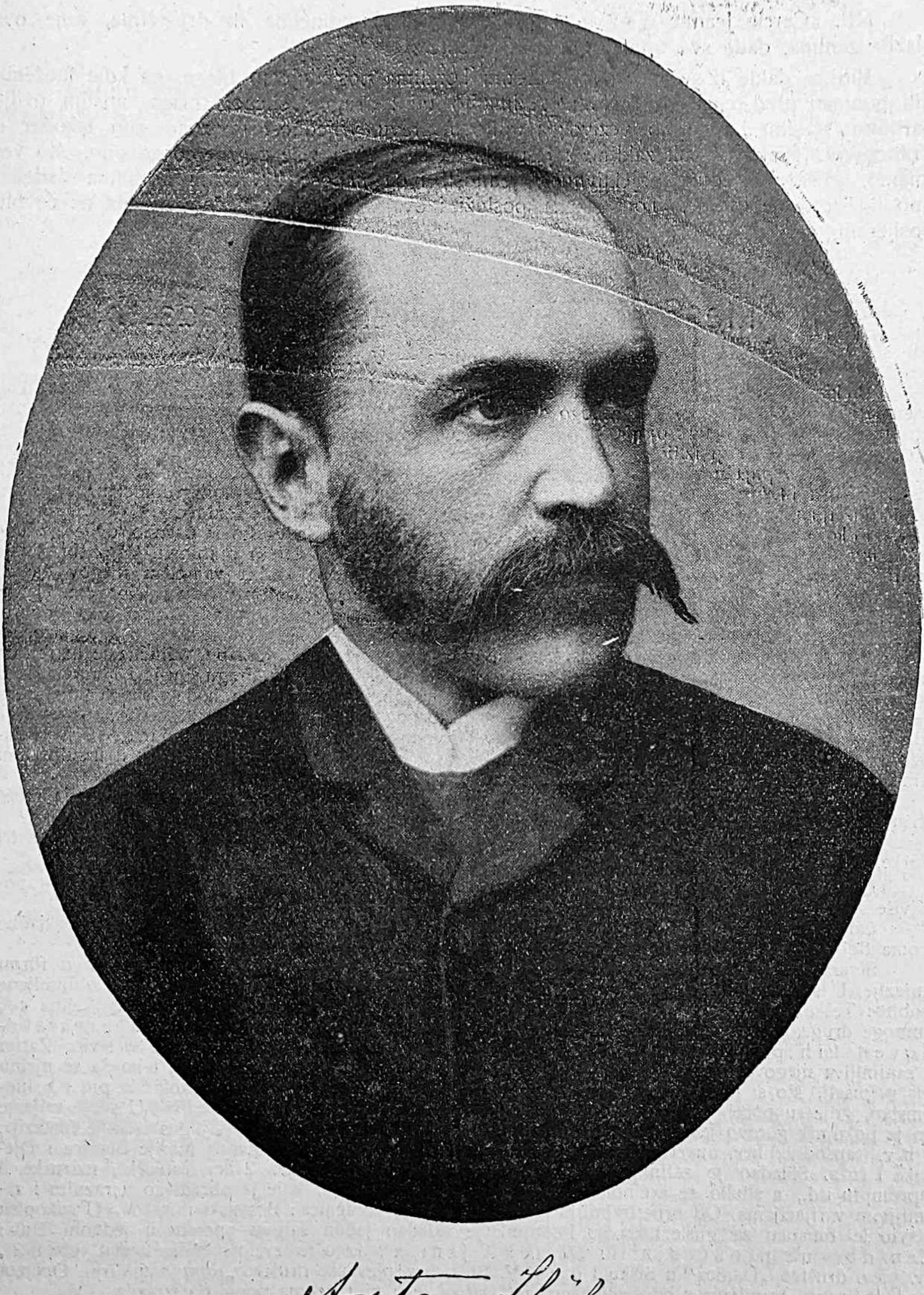

Sliku A. Stöhra najpripravnije nam je na uporabu ustupila nakladna knjižara St. Kuglia. Ta je knjižara u svojoj nakladi izdala gotovo sve Stöhrove skladbe. Spominjemo: za klavir dvoručno: Album jugoslav. nar. pjesama (s podmetnutim tekstom, 5 svezaka), fantaziju: Po jezeru i Sini žarko sa istoka sunce, drugu rapsodiju, mnoge plesne skladbe, album hrv. pjesama te pjesme za jedan glas i klavir: Udaljenoj i Veselo srce, Tri pjesme, Bijedno srce, Lietna noć itd.

NB. „Cercle Jeanne d'Arc" je pripravan, da pojedincima ili društvima, koje ova glazba zanima, dade sve upute i pribavi pjesme.

Vidi se dakle iz svega, da u hrvatskim koralima posjedujemo blago, na koje možemo biti ponosni pred cijelim svijetom. A imamo mi i drugog sličnog blaga, mislim ovdje narodnu pjesmu i narodno vezivo; i njihovu pravu vrijednost upoznao sam također u Francuskoj. Praktični pak zaključak jest taj, da se i sâmi više zagrijemo za ono, što već imamo, a što posjeduje objektivnu vrijednost, i da napose hrvatskim koralima dademo ono mjesto, koje ih ide. Tome neka posluži i ovaj izvještaj, a nadam se, da ne će biti posljednji.

† Ante Stöhr, hrv. glazbenik i skladatelj.

O. Anselmo Canjuga — Varaždin.

Prekinule su se žice i umuknula je lira jednoga marnoga radnika na glazbenom polju, koji premda skroman u radu, ipak je mnogo doprinio, da je hrv. pjesma i glazba napredovala, pa je tako utro put današnjoj umjetničkoj njezinoj visini. Nema gotovo kuće u kojoj odmijevaju zvuci sa glasovira, a da se ne čuje po koji izlijev srca i duše toga skromnoga i marljivoga radnika.

Dne 13. srpnja u veče umro je naglom smrću u 76. godini života Ante Stöhr, hrv. glazbenik i skladatelj, a 14. po podne sahranjeni su njegovi smrtni ostanci u obiteljskoj grobnici na varaždinskom groblju nedaleko groba njegovog učitelja lirskoga glazbenika Ivana Padovca.

Pokojnik se rodio 9. IX. 1847. u srcu kršne Like, Gospiću. Jedva što je navršio dvije godine, umre mu otac, koji je ondje bio satnik-auditor, a majka mu se preseli ka rodbini u Varaždin. Tu je mali Ante svršio osnovne škole i pohađao realku. Naskoro opazi majka vanredan njegov dar za glazbu, te ga dade u školu odličnoga tada glazbenika I. Padovca, a zatim u onu J. Nonnera. U tim školama, pod uzornom upravom svojih učitelja-glazbenika, napredovao je mladi Antun brzo i dobro, tako, da ga je majka, po nagovoru spomenutih učitelja poslala u Prag, da se tamo usavrši u glazbenoj umjetnosti. Budući da tada nije bilo kod nas stipendija za glazbenu naobrazbu, odlučila je majka, da žrtvuje očevu baštinu za sinovljevu naobrazbu. Mladi Stöhr učio je u Pragu gusle i glasovir kroz pune tri godine. Nakon toga otide u Graz, gdje je tri godine učio gusle kod vrsnoga umjetnika Ferdinanda Caspera, a glasovir kod znamenitoga glazbenog pedagoga Ivana Buve, u čijem zavodu je također neko vrijeme kao mlad učitelj obučavao. Potpuno naobražen vrati se Stöhr g. 1877. u Varaždin. Od tada djelovao je neumorno u svom zvanju kao učitelj glazbe i pjevanja u uršulinskom samostanu preko četrdeset godina, a kao privatni učitelj sve do svoje smrti.

Radi odličnih njegovih sposobnosti dozvolila mu je g. 1882. kr. hrv. zem. vlada, da može otvoriti samostalnu glazbenu školu, u kojoj je poučavao svoje mnogobrojne učenike i učenice.

U 41. godini života oženi Olgu Bujas, rodom Bakranku. Iz tog braka rodilo se troje djece, tri kćerke, od kojih su se dvije posvetile glazbi.

U privatnom svome životu bio je pokojnik skroman i povučen, veliki prijatelj prirode — ponajviše šuma. Plemenit značajem i marljiv u radu živio je samo za glazbu i za svoju obitelj.

Od glazbenih velikana najvećma je volio Beethovena, Schumanna i Schuberta, a njihove skladbe veoma dobro interpretirao. Izvrsno je svirao gusle i glasovir.

Stvaralački rad Stöhrov obuhvata stvaranje umjetnih pjesama i obrađivanje pučkih u formi fantazije. U stvaranju umjetnih pjesama bio je posve originalan, pa su mu nekoje veoma obljubljene osobito: Teške noći, teške misli, Gdje si sanče, Bol slavuja, Što sam sjetan, Bijedno srce, Ljetna noć i mnoge druge. Našim glazbenim krugovima dobro su poznata njegova 4 albuma hrvatsko-slovenskih popjevaka, što ih je on svojim učenicima za naukovnu porabu sastavio. Zatim je zanimljiva njegova posebnost u obrađivanju pučkih popjevaka u obliku fantazije, tako da se njemu ima pripisati, što si je hrvatska narodna popjevka u tom umjetnom obliku prokrčila put i u inozemstvo, gdje su počeli upoznavati bogatu riznicu blaga naših narodnih melodija. U svoje vrijeme bio je pokojnik gotovo jedini, koji je gojio tu formu. Spominjem njegove 4 jugoslavenske fantazije, 2 hrv. rapsodije, hrv. ouverturu, pa 3 idile: Uspomene na Trakošćan, Zvona Marije Bistrice i Djevojka i ruža. Skladao je zatim dosta plesnih komada: valcikâ, polkâ, 2 hrv. četvorke, mazurke, 3 impromptu itd., a služio se većinom motivima narodnih melodija, koje je obrađivao u raznim i zanimljivim varijacijama. Od orhestralnih stvari zanimljiva je koračnica: Bosanski mirozov. U rukopisu ostavio je romancu za gusle i klavir. Pokojnik je skladao jednu šaljivu operetu u jednom činu: „Ženidba na prošćenju" ili „Matek i Janica", koju je izvelo na Silvestrovu veče 1921. hrv. pjev. društvo „Danica" u Sisku i dne 7. V. 1922. hrv. pjevačko društvo „Rusan" u Virju. Opereta je od općinstva primljana s oduševljenjem, a i kritika se o njoj veoma povoljno izrazila.

Iz privatnoga lista saznajem, da je bio u dopisivanju sa pok. Kuhačem, koji ga je kao skladatelja veoma cijenio, i prigodom njegove 40-godišnjice (u decembru 1909) napisao referat o njegovom radu na glazbenom polju, što se nalazi sigurno u ostavštini pok. Kuhača.

To je evo kratki opis života i prikaz glazbenoga rada pok. Antuna Stöhra, u koliko sam ga mogao iskititi po onim podacima, koje sam imao pri ruci.

Bila trajna uspomena među nama hrv. glazbeniku i skladatelju Antunu Stöhru! R. i. p.!

Istarska ljestvica.

Stanislav Preprek. — Maradik.

Ukoliko znadem, pisali su do sada o istarskim pjesmama i o istarskoj ljestvici Ignacije Radić („Sv. C.", 1914., str. 35.), dr. Božidar Širola („Savremenik', 1919., br. 11. i 12.) i dr. Vinko Žganec („Sv. C.", 1921., str. 8.).

Moje razmatranje odnosi se na pjesme, kako ih je M. Brajša-Rašan zabiježio u svojoj zbirci: „Hrv. narodne popijevke iz Istre". (Pula, 1910.) i to samo na one starije, koje jedino pokazuju izrazit i poseban značaj.

U prvom redu želim da osvijetlim jedan pojam.

Dr. B. Širola veli u spomenutom članku: „Kako da se onda govori o ljestvici ovakovih popijevki, kada svi glasovi, iz kojih pjevači grade svoje napjeve, pristaju unutar jedne sekste često same kvinte".

Mislim, da je vrlo pogriješno za naravnu glazbu upotrebljavati u istom značenju pojmove, koji vrijede samo za temperovanu glazbu. Ljestvicom u naravnoj glazbi možemo i smijemo nazivati samo onaj niz glasova i onakav spoj intervala, koji upotrebljava narod gradeći melodije. Prema tome smatram pokušaj dra V. Žganca, da istarsku pentatonsku ljestvicu nadopuni do oktave, neuspjelim, jer ni u jednoj istarskoj pjesmi nisam našao interval povećane sekunde, kako bi to moralo da bude od 6. na 7. stupku u toj nadopunjenoj ljestvici:

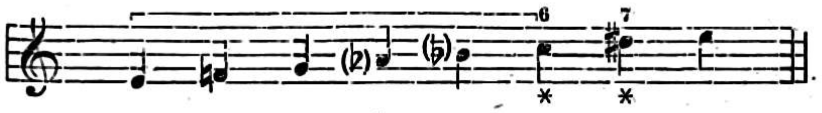

Istarsku ljestvicu moramo ostaviti onakovom, kakova živi u narodu, u narodnim pjesmama. Dakle šesteroglasnom i peteroglasnom (šta više i četveroglasnom!).

Napokon, tko je još pokušavao, da ostale pentatonske ljestvice upotpuni na cijelu i potpunu oktavu? N. pr. u kineskoj i japanskoj ljestvici, koje hotimice izbjegavaju tritonus (4. i 7. stupku)?

Sve istarske pjesme dadu se u glavnom svesti na dva glavna ljestvična tipa:

A

B

Ovim znakom ┌──────┐ označen je faktični maksimalni opseg ljestvice. Prve tri stupke tipa B dolaze redovno samo u finalnoj kadenci, no ovdje su radi potpunosti uzlazne i silazne ljestvice metnute i na početku. Isto tako su akcidentali zabilježeni pred svakom notom (gdje je to potrebno) da se izbjegne pomutnji.

Oba tipa na oko su sasma slična, no važniju razliku pokazuje 2. stupka.

U prvom slučaju je prvi interval velika, a u drugom mala sekunda t. j. druga stupka sačinjava sa drugim glasom, koji se od druge stupke razvija u tercama, malu i smanjenu tercu.

Prema diferiranju ostalih ljestvičnih glasova pokazuju istarske pjesme ove ljestvice:

A 1 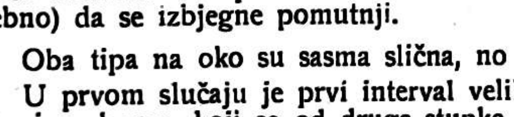

2 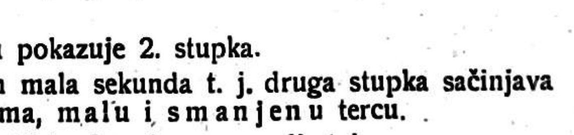

3

Ljestvica A 1. pokazuje često razvitak samo do 4. stupke, A 2. i A 3. često samo do 5. A 1. može i ovako svršavati:

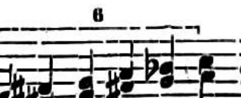

a A 2. ovako:

B 1 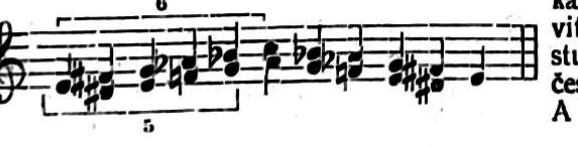

2 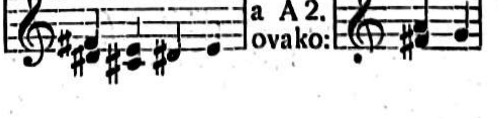

(┌ – – – – – – – – ┐ označuje melodiju ljestvice A 1. transponovane na *f*.)

Ljestvica B 1. pokazuje razvitak i do 5. stupke. Ljestvica B 2. interesantna je, jer joj uzlazna polovica sjeća tipa A, a druga polovica svršava kadencom tipa B. Osim toga pokazuje tip A često ovaj svršetak:

a tip B ovaj:

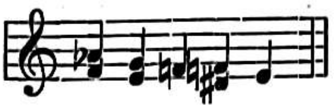

Kako je već napred spomenuto, nalaze se u nekim pjesmama značajke obadvaju tipova (A i B) pomiješane. No, pojedini dijelovi mogu pokazivati odijelito i jasno diferencije jednoga te istoga tipa. Tako n. pr. pjesma: Zaspala je ljuba (Brajša, str. 21.) pokazuje u prvom stihu ljestvicu A 2. s finalom na g; dok se prva polovica drugoga stiha kreće u A 3., a druga polovica opet u A 2.

Najviše pažnje valja posvetiti harmonizaciji finalne kadence tipa B.

V. Žganec pre·laže ovaj harmonijski oblik:

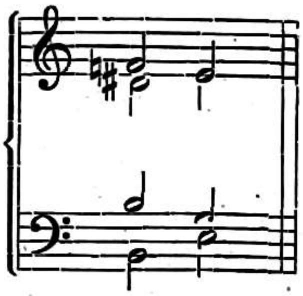

Brajša je n. pr. prvi akord upravo tako napisao u pjesmi „Turne moj lipi", dok drugi rješava bez terce, što je svakako bolje. Osim toga Brajša ga harmonizira i ovako (transponovano):

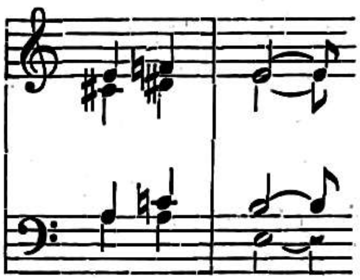

To bi bio drugi prijedlog V. Žganca, samo ne peteroglasno nego četveroglasno i bez terce (bolje!). Inače je Brajša tu fin. kadencu i ovako harmonizirao (transponovano):

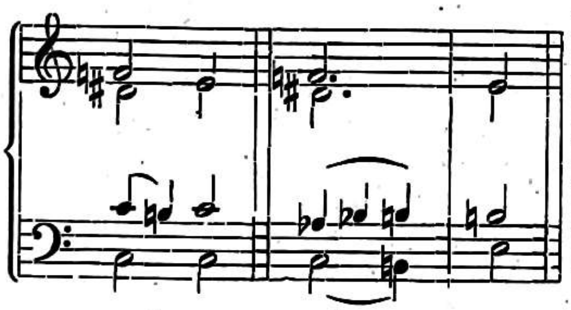

Kad b s· govorilo o ofici elnoj harmonizaciji te kadence, dak e i o bilo kakvoj tonaliteti (pa makar i frigijskoj [radi tobožnje frigijske kadence]), onda bih predložio ovu harmonizaciju:

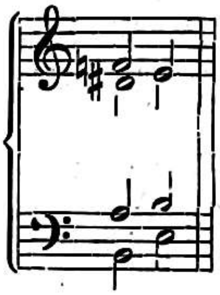

ili

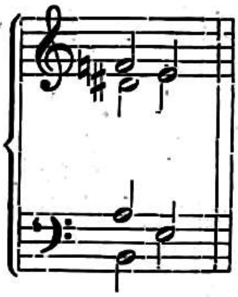

U tom slučaju radilo bi se o dominantnom četverozvuku sa smanjenom kvintom.

Takav slučaj poznat je odavna u glazbenoj literaturi. Želim da podsjetim samo na najpoznatiji: Grieg: Ases Tod (Peer Gynt I 2. stavak 10. i 18. takt stra;a).

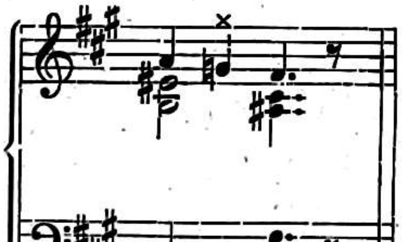

Razumije se, da umjetnik obrađuju i n. pr. istarsku pjesmu ima potpunu slobodu u upotrebljavanju harmonijskih sredstava: od najjednostavnijeg trozvuka i četverozvuka pa sve do kompliciranih tonskih kompleksa atonalne glazbe. Pri završetku želio bih da još nešto ustanovim. Brajša je u svim finalima tipa B ispravno bilježio smanjenu tercu, a ne kako V. Žganec veli sekundu. Ako je tako zabilježio B. Širola, nije Brajša. Zato je i ono ustanovljivanje obadviju redakcijâ u savezu sa Brajšom posve suvišno.

Ovo razmatranje napisano je sa stanovišta našeg temperiranog sistema. Da je prema tome naša notacija naravne istarske pjesme i ljestvice netočna, moramo još za sada (nažalost!) priznati. Narodna glazba, koja se kreće u prirodnim ljestvicama, dat će se svesti istom onda u neki sistem, kada budemo te prirodne ljestvice temeljito ispitali, kada budemo gradili instrumente sa prirodnim (netemperiranim) glasovima i kad steknemo jasne predodžbe tih glasova. Razumljivo je, da se i naš slušni organ mora toliko razviti, da uzmogne prirodne glasove zapažati i razlikovati. Onda ćemo istom moći da shvatimo narodnu pjesmu, njenu vrijednost i ljepotu. To će biti jedan novi početak i jedna nova estetika glazbe u rađanju. A sva prošlost u znaku temperovane glazbe i njenih čudnovatih naprezanja (današnjica!) bit će nam tako sićušna, ograničena, tako siromašna, da će posvema iščezavati pred beskrajnim novim vidicima.

O pučkom pjevanju u Slavoniji.

Luka Lukić — Slavonski Klakar.

(Nastavak.)

Desi se narodu zgoda, da čuje kvartet na koncertu ili u crkvi u Osijeku, Đakovu, Brodu, Požegi ili Vukovaru. Ako je muški kvartet, pohvalit će ga, ako je mješoviti, pokudit će ga radi sitnih, presitnih glasova, koje da ženske ne pjevaju, nego zavijaju; a to mu se ne sviđa.

Sjećam se iz mladosti (iz grada Broda) pjevanja gdjica Marije Madjarevićeve i Zdjelarevićeve. Gdjica Zdjelarevićeva bila je sopranistica, glas bio joj fin, lijep i školovan, pa je i najteže arije pjevala bez ikakve teškoće. U Marije Madjerevićeve a tako i kod njene sestre Emilije bio je lijep mezzo-sopran, pjevale su, da se crkva orila. Dok su gospoda, civili i časnici, hvalili glas gdjice Zdjelarevićeve, narod (naš priprosti graničar) volio je pjevanje sestara Madjarević. Crkva svetog Trojstva znala je biti puna, kad se čulo, da će Marija pjevati; a osobito pjesme: Majko milostiva, Isuse, ja te ljubim, Marijo presveta, i druge.

Napokon ima još jedna pratnja pučkih pjesama, ali to je isključivo muška, a vele, da je došla iz Srijema. Složi se pet, šest muškaraca, te pjevaju pratnju riječima dina, dina, aj dina, dina; ili opet damu, bunda, bijeli gra'; dok jedan pjevač pjeva ariju poznate pjesme. Na taj napjev pjevaju se samo 3—4 pjesme; kao što su: Jedna žena uranila, Išla baba iz Gradišta, Tjeraj kume logova, Da znaš brate Nikola. — Sam narod nije baš oduševljen za te popijevke, a pjevaju se, kad se sjete, da se ispuni praznina u društvu. Za uzorak navađam prvu, kako ju svijet pjeva.

24. *Pobrže.*

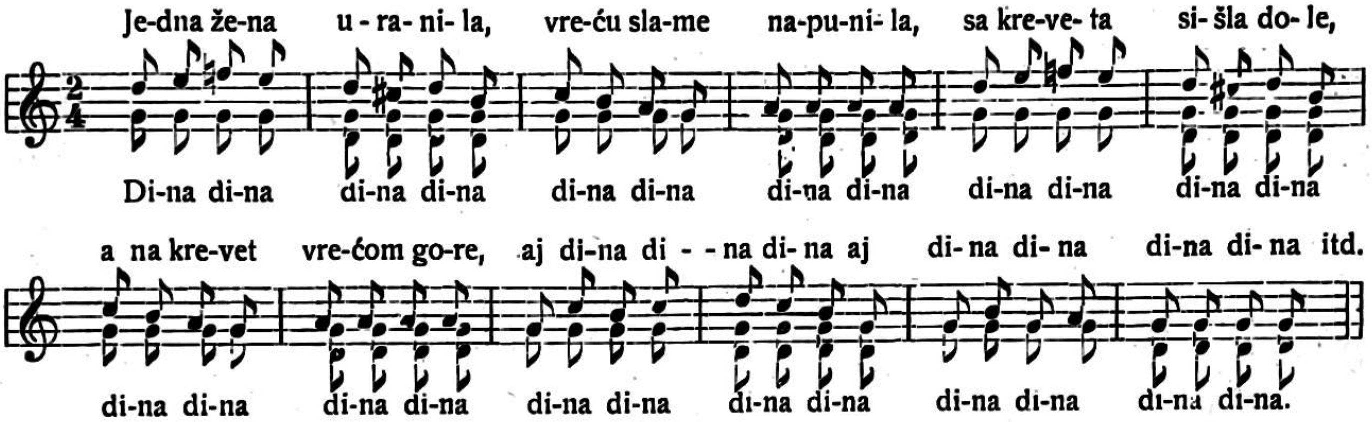

Solo pjevanje narod ne voli. Puk voli dvoglasno pjevanje, bilo to muških, ženskih ili pomiješano, samo nek je lijepo. Što tko sam pjeva, i to narod ne odbacuje, jer to pjeva čovjek usput, te kad mu nema tko polagati. Pravo je narodno pjevanje dvoglasno, koje on voli i u kom najviše uživa, osobito ako su dobri pjevači i lijepa melodija. — Ni svirku uz pjesmu ne voli, bilo to ma koje vrsti glazbila. Ako se svira, nek se svira, ako se pjeva, nek se pjeva, ali obadvoje zajedno pristaje samo u svatovima, u gostioni i kad se je pri piću.

Pučki svirači, svirali makar u koju vrst glazbala, obično ne znaju pjevanje pratiti, nego ponajviše sviraju po svom, ili šute, da se kvari lijepo pjevanje. Iznimku je činio u tom jedini, sada već pokojni guslač (egedaš) Antun Tadijanović iz Vranovaca, koji je znao ne samo svaku vrst napjeva zasvirati, nego i sam svoje pjevanje pratiti, da je bilo ugodno slušati. I tu je bilo dvije vrsti pratnje, lakše i teže. Evo jedan primjer, kako je on to pjevao, poznatu slavonsku pjesmu „Oj Lazaru“.

25. *Umjereno.*

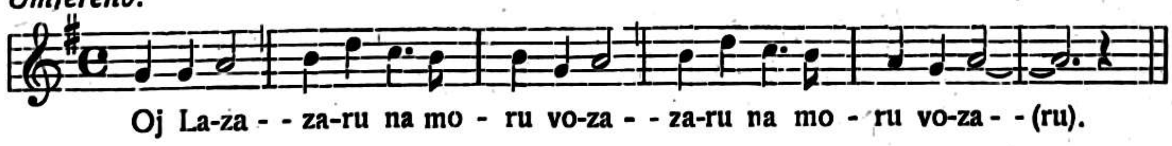

Guslama prati ovako:

26

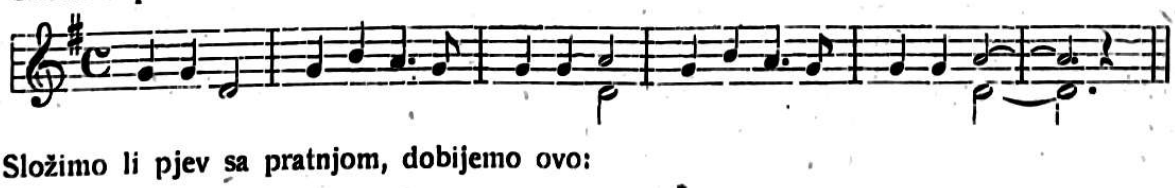

Složimo li pjev sa pratnjom, dobijemo ovo:

27.

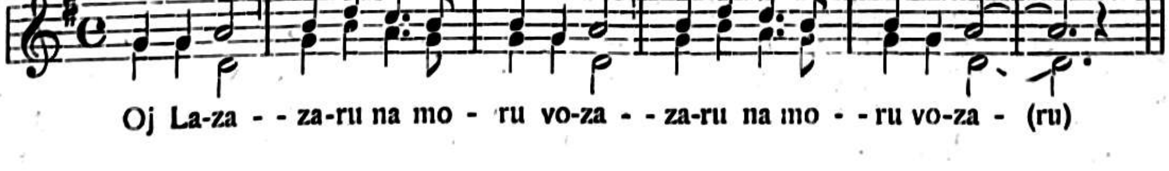

Obzirom na pučku pjesmu i svirku, sasvim je dobro i korektno. Ostali svirači toga ne umiju, pa sviraju samo sve vrsti kola te pjesme za igru i pjevanje u svatovima, a drugo ne znaju. To nije niti čudo, jer oni nisu svirači od zanata, nego uzgredno.

U mobama se češće čuje natpjevanje. Jedna partija pjeva, a druga joj otpjevava. Ovo ne biva u istom glasu, već za tercu sitnije i krupnije, ili pak za kvartu sitnije ili krupnije. To se ravna po ukusu pjevača, a mogu pjevati muški i ženske, svaki za se, ili pomiješano. — Evo i za to jedan primjer, gdje pjeva tenor, a bas odgovara; napjev uzet iz đakovačke okolice; (iz god. 1920.)

28. *Umjereno.*

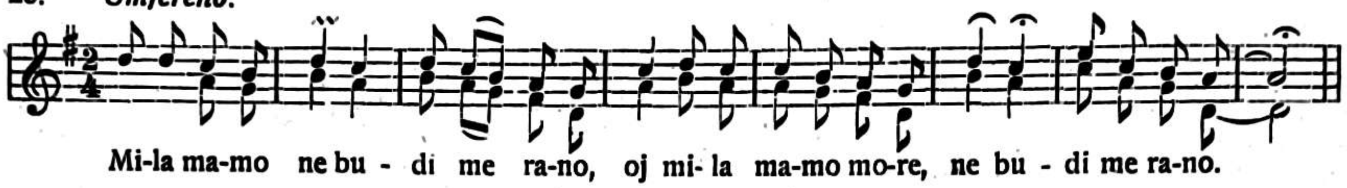

29. Odgovor dalje.

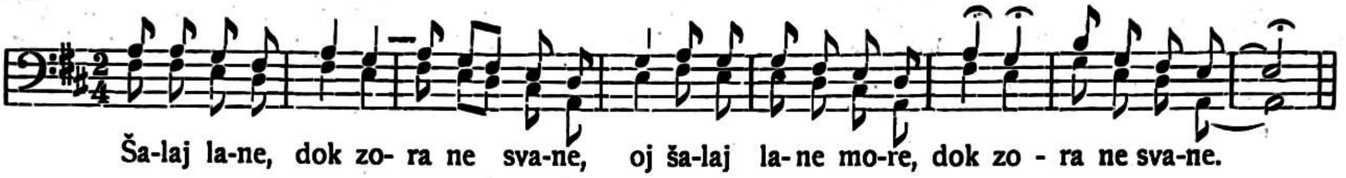

Nekad u večer ili u zoru čuje se ugodno fićukanje, pa još dvoglasno, a to biva, ako se pjesme fićukaju gotovo isto onako, kao i pjevanje, samo je ono piskutljivo. Može biti sitno, krupno i srednje. Osobito se zgodno fićukaju koračnice i razne vrsti kola. Kola ima više vrsti, a u njima se pjeva dvoglasno, te se ne pjeva drukčije, nego kako sam gore spomenuo, jedino se brzo pjeva, a na mjestima upravo zasiječe i odreže. (Svršit će se.)

Žrtva Abrahamova.

Crkveno prikazivanje od M. Vetranića-Čavčića i Marina Držića. — Muzika od dra. B. Širole.

Lujo Šafranek-Kavić — Zagreb.

Sjenoviti nadbiskupski perivoj u Zagrebu „dubrava" je, kakove si ne možeš ljepše zamisliti za „naravnu pozornicu", — za prikazivanje ove stare hrvatske crkvene drame. Što su prije četiri stoljeća stvorili dubrovački pjesnici u duhu umjetnosti svoga vremena, obrađujući biblijsku temu, a sa izrazitim našim narodnim obilježjem, to je stilski vjerno opet oživilo pred nama u danima euharističkoga kongresa, u „dubravi" nadbiskupskoga perivoja. Na obronku uz sjeverne bedeme prvostolne crkve uredio je režiser, g. dr. V. Deželić sin, „pozornicu" u tri terase, koja mu je omogućila, da u dotjeranoj formi ostvari svoje duhovite režijske ideje gibanja mase od 250 lica, uspona do vrhunca brda, gdje se odigrava „Posvetilište Abramovo" i povratka do logorišta, do čadorja. Kako u vremenima, kada je po uzoru talijanske „rappresentazione sacra" nastala u Dubrovniku naša narodna duhovna gluma, tako su i ove izvedbe bile povjerene gotovo isključivo diletantima. Što im je manjkalo na spremi i rutini, to su nadomjestili predajom i zanosom, — a što su stvorili, bio je kulturni doživljaj sasvim neobičnoga čara. Dojam bio je neposredan i jak. Kombinacija stila iz biblijskih i iz naših narodnih elemenata, koja je značajna za ovo djelo, bila je u cjelokupnoj izvedbi vjerno izražena. Još jedno obilježje jasno se je ispoljilo, a to je vedrina temeljnoga ugođaja, optimizam dubokoga vjerovanja, iako događanje dovodi do jake dramatske gradacije. Sve te odlike važe jednako za Deželićevu režiju kao i za Širolinu muziku. Dr. Širola bavio se je već ranije intenzivno sa starom dubrovačkom poezijom („Legenda o Stancu", „Pjesni od razlike" i dr.), tako, da je tim dublje mogao da zaroni u duh Vetranićeve drame. Kako stihovi imaju svoj korijen n narodnoj poeziji, a od pjesnika su dobili svoju umjetničku formu, tako i Širola traži osnovicu za svoju muziku u narodnoj glazbi, ali joj dava forme, kako su se rabile u vremenu postanka drame. Širolina je muzika zato kombinacija narodne i predpalestrinske umjetničke glazbe. Ona je jednostavna, pastoralna i prilagođuje se time savršeno karakteru Vetranićevih stihova. U glavnome pisana je za pjevanje u zboru ili solo, dok mali orhestar ima tek zadaću, da u kratkim pre-, inter- i postludijima riše ugođaj ili da prati pjevanje. Sad su dva roga, koja karakterišu dozivanje, sad mame dvije pastirske frule ili klarinete, sad oboe imitiraju diple, ili zbor drvenih puhala s rogovima svira ples, dok se pastiri, pastirice i djeca veselo vrte oko vatre. Glas Svevišnjega, glas angjela i zaključnu himnu opet prati kor limenih nastroja. — Kompozitor pazio je, sudeći po nekompliciranosti vokalne partiture i sastavu orhestra, i na akustiku pod vedrim nebom i na kvalitete svojega improviziranoga pjevačkoga zbora. Od pjevačkih točaka sve su jednako uspjele i teško je pojedincima dati prednost. Zbor žetelica, prvi nastup pastira „Oj" i plesovi nose potpuno narodni karakter, dok se molitva prije počinka i impozantna zaključna himna

više približuju umjetničkoj glazbi svojega doba. Pjev Svevišnjega i angjela u svojoj elementarnoj snazi duboko je i jako djelovao. Biser za sebe je popijevka-tužaljka zabrinute majke Sare (za alt praćen engleskim rogom), koja završuje ritornelom ženskoga zbora. — Ova kompozicija vrijedna je tekovina naše glazbene literature, dosada jedina ove vrste i zavrijeđuje da bude ponovno, eventualno na način oratorija, izvedena i u koncertnoj dvorani.

Od izvađača istaknuli su se u glavnim ulogama gosp. B. Dežel ić kao Abraham, gdica pl. Peičić kao Sara, gdica Plavšić kao Izak i g. Alliger kao pastir. Glas Svevišnjega pjevao je g. o. Kamilo Kolb, čiji je puni, zvonki i mekani bariton došao jednako lijepo do izražaja, kao i plemeniti tenor g. dra Benkovića, koji je pjevao glas angjela i ugodni alt gđe Trbuhović u tužaljci Sare. Zbor, sastavljen od raznih crkvenih pjevačkih društava, jak oko 150 pjevača, lijepo je riješio svoju tešku zadaću; naročito kod posljednjih izvedbi, dok se je priučio na okolinu i akustiku. Moglo se je opaziti, koliko je ozbiljnoga truda bilo posvećeno studiju tog djela. Zasluga u ovome pogledu ide g. dra. Širolu, koji je sam naučio i dirigirao svoje najnovije djelo. Orhestar, sastavljen iz članova zagrebačke filharmonije, bio je odličan. — Publika pet puta je redom dupkom napunila ogromno gledalište i toplo je primila djelo i izvedbu. Ovakav jedinstveni uspjeh je najrječitiji sud, kojemu kritika teško može što dodati ili oduzeti.

Sitne muzikalne vijesti iz Amerike.

Iz „Musical America", skupio Vladoje Dukat — Zagreb.

U povodu reprize Wagnerova „Parsifala" u zagrebačkom Narodnom kazalištu možemo pomenuti, da se prošle jesenske sezone i u Americi ponovo prikazalo to djelo njemačkog majstora — prvi put iza rata. Davala ga Opera u Chicagu, i to s potpunim umjetničkim uspjehom. Dirigent je bio Talijanac Ettore Panizza. Budući da je djelo izvedeno u nedjelju poslije podne, uprava ga je Opere skratila (!), tako da je prikazivanje trajalo samo četiri sata. Glavni su pjevači bili: Forrest Lamon kao Parsifal, Cyrera Van Gordon kao Kundry, Mark Oster kao Amfortas, Edouard Cotreuil (Francuz) kao Gurnemanz, William Beck kao Klingsor, a Ivan Stešenko (Rus) kao Titurel — dakle sami Nenijemci, a ipak se opera prikazivala u njemačkom jeziku. Zbor u prizorima Grala bio je pojačan sa pedeset pjevača čikaškoga „Singvereina" i dvadeset i četiri člana „Paulist"-zbora. Poznavajući disciplinu njemačkih „Singvereina" možemo biti uvjereni, da je efekt zbornih scena bio vanredno snažan, kako to i američka kritika pohvalno ističe. Da je i inscenacija bila primjerena karakteru toga „Bühnenweihfestspiela", nitko ne će posumnjati, tko znade, da su Amerićani u tome pogledu vrlo podašnih ruku.

Uopće se Wagner prošle sezone obilnije prikazivao u Americi. Uzrok je tome, što je ratna psihoza ponešto popustila, te što se ove godine (13. februara) pominjala 40. obljetnica Wagnerove smrti. Baš u mjesecu februaru otpočeo je u gradu Baltimoru svoje gostovanje, kako smo to već saopćili, operni ensemble, koji je naročito došao u Ameriku da izvodi opere Wagnerove. Prva se prikazivala opera „Meistersinger", kojom je ravnao Leo Bloch. Orkestar je bio sastavljen od odabranih glazbenika iz New Yorka, pa je Opera polučila sjajan uspjeh; tako isto „Tristan i Izolda" pod ravnanjem Eduarda Moerickea i „Ukleti Holandez" pod ravnanjem Eugena Gottlieba. Kao matineja davan je „Tannhäuser", kojim je opet ravnao Leo Bloch. Ensemble je još imao da izvede potpuni „Ring". Novčani je uspjeh, usprkos velikim troškovima, također bio povoljan, jer su sve opere, koliko javlja „M. A." davane pred rasprodanom kućom.

I najznatniji operni zavod u New Yorku, „The Metropolitan Opera" izveo je u spomen Wagnerov reprizu opere „Tannhäuser". Ulogu Elizabete pjevala je poznata bečka pjevačica Marija Jeritza.

„Madame Jeritza", kako je zovu u Americi (udata je za baruna Poppera), rođena je Češkinja iz Moravske. Bila je primadonna najprije pučke (Volksoper), onda dvorske opere u Beču. Sad je već drugu sezonu angažovana u New Yorku i ljubimica je američke glazbene metropole. Da se oduži toj ljubavi, ona je osnovala stipendiju, s pomoću koje će se mlade američke pjevačice usavršiti u svojoj struci u školi gospođe Blanche Marchesi u Parizu. Neke su novine doduše prigovarale, da bi se ta stipendija imala potrošiti u Americi, ali im se odgovorilo, da je Pariz centar više pjevačke umjetnosti, a k tome je Blanche Marchesi — svekrva Madame Jeritza. Prva je tu stipendiju polučila mlada pjevačica Suzana Steell iz New Yorka.

Nacionalizacija Amerike napreduje. U novembru ove godine otvorit će se u New Yorku novo kazalište, koje će biti naročito posvećeno američkoj umjetnosti (American Art Theater). Pokretač je toga novoga preduzeća Morris Gest, a pomažu ga još neki drugi patriotički Američani. U kazalištu će se prikazivati i opere i drame, no u prvom redu djela američkih umjetnika. Gledalište će opsezati 2200 sjedala i bit će sasvim jednostavno izgrađeno, bez ikakvog uresa, „bez zlata i baršuna"; samo na pozornici smjet će da se širi sjaj i raskoš, ako to bude iziskivao prikazivani komad. Osoblje zaposleno u kazalištu imade biti američke narodnosti; i glumci i pjevači i glazbenici i dirigenti imadu biti i rodom i osjećanjem Američani. Osnivači kazališta kane doduše izvoditi i tuđa djela, ako budu umjetničke vrijednosti, no svaka će se opera pjevati engleskim jezikom. Američko se općinstvo mora uvjeriti, da je i engleski jezik prikladan za pjevanje. Moguće je, kazuju osnivači, da će se „američko kazalište" isprva boriti s financijalnim teškoćama, ali svaki je početak težak, a patriotički cilj preduzeća opravdava rizik, što ga oni uzimaju na svoja leđa. Nikako pak se ne će plaćati goleme svote tuđim pjevačima svjetskog glasa, kako to rade druga američka kazališta; novo „američko kazalište" hoće odlučno da prekine sa sistemom skupocjenih „starova".

Zanimljiv je članak u jednom novijem broju „M. A“ o engleskoj glazbi XIX. i XX. vijeka. Napisao ga znameniti engleski muzikalni kritik D. C. Parker. Poznato je, da su Englezi vrlo nemuzikalni, no u novije doba čini se ipak da i oni pomalo ulaze u kolo muzikalnih naroda. Istina, doba kraljice Viktorije, koje je iznijelo mnoštvo pjesnikâ, pisaca, državnikâ i naučenjakâ svjetskog glasa, nije glazbi privrijedilo ništa osim operetâ Sullivanovih („Mikado“ poznat je kod nas), no u doba sadašnjeg kralja Georga izbila je na površinu sva sila skladatelja, od kojih su mnogi poznati i izvan međa Engleske. Najznatniji je od njih Sir Edward Elgar. Elgar je dosad, pored mnogih drugih stvari, izdao vrlo dobar koncert za gusle, dvije simfonije i jedan krasni kvintet. Njegove varijacije pod natpisom „Enigma“ smatra Parker najljepšim varijacijama, što ih uopće ima. Pored Elgara vrsni su glazbenici: Delius, Bantock, Vaughan Williams, Holst, Holbrooke, Boughton, Bax, Goossens, Bliss, Cyril Scott, Ireland i Duiller. Dašto, za nas su sve to zasad samo prazna imena, no možda će pozinje vrijeme opravdati riječi Parkerove.

I Amerićani imadu svojih narodnih pjesama, ali one potječu iz tri različna vrela: ili su prenesene iz Engleske, ili su to stare melodije Indijanaca i Crnaca prilagođene kakvu engleskom tekstu. Znade se, da su Crnci vrlo muzikalni, i da su, za vrijeme ropstva, stvorili prekrasnih melodija duhovnoga karaktera. No otkad nema više ropstva, Crnci mnogo goje vrlo banalnu svjetsku i plesnu glazbu, te su različni „negro songs“ na rđavu glasu kod ljudi finijeg muzikalnog osjećanja. Pa i neki moderni plesovi (shimmy, jazz) sa svojom neumjetničkom, prostom glazbom od velike su česti proizvod fantazije američkih Crnaca. U novije su doba — tvrdi Henry T. Burleigh, Crnac, no ujedno vrstan glazbenik i čuven kompozitor — vodiči („primaši“) crnačkih glazbenih zborova, koji poput madžarskih cigana i naših tamburaša glazbom svojom zabavljaju posjetnike gostionicâ, kavanâ i noćnih zabavišta, u nedostatku vlastite invencije počeli upotrebljavati i preudešavati motive iz starih duhovnih pjesama na svjetske (obično vrlo prostačke) tekstove. Protiv toga je varvarstva pomenuti Burleigh podigao glas svoj, te poziva i Crnce i Bijelce da se zajednički odupru toj zloupotrebi staroga muzikalnoga blaga. Usporedo s time valja zabilježiti nastojanje bjelačkih muzikalnih krugova da se u narodnoj pjesmi svojoj posve otresu utjecaja crnačkog i indijanskoga. Treba naime znati, da između „bijelih i „šarenih“ (colored) Amerićana postoji dubok jaz, koji se nikakvim zakonima nije dao premostiti. Bijelac smatra svog crnog ili crvenog sugrađanina licem nižega reda. Crnci nemaju pristupa u društva i prostorije, u kojima se kreću Bijelci; u željeznicama treba da oni sjedaju u posebne za njih određene vagone; ženidba između crnih i bijelih vrlo je rijetka, i ako se desi, bijeli član braka postaje predmetom općega prezira baš kao i crni drug njegov. Prema tome je razumljivo da se Amerićani ni u muzici ne će više da druže s Crncima, pa da idu za tim, da narodnu glazbu svoju očiste od primjesa „šarenog“ podrijetla. Jedan od agilnih je zastupnika toga pokreta John Powell. U predavanju, što ga je nedavno održao o tome predmetu, preporučio je on drugovima svojim glazbenicima, da nastoje oko toga, da im djela budu čisto anglosaksonskog karaktera. Powell ide još i dalje: on drži, da su i melodije Crnaca od velike česti engleske provenijencije, samo što su Crnci pomalo mijenjali karakter engleskih napjeva i podavali im svoju posebnu boju i ritmiku. To da naročito vrijedi za najbolji dio crnačke glazbe — za njihove duhovne napjeve. Powell dopušta, da se i crnački i indijanski motivi smiju upotrebljavati, ali onda im treba ostavljati njihov egzotični karakter i ne preudešavati ih prema zakonima anglosaksonskog ukusa. — Taj posljednji zahtjev Powellov slabo će upaliti. — Molière je jednom rekao, da on „prend son bien où il le trouve“; to vrijedi za svakog pravog umjetnika, pa tu ne će mnogo pomoći ni Powellova raz'aganja. Pravom je umjetniku svaki motiv dobro došao, ako mu dade zgodne građe za umjetničko djelo, i on će ga obraditi prema svom vlastitom individualnom ukusu.

Uostalom, nijesu ni Crnci onako „crni“, kako ih crtaju Burleigh i Powell, i kako o njima sude mnogi bijeli zemljaci njihovi. Dokazom je tome, da je prošle godine osnovano crnačko glazbeno društvo, kojemu je ime: „The Samuel Coleridge-Taylor Musical Society“. Coleridge-Taylor bijaše čuven kompozitor crnački, čija djela priznavaju i Bijelci. Društvo već broji oko tisuću članova, imade simfonički orkestar od stotinu glazbenika i zbor od stotinu pjevača. Za:aća mu je, da unapređuje originalnu, ali ozbiljnu i plemenitu crnačku glazbu, i da pomaže crnačke umjetnike. Osnivač i predsjednik društva je David A. Donald, dašto Crnac, vrstan guslač. Donald izdaje također poseban muzikalni časopis „Musical Activities“, kojemu je svrha nijetiti i propagirati crnačku glazbu.

Johann Strauss i njegov nakladnik.

Dr. Franjo Bučar, — Zagreb.

Među mojim starim glazbeninama našao sam zanimljivi dokumenat, kako je Johann Strauss[1] otstupio svoje autorsko pravo svom nakladniku, pa jer držim da će to zanimati i čitatelje „Sv. Cecilije“, priopćujem to u izvatku.

Johann Strauss izdao je god. 1835. u Beču kod Hasslingera c. kr. dvorskog prodavača muzikalija „Philomelen Walzer“ posvećen Louisi princesi Wasa, rođenoj princesi od Badena, kao svoj 82. opus Djelo je uneseno u arkiv zajedničkih prodavača muzikalija u Beču, Leipzigu i Berlinu. a stajalo je. 12 groša ili 45 nvč. C. M. te je urešeno švedskim i badenskim grbovima.

[1] Johann Strauss, otac, jedan od najobljubljenijih njemačkih kompozitora „Walzera“ i drugih plesova, rođen u Beču 14. III. 1804., umro ondje 25. IX. 1849.

Na posljednoj strani djela nalazi se izjava, kojom Kapellmeister Johann Strauss u ime svoje i u ime svojih nasljednika predaje sve svoje kompozicije prema posebnom kontraktu u pravno vlasništvo c. k. dvorskoj i privilegovanoj trgovini umjetnina i glazbenina g. Tobije Hasslingera u Beču, a sva druga izdanja, koja su već ili bi drugdje izašla, jednako kao i preradbe ovih kompozicija smatrat će se kao krive, samovoljne i protuzakonite. U Beču 15. I. 1835. Uz potvrdu dvaju svjedoka.

Isti dan potvrdio je magistrat grada Beča, da je Johann Strauss tu izjavu pred dva svjedoka osobno potpisao. Tu potvrdu su potpisali zamjenik načelnika te jedan magistratski vijećnik i tajnik magistrata. Nato slijedi posebna isprava, prama kojoj barun pl. Talatzky u ime c. k. donjoaustrijskog zemaljskog predsjedništva sa svojim potpisom i pečatom potvrđuje ispravnost potpisa podnačelnika, savjetnika i tajnika magistrata i autentičnost magistratskog pečata grada Beča. U Beču dne 17. I 1835.

Tu je vjerodajnicu potvrdio opet Fr. Jos. bar. Bretfeld-Chlumczansky sa potpisom i pečatom u ime c. k. tajne dvorske kućne i državne kancelarije. No i to još nije bilo dosta. Slijedi još potvrda, pečat i potpis kr. pruskog dvorskog savetnika i poslanika na bečkom dvoru Weymanna u Beču dne 10. II. 1835.

Nakon svih tih birokratskih formalnosti, izjavio je najposlije Tobias Hasslinger, da je on jedini pravni vlasnik svih Straussovih kompozicija. Suvlasništvo tih glazbotvorina Hasslinger je dalje predao uz posebni ugovor g. T. Tratweinu u Berlinu za sve pruske države. Protiv svakog nedozvoljenog izdavanja ili prodavanja tih kompozicija Hasslinger će postupati po svim državopravnim zakonima. U Beču 10. II. 1835.

Svakako te to zanimljiv dokumenat za glazbene i birokratske prilike prošlog stoljeća u strogo činovničkoj eri austrijske i pruske države.

Iz hrvatske glazbene prošlosti.

Još nešto o O. Petru Kneževiću.

Pop Vinko Premuda — Stara Baška.

U zadnjem broju „Sv. Cecilije“ (str. 111.) izašao je članak Ivana Ocvirka: „O. Petar Knežević i dva kantuala franjevačkog samostana u Sinju.“

Drago mi je što mogu neke stvari u istom navedene popuniti i ispraviti, a to na osnovi djela Kneževićeva: „Pištole i evanđelja priko svega godišta,“ što ugledaše svijetlo u Mletcih 1773. po Ivanu Novellu (a ne Novosellu, kako je u Kukuljevićevoj Hrvatskoj bibliografiji). Na ovo djelo dao se K. pod stare dane, kako sam veli, „s' velikom mukom, budući me... starešine ponukovanjem usilovale“ i to iz posluha. Dospio je da rukopis priredi za tisak, ali sam ga ne doživje ugledati natiskana.

Neka je pravopis Kneževićev težak, na taljansku, pa imade suvišnih dubleta i naglasa i zareza, koje on zove: nabadak, zarezak, ipak je njegov trud zanimljiv i u mnogom se razlikuje od svojih predšasnika. To nam i sam veli: „Mnogo ćeš stvari naći u ovomu, koje nisu u staromu a i drugojačije na mistih, jer sam se hotio s' Misalom Rimskim i Običajnikom, iliti Ritualom služiti; a i mnoga bi druga drugako bio metnuo, da ne budem ozira imao na odkučivat se posve od staroga istomačenja.“ On uviđa „zahode u staromu“ ali priznaje tuđe zasluge, jer ne će „da meštruje svrhu prvi prinositelja“.

Vrijedilo bi da ko temeljito prouči sve te stare „prinositelje“ t. j. prevoditelje. Nešto već imamo u „Primorski lekcionari“ od Rešetara i raspravu Prohaskinu: „Budimski lekcionari 18. vijeka prema bosansko-dalmatinskomu od B. Bandulavića“ u Zborniku u slavu Jagiću (Berlin 1908.). Samo ono B. Bandulavića bi imalo glasiti fra Ivana Bandulavića Skopljanina Reda Male Braće. Ta bi radnja bila zanimljiva u mnogom pogledu, a odlično bi mjesto u njoj zapremio i naš Knežević:

On je dobro očistio svoj tumač od tuđih riječi, osobito turskih, ali je i sam kovao. Tako imamo n. pr. daždenica, daždokup za vodnjak, plašt posvetnički, dijačka košuljica.

Na str. 257. zahvaljuje Bogu krasnom pjesmom, što je zgotovio rukopis. Evo nekih kitica:

Moj Isuse fala tebi
Koji si mi jakost dao,
Da budući ništo u sebi,
Teg sam ovi dokončao...

Dosta sam se namučio
Ne za meni ugoditi,
Neg da bi me razumio
Svak, koji ga bude štiti.

Tirina sam privrćao,
I Lirana često štio,
I činio što sam znao,
Ugodniji da bi bio.

Ako svaka pak po volji
Ne budu ti, ti napravi.
Znaj, da sam ga u nevolji
Učinio. Ne zabavi.

U nevolji, rekao sam,
Jer Bog me je pohodio
S nemoćima, i bio sam
U postelji veći dio...

I iz drugih mjesta vidimo da je ljubio pjesmu i pjevanje. Tako je na str. 270. uvrstio lijepu božićnu pjesmu: Pisma od sadašnjega prinositelja sastavljena i na Božić pod Sinjem veće krat pivana; a ovdi za duhovni razgovor... stavljena. — Počinje:

O bez slike slavna noći,
U kojoj su sve milosti
Date svitu, tko će moći
Reć od tebe što je dosti?

Od njega su i one tri pjesme u čast Bl. Djevici na str. 262. i 264. Zavrijedi da ga nazovemo Gospinim pjesnikom. Eno u cjelini one treće u slavu Imenu Marijinom.

Ime slavno, o Marijo
Puno slasti i kriposti;
A tko b' igda izbrojio
Vas tvoj ures i vridnosti?

Bud mi jaka pomoćnica,
Dokle budem uzživiti,
I moguća odvitnica,
Kad na smrti budem biti.

Da po svrhi vika moga
Dojdem Boga uživati
I tvog Sina prislatkoga
Krvi slavne plod prijati. Amen.

Zanimat će koga god glazbeno nazivlje iz štenja Velike Subote o kipu Nabukodonosora. Bandulavić ima: ... glas trublje, surle, gusle, trstenice i saltira i spivanja svake vrste pivanja. Knežević: zvek trublje i surle i tambure, trstenice i saltira i gusala i svake vrste udaranja. Vlašić: glas trublje, svirale i kitare, gusala i psaltira i dipala, i svake vrsti glazbila.

* * *

Dok nam godina rođenja Kneževićeva nije zajamčena (oko g. 1702.), znamo iz samog lekcionara tačno i dan i godinu njegove smrti. Sastavljač sinjskog mrtvara ili nekrologija pogriješio je za četiri dana!

Na sreću iza predgovora, što ga napisa sam Knežević, slijedi ova bilješka:

„Ozgor rečeni O. P. Fra Petar, koji dospivši ovo najposlidnje prinošenje, mnoga bi i druga bio na svitlost stavio i napravio u istomu prinošenju svomu (a i u drugim) u slavni naš slovinski jezik, kako je njegova misao bila, ali ga Bog diže s ovoga svita na bolji godišta Gospodnjega na 1768. Miseca Lipnja na 18. dan Subotni u vrime kad se prid B. D. Marijom u Sinju pivaju Letanije iste B. D. koju on osobito štovaše; i tako ne vidi pritisnut ili uštanpan trud svoga rukodilja...“

Što iznijeh nije mnogo, ali neka je u slavu ovog zaslužnog redovnika Kninjanina, države Presvetog Otkupitelja, čiju je Hrvatsku misu, što se prvi put 5. srpnja 1881. pjevala u Rimu, izdao u sjajnoj opremi zavod K. Albrechta u Zagrebu, a preudešenu za muški zbor od Fr. S. Kuhača. Kneževićeva Hrvatska Misa uz glazbu slavnoga Liszta i glasoviti češki Krleš!

O. Petar Knežević i skraćivanje liturgičkih tekstova.

Ladislav Gagulić — Gromiljak.

Kad sam čitao u zadnjem broju „Sv. C.“ (str. 111—114.) zanimljiv članak g. Ivana Ocvirka „O. Petar Knežević i dva kantuala franjevačkog samostana u Sinju“, zamjetio sam jednu netačnost. G. pisac kaže naime na str. 112.: „Autor se nije držao liturgičkog pravila, da moraju biti tri Kyrie, tri Christe i opet tri Kyrie, već iza prvog Kyrie dolaze dva Christe, a na završetku opet jedan Kyrie. Isto tako počinje Gloria pogrješno s: „Laudamus te“ te je i ostali tekst na više mjesta pokraćen. I tekst kod Credo nije potpun. Sanctus je kod svih misa samo jedan, Benedictusa uopće nema, a Agnus Dei je kod svih misa opet samo jedan.“

Neka mi g. pisac ne zamjeri na mojoj primjedbi, jer uvjeren sam, da će se i njemu svidjeti moje tumačenje, pa ga ne će mučiti neka praznina u toj stvari, a o. Petru Kneževiću porasti će slava još više!

Valja naime znati i uvažiti, da je takav način pisanja nota u sačuvanim do danas kantualima bio u običaju (kako je to radio i sam o. Knežević). To nam svjedoči očito još i danas upotrebljavani kantual u samostanskom koru u Kreševu (Bosna). Koji je razlog tome skraćivanju pisanja nota odnosno teksta? Prvi razlog je sigurno taj, što si je pisac (notalnog) kantuala htio uštediti trud, i vrijeme i papir. Drugi je razlog, što su pjevači (koraliste) naizust znali tekst pojedinih pjevnih dijelova bez pisanog vodića. I naši domaći pjevači sad već ljudi poožen jeni i u starijoj dobi znaju stalne dijelove sv. mise na pamet kao kakav svršeni bogoslov. Treće, što je najglavnije i što čitavu stvar razjašnjuje jest to, da se danas (a sigurno je to i prije bilo) prvi Kyrie samo recituje, drugi se Kyrie pjeva, a treći opet recituje; dosljedno se tome prvi Christe pjeva, drugi Christe recituje, a treći Christe pjeva i tako dalje... Pa tako se iza napjeva misnikova: „Gloria in excelsis Deo“ nadovezuju od strane kora (pjevača) recitando riječi: „et in terra pax hominibus bonae voluntatis“; pa istom onda slijedi (prvo) notalno pjevanje: „Laudamus te“.... Ovo nas jasno upozoruje, da je pisac kantuala pisao i notirao samo one riječi koje su se de facto pjevale. Teško bi bilo i pomisliti, da bi čovjek priuba glazbi i liturgici vješt jednostavno ispustio druge stavke.

Isto vrijedi i za Sanctus i Agnus Dei! Zašto nema uopće Benedictusa, malo je čudno. Mislim, da se je čitav Sanctus pjevao, i odmah se nadovezao recitando Benedictus (prije podizanja kao što je to bila praksa u nekim crkvama.) I sâm sam bio slušatelj ovakovog pjevanja i očevidac ovako pisanih kantuala.

Opaska uredništva. Vrlo nam je milo, što je članak g. Ocvirka potaknuo dva pisca, da ga upotpune. O. Knežević je kao književnik i muzičar tako zaslužan, da ćemo rada priopćiti još i druge članke, koji će njegov svestrani rad još bolje osvijetliti. Pozdravljamo napose medju svojim saradnicima veleč. g. L. Gagulića, to više, što nam se iz Bosne saradnici vrlo rijetko javljaju, a

našlo bi se upravo ondje mnogo gradiva, koje bi se moglo priopćiti u „Sv. C." Veleč. g. Gagulića napose molimo, neka opiše kantuale iz Kreševa, koje sigurno dobro poznaje. Što se pako tiče njegova objašnjenja, držimo, da ima on krivo. Iako je o. P. Knežević skraćivao liturgičke tekstove, to njegovu lijepu ostavštinu i njegov zaslužan rad nipošto ne umanjuje, jer je to bilo onda u običaju, pa se je i on držao običaja svog vremena. Ne trebamo zato ići u XVIII. vijek. U moje vrijeme — u osamdesetim godinama prošlog vijeka, kad je bio cecilijanski pokret u drugim zemljama već u lijepom cvijetu, pjevale se u zagrebačkom sjemeništu mise s gore skraćenim i iznakaženim tekstom, nego je to u Kneževićevim kantualima. Pače i koralne mise, gdje je bio štampan i napjev i pratnja vrlo su se skraćivale. U prvostolnoj se crkvi zagrebačkoj sve do pred 20 godina pjevao po jedan Kyrie, po jedan Christe i onda opet po jedan Kyrie. Gloria naslavili su pjevači isto tako kao kod o. Kneževića s „Laudamus te". Najgore je bilo, što je neoprostivo, sa Credo. Poslije intonacije svećenika „Credo in unum Deum", nastavili su koraliste sa „Deum de Deo" i t. d.

Kod „Sanctusa" i „Benedictusa" nije bilo što ispustiti, a „Agnus" pjevao se opet samo jedan. Pripominjem da se tako činilo kroz decenije i decenije, iako je bilo na koru i kod prvostolne crkve ljudi vrlo muzikalno izobraženih, kojima crkveni propisi nisu bili nepoznati. Činilo se tako, što je to ušlo u običaj, u koji nije nitko htio da dira. Bilo je već i u „Sv. C". spomenuto, kako su nekoji crkveni skladatelji navlačili i premetali liturgičke tekstove mise. Pače i tako slavan crkveni skladitelj, kao što je bio I. Rheinberger, dopustio si je kod obradbe teksta neke sloboštine, koje se ne mogu pohvaliti. Zasluga je je upravo Cecilijinih društava, što je u tom pogledu krenulo na bolje.

Da se vratimo opet na o. Kneževića. Ne možemo pomisliti, da bi čovjek takove ustrajnosti i marljivosti, kakav je bio o. Knežević skraćivao tekst, da uštedi trud, vrijeme i papir, već je mise u svoje kantuale uvrstio onako, kako ih je bud on, bud koji drugi uglazbio. Dopuštamo rada, da su pjevači znali, a i danas znadu, čitav liturgički tekst na pamet no recitiranje može biti na mjestu kod nekih pjevačima dobro poznatih misa, a ne kod velikog broja misa s različitim napjevima (o. Knežević ima u prvom kantualu 21 misu, u drugom 6 misa). I sam slog kompozicije ne dopušta recitacije. Tako je o. Knežević kod Messa a due voci in F — dvoglasna — (koja mi je pri ruci) napisao Kyrie ovako: Kyrie eleison, eleison, eleison, eleison, eleison, eleison, eleison (7 eleison) Kyrie eleison (dakle zapravo dva Kyrie), Christe eleison, eleison, eleison. Christe eleison, eleison, eleison. Christe eleison. Christe eleison, eleison. Christe eleison. Christe eleison, eleison. (dakle ne tri već šest Christe). Kyrie eleison, eleison, eleison, eleison, eleison, eleison. Kyrie eleison, eleison. Svatko će lako uvidjeti, da kod ovakove obradbe teksta nema mjesta recitaciji. U istoj misi počinje „Gloria" ovako: Laudamus, laudamus, laudamus te, laudamus te, laudamus, laudamus te i t. d.

I o. Knežević bio je čedo svog vremena, pisao je onako, kako su pisali i drugi u ono vrijeme. Ako to ustvrdimo, ne ćemo nipošto da umanjimo njegove zasluge. Milo nam je, da se veleč. g. L. Gagulić osvrnuo na pitanje obradbe liturgičkog teksta, no njegova obrazloženja ne možemo prihvatiti s gore spomenutih razloga.

Iz starog Dubrovnika.

Fra Angjelko Posinković, O. P. — Dubrovnik.

Ne trebam, da opisujem, koliko je bila obljubljena glazba i pjevanje u starom Dubrovniku. Već su i čitateljima „Sv. Cecilije" poznata imena mnogih dubrovačkih glazbenika. Vlada, uzdržavala je stalan zbor, a članovi su mu znali biti Talijani, pače i Nijemci. U listinama dubrovačkog arhiva spominje se već od najstarijih vremena (XIV. v.), pa sve gotovo do pada republike (XVIII. v.) kako je vlada potraživala i sklapala ugovore s raznim licima, koja su stupala kao glazbari u njezinu službu. Ti su glazbari služili za uvećanje bilo svjetovnih bilo crkvenih svečanosti, a u spomenicima se nazivaju svim mogućim imenima: tubatores, tubete, tubicines, piffari, gnacharini, lautarii, tympaniste, cimbe i t. d. Za svečanost sv. Vlaha okolišnji vladari slali bi svoje glazbare, da uvećaju svečanost, a Dubrovčani su im u njihovim svečanostima vraćali milo za drago[1].

Dubrovčani, kako nam svjedoče razna prikazanja, drame i komedije dubrovačkih književnika, rado su gledali razne predstave bilo crkovnog bilo svjetovnog sadržaja. Često bi poslije šene ili akta nastupala glazba. U potvrdu svega ovoga iznosim jednu zgodicu iz života starog Dubrovnika, koja je u sebi neznatna, ali bi ipak mogla zanimati čitatelje[2].

Vlaho Nika Držića (Dersa, Dercsa, Derxa, Darsa, Derexa, Darsia, Dersia, Darcsa, Dersich) zaručio se bio za Klaru, kći Stijepa Šima Alligretti-a, nazvanog Sinčičević, ali je ona umrla prije sklopljene ženidbe, i Vlaho dobi drugu kćer, jedinicu Mariju, g. 1548., kako se razabire iz ženidbenog ugovora 12. XI. iste godine[3]. U Dubrovniku su bile tri građanske porodice, koje su nosile

[1] Vidi Zaninović Ant., O. P., „O pjevanju i glazbi u starom Dubrovniku," u Listu dubrovačke biskupije, god. XVI (1916), br, 2. str. 44—48.

[2] Po jednom rukopisu u dominikanskoj knjižnici u Dubrovniku.

[3] Svi stari izvori (Statut grada Dubrovnika, Libri Reformationum i t. d.) složni su u tome da je porodica Držić spadala među vlasteoske. Kroničari pripovijedaju, da je bila lišena plemićske časti, jer se jednom za vrijeme kuge nije pokorila naredbi, da nitko ne smije ostaviti grada, ali se ne slažu u godinama. Jedni tvrde, da je to bilo g. 1348., a Crijević (S. Metropolis Ragusina, Prolegomena, str. 42. autograf u domin. knjižnici u Dubrovniku) kaže da je to bilo g. 1400. Kuga je jedne i druge godine strašno harala u Dubrovniku. I rukopis, iz kojega vadim gornju vijest, veli da je to bilo g. 1348., ali prema Libri Reformationum bili su Držići i poslije te godine u visokim

ime Alligretti, a nije ni čudo, jer to ime nijesu nego potalijančena naša narodna imena: Rado, Radoslav, Radonja, Radić, Radosaljić. Prvi se u matrikuli Antuninâ spominje g. 1466. Šime, veoma bogat trgovac. Šime i sin mu Stijepo u mnogim su teškim nezgodama dragovoljno darovali republici velike svote novaca. Kad je knez tražio, da im bilo na koji način zahvali i nadoknadi, nijesu o tome htjeli čuti ni riječi. Knez tada odredi u znak opće zahvalnosti i poštovanja, da državni glazbari („Piffari del Prencipe") imadu doći svake subote pred njihovu kuću, što se nalazila: „Meghiu velike Žrevgliare" i tu udarati dvije sonate. Ta odredba imala je trajati za sva vremena („in perpetuum"), i doista su oni uživali tu počast, svake naime subote serenatu ili matinatu, što li, a kad je te loze nestalo, tada je počast, kako ćemo odmah vidjeti, prešla na porodicu Držić.

Pir Vlaha Držića[1] bi proslavljen izvanrednim sjajem, a i moglo je biti, jer mu je zaručnica Mare donijela preko 50.000 dukata. Pripovijeda se, da su gozbe, uz veliko sudjelovanje plemstva i građanstva potrajale mjesec dana. Za tu je prigodu g. 1548. slavni Marin Držić, Vlahov rođak, sastavio komediju Tirenu, a vjerojatno i Ljubav Venere, koje su bile prikazane na piru od Vlahovih drugova[2]. U Prologu (Pjesni razlike, br. 26. r. 41—50) i u Ljubav Venere (r. 17—23) jasno se govori o toj ženidbi i prikazuje nam se Vlaha Držića „kao pravog vlasteoskog sina", a Mare kao „angeoska prilika" „od vridne i moguće kuće Sinčičević", a kojoj „sja lip obraz jak sunce iza gor". I javni i kneževi glazbari (piffari) došli su pred Alligretti-jevu kuću, da svojom glazbom počaste mladi par.

Ti su glazbari nastavljali dolaziti svake subote pred kuću Alligretti, i tu držati svake subote koncerat, a poslije izumrća te porodice, pred kuću Držića, koji su, uz ostalo, baštinili i tu povlasticu, kako sam već gore kazao. Unučad Vlahova, a potomci, njegova sina Marina, odrekoše se i preniješe tu počast na sv. Križ, što se nalazio u kapelici stare crkve sv. Vlaha.[3] Po mom izvoru još se uvijek obavlja svake subote taj pobožni koncerat na čast zaslužne porodice. Staru crkvu sv. Vlaha uništi požar g. 1706., ali već prije bilo je nestalo porodice Držić: za velike trešnje g. 1667. poginu predzadnji muški član Stipo, a zadnji član, mu Franjo, preminu nekoliko dana poslije.

Naši dopisi.

Sotin, dne 8. srpnja 1923.

Kad ovo pišem, sjećam se onog dana, kad sam došao u Sotin. Bilo je tamo prije 9 godina. Brzo su prošle te godine, jer je čovjeku dan prekratak, kad je u poslu.

Izvijestio sam već više puta o našem radu oko preporoda crkvenog pjevanja. Hoću samo da još spomenem, da nas je veleč. g. župnik Ferdo Gerstner ostavio u mjesecu svibnju, otišavši na svoju novu župu u Andrijevce. Bio je oduševljeni pristaša Cecilijinog pokreta i neumorni radnik ne samo u duhovnoj pastvi, već i za unapredjenje crkvenog pjevanja, koje smo zajednički njegovali ponajviše pjesmama iz »Sv. Cecilije«. Nisam vjerovao ni do zadnjega časa, da će nas ostaviti, jer ovdje je bilo posijano sjeme, koje je bilo posvećeno Bogu na slavu, a za sreću i duhovni mir naših župljana. To se je moglo postići samo u zajedničkom radu župnika i učitelja. Teško nam se bilo od njega dijeliti, a ostati će svima u najljepšoj uspomeni. Zadnja dva mjeseca prepisivao je neprestano note za pjesme, koje se nalaze u »Novom Vijencu«, (Izdan i tiskan u Osijeku u I. hrv. dion. tiskari g. 1922.).

Tko bude pregledavao »Vijenac«, neka znade, da je složen ponajviše njegovim nastojanjem. Tu se nalaze ponajviše one pjesme, koje su nam po »Sv. Ceciliji« iz našega lijepog Zagreba došle. Neka se zna, što se je sve u malenom Sotinu u crkvi pjevalo. On je te pjesme ponio, da i iz Andrijevaca napravi Sotin. Uvjeren sam, da će ondje još bolje uspjeti, jer je župa čisto hrvatska. I već mi je pisao, da se lako uči!

Ja ću doskora u Dalj. Žalim za lijepim Sotinom, jer mi je to bilo prvo mjesto moga službovanja, pa sam se trsio za sve, što je lijepo i dobro. Nadam se, da ću i u Dalju naći barem isto toliko volje kod mladeži za crkveno pjevanje kao u Sotinu, jer što je lijepo, i srca se prima! Završujem! Želim svom nasljedniku,

---

državnim službama, koje su obično vršila vlastela i nose česticu: de Darsa. Nema nikakve sumje, da je i poslije (u XV. v.) opstojala porodica Držić, koja sudeći po ženidbenim vezama, nije nikako spadala u red vlasteoskih, već građanskih (Antuninâ) porodica. Toj su porodici, usprkos riječima Marina Držića, koje ću poslije navesti, pripadali svećenik i pjesnik Đore Držić i nećak mu, svećenik i komedijograf Marin Držić, kao i njihov rođak, naš Vlaho Nika Držić.

[1] Grob mu se još i danas nalazi u dominikanskoj sakristiji s ovim natpisom: S. (epulchrum) FAMILIAE. BL | ASIJ. NICOLAI. DARSAE | HEREDV | QUE, MDLXXIX. Na ploči se nalazi grb u obliku štita, uresen unaokolo franzama, a crtama s desnog vrha do lijevog kuta razdijeljen u sedam uskih pruga, od kojih je svaka ukrašena s jednim-dva-tri i četiri ljiljanova cvijeta, salivena od olovne smjese.

[2] Štampane u Djelima Marina Držića, (Hrvat. stari pisci, sv. VII.), Zagreb, 1875.

[3] Stara crkva sv. Vlaha bila je sagrađena u XIV. v., a u prvoj polovini XV. v. opisa nam je Filip de Diversis de Quartigianis, koji u II. dijelu, gl V. (moderni rukopis u domin. knjiž. u Dubrovniku, list 13 e 14 ») spominje taj križ.

da još više učini, nego što sam ja, a sebi da nađem dobru volju kod one mladeži u Dalju, da mogu nastaviti u duhu Cecilijinom, sve na veću slavu Božju i duhovni napredak hrvatske nam mladeži!

Dragutin Baraković,
ravn. učitelj.

Travnik, dne 15. jula 1923.

Dosta naprezanja stoji naše seminarce-pjevače veliki tjedan. No ove žrtve pripravno prinašaju Isusu za ljubav.

Vel. utorak. Generalna proba za Uskrs. — Pošto je bila na vel. srijedu uskrsna sv. ispovijed, otpale su obične lamentacije.

Vel. Petak. Danas i sutra počinju ceremonije u 8 s. u župskoj crkvi, kojima prisustvuju seminarci. »Turba« za 4-gl. mješ. zbor (kao evand. osobito se istakao g. fra Alojzije, župnik ovčarevski); »Popule meus« (iz »Mus. sacra«) za 4-gl. muš. zb. uz pripomoć altovu. U 5 s. lamentacije u sjem. crkvi: jednogl. pjevanje psalama i recitovanje responzorija, solo pjevanje lekcija uz pratnju našeg lijepog amer. harmonija.

Vel. subota. Sve koralno. I misa. Da se veći kontigenat pjevača vodića nije nahladio, mogli bismo, kao obično, pjevati koju 4-glasnu misu. — Kod proslave uskrsnuća, i to kod ophoda: u 5 s. u župskoj crkvi, u 8 s. u sjem. crkvi pratila su glazbala pijev uskrsnih pjesama. Gojenice pak čč. ss. pjevale su kod ophoda milozvučno višeglasne pjesmice.

Uskrs. Cijelu Stehleovu misu »Salve Regina« za mješ. zb. i ork. Trešov »Terra tremuit«. Ostalo koral. — Kod sveč. blagoslova: Gospine pučke lit. u Des (V. L.), Gollerov »Tantum ergo« br. 15. (uz pratnju trublji) i Vijenčev »Kraljice neba«. Sutradan kod blag.: Pučke laur. lit. u B (V. L.) i koralni »Regina coeli«.

Na spomendan Zrinskog i Frankopana: Requiem, Kyrie, Sanctus i Bened. iz Griesbacherovog op. 131., Offert iz Gollerovog op. 13. (za 2 grla), ostalo koralno.

Za svaki se dan svibnja nastoji već drugu godinu, da dođu posebne, po mogućnosti biranije točke u počast neb. Kraljice. Litanije bl. Gospe (pučke), koje su bile porazdijeljene na sve dane maja, bijahu raznih autora: t. zv. dolačke, iz Mohrove zbirke, iz hrv. zbirki, od P. Stejskala i t. d.

Od Marijinih pjesama (4-gl. sa ili bez solo), kojima je repertoir prema prošlogodišnjem povećan: Hribarove: Djevice presveta; Marija Pomoćnica; Bezgriješno začetoj; Marijo ljubljena; uzete su sa podmetnutim prikladnim tekstom iz zbirke istoga autora: »Slava Bezgrješnoj«; — Hallerove: U milu pjesmu; O pruži mile ruke; Nebeska Kraljice; — V. L.: Ah, kol' si slatka Djev.; Danak svaki; O Djevo sveta, rajski blist; poznati Marijo svibnja Kraljice i Kraljice neba; Greisb.: Omni die. »Regina coeli« (Vj. L. op. 52.) izvelo se sa mješ. zb. i potp. orkestrom u predvečerje svibnja: jedini puta ove godine, akoprem je već sve uvježbano bilo za Uskrs, no za sada bi to značilo odveć veliki napor za diečačka grla. Tantum ergo na izmjenu iz Gollerove i Griesbacherove zbirke, Manojlovićev, V. L. u Des i Es. Tu i tamo, za promjenu, bilo je i uz pratnju limenih glazbala odn. orkestra.

Možda će zanimati koga naš više manje potpuni orkestar kod nastupa, od kojih 30 do 35 glava: 1 piccolo, 2 flaute, 2 klarin., 1 oboe, 2 corni, 2 trombe, 2 trombona, gudalački kvintet, mali i veliki bubanj i t. d.

Nadamo se još uvijek, da će se ipak naći koja dobra duša, koja bi upotpunila naš orkestar (treba nužno: 1 oboe, 1 basklarin., 1 fagot, 1 tuba ili 1 helikon za procesije, da uzmogne izvađati djela većeg i težeg opsega).

Tijelovo. One pjesme, koje se pjevaju kod teoforične procesije kroz grad uz pratnju glazbala, pjevaju se i kod školske sv. mise: Hvali, Sion; Sacris sollemniis; Verbum supernum; U slavu sv. Srca.

Proslava blagdana presv. Srca Isusova. U petak: Gollerova misa s. Stephani (s trublj.). U nedjelju: Stehleova misa »Salve Regina«. — Kod sveč. blagoslova u subotu i nedj.: Pielove lit. de ss. Corde (op. 90.) i pučke lit. presv. Srca Is. u Es (Vj. L.). Sve svečane funkcije ovih dana držao je presv. g. Hadrović.

Svršetak šk. god. (14. VI.). Ista misa kao i prošli petak.

Alojzijevo patrocinium sjemenišne crkve. Kraitmaierova misa de Ssmmo Sacramento (op. 8.) za dva muška grla (pjevahu nastavnici zavoda). Introitus, credo i communio koralno. Kao motet: Griesb. »Ave maris stella« (2-gl.). Sve uz pratnju orgulja.

Na blagdan sv. Ćirila i Metoda (pro foro u nedjelju) bijaše u Travniku pod vedrim nebom svečana služba Božja za vjernike okolnih župa. Došlo je naroda nekoliko hiljada processionaliter sa svojim gg. župnicima. Kod sveč. sv. mise lijepo je izvađao vrli vlašićki zbor »Hrv. misu« od Kukle.

Dok ovo pišem, marljivo se pripravljaju čč. ss. milosrdnice sa svojim pjevačicama, uz neumorno nastojanje zborovođe č. s. Batilde, na pontifikalnu misu, koju bi imao služiti sam preuzv. g. Nadbiskup prigodom zlatnog jubileja dočanskih milosrdnica: ta prohujilo je već 50 godina rada i napora, otkada djeluju u Dôcu kraj Travnika: Bogu na slavu, a neumrlim dušama mladeži na spas. — —

Pridodajmo jošte: »Seance de bienvenue offerte à Monsieur De Berne Lagarde, Consul de France à Zagreb, par le Collège de Travnik«: 1. Marseillaise (Orchestre). 2. Discours de bienvenue. 3. Les deux Frères Désunis, par Božić osobe: A. B. Anémographe, Hydrographe, Domestique. 4. Boieldieu: Le Calife de Bagdad (Orch.). 5. Le Misanthrope et L' Auvergnant, par Labiche (drama). 6. La Marche Zrinski, par Zajc (Orch.).

U planu za slijedeću šk. god. stoji prvo: opetovati neke mise prijašnjih godina; drugo: uzeti u repertoir od ovih, za nas sasma novih misa, od kojih je materijal prilično na okupu: 1. Bonvin S. I. (op. 26.) »Missa in hon. b. Petri Canisii« (ad 2 voces inaequales comitante org. vel. harm.): 2. J. Sychra (op. 53.) »Missa in hon. s. Ludmilae« (kao pod 1.); 3. C. Douša

(op. 16.) »Missa in h. s. Joannis B.« (ad 1 vel 4 voc. inaeq. com. org. vel adhibitis instrum.), editio Cyrill, Pragae; 4. J. Cainer »Missa, Hodie Christus natus est'« (mješ. zb. s ork.), ed. Cyrill; 5. J. Surzynski (op. 24.) »Missa Dominicalis« (mješ. zb.); 6. A. Říhovský: a) »Missa Loretta« (op. 3.) b) »Missa, Lauda, Sion'« (op. 19.) Edit. M. Urbánek, Pragae. Za gudal. kvintet i corni: — treće: pripremiti novih »Tantum ergo« i nekih moteta na pr. za procesiju.

Dao Bog, da sve uspjelo po želji!

Vj. Lončar, praef. odei.

Postira na Braču dne 21. jula 1923.

Ovime vam saopćujem, da moj crkveni zbor, ako i polako, ipak lijepo napreduje. Nekoliko mi je pjevača otšlo u vojništvo, ali je zbor ipak ostao na okupu. Dojduće jeseni i zime popunit ćemo zbor novim pjevačima i naučiti koju novu misu za Božić. Na škapularsku Majku Božju, patronu mjesta, izvadjali smo troglasnu Bosiljevčevu misu, Dentellovu: Tantum Tota pulchra i na blagoslovu Mondov: Tantum ergo (iz »Schola cantorum«, izdaje V. Carara, Bergamo). **Don Juraj Dorotić**, župnik.

Glazbena literatura.

Zlatko Grgošević op. 3. i 4. Južnoslavenske nar. pjesme. Edition Rirop. Zagreb 4°. Marna naša naklada glazb. djela ne sustaje, već izdaje opet novost u našoj glazb. literaturi, gornje djelo g. Grgoševića, što iskrenim veseljem pozdravljamo. G. Grgošević ide putem, koji mu odaje markantni potez samostalnosti, jer dok melodiju prati, pratnja ujedno izražava smisao samih riječi. Čini se, da je glavna svrha bila autoru u ovom djelu: narodnoj melodiji dati što dostojnije ruho klavirskom pratnjom.

Do sada su izašla 2 sveska. U 1. sv. se ističu osobito br. 5. Tamna noćka; br. 9. Zvira voda i br. 10. Oj kupino, a u 2. sv. br. 4. Pogrebna zvona, br. 9, U kolu, i br. 10. Pastirska. Kušao sam nekoje piesme izvesti i na klaviru i na harmoniju. Nekoje (n. pr. istarska sv. II. br. 1. »Sunce shaja«) zvuči mnogo punije na harmoniju; koliko bi bilo poželjnije čuti ih uz gudalački kvartet. Čestitamo od srca g. Grgoševiću uz želju, da ustraje. — Dr. Cihlar-Nehajev lijepo je u slobodnom prevodu potpisao njemačke riječi. Autor, prevodilac i naklada dali su svoje najbolje, a to je najbolja kritika i preporuka. Ne smije nijedna hrv. kuća, u kojoj je klavir, da bude bez ove zbirke. Slijedili doskora i dalnji svesci!

O. K. Kolb

Jugoslavenski Muzičar. Primili smo prvi broj tog lista, koji je namijenjen zaštiti i interesima glazbenika. Bilo je zaista od prijeke potrebe, da se i naši glazbenici organiziraju i da zajednički porade oko unapredjenja i poboljšanja svog staleža. Radi toga novi list toplo pozdravljamo i želimo, da se oko njega okupe svi glazbenici u Jugoslaviji, kako bi se medjusobno upoznali, zbližili i unapredili svoj materijalni položaj.

Iza pozdrava redakcije, slijede dopisi, domaće vijesti, vijesti iz stranog svijeta, osobne vijesti, sitnije vijesti i literatura. Na završetku je još rubrika za namještenje. »Jugoslavenski Muzičar« izlazi svakog prvog u mjesecu, a redakcija i administracija mu je u Zagrebu, Vojnička ulica 13. II. kat. Novi list preporučamo i želimo mu svaki napredak.

Reši dušo! Misijonske pesmi (10) za mešani zbor priredil J o s i p S i c h e r l. Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana 1923. — U nizu izdavanja starijih crkv. skladbi slov., skladatelja nastavlja g. S. s misijonskim pjesmama. Sve je najjednostavnije, koli u melodiji, toli u harmonizaciji. Dobro će doći slabijim zborovima. Oprema dobra.

O. K. Kolb

St. St. Mokranjac: Osmoglasnik. Nakladom knjižare Gece Kona u Beogradu izašlo je djelo pod naslovom »S r p s k o n a r o d n o c r k v e n o p j e v a n j e. I. O s m o g l a s n i k u note stavio St. St. Mokranjac. (Drugo izdanje).

Poznato je našim čitaocima iz rasprava objelodanjenih u Sv. Ceciliji, da u srpskoj crkvi imade melodija, koje su stranoga porijekla, ali imade i melodija, koje odaju i upliv srpske narodne muzike. Te melodije sačuvale su se u srpskoj crkvi pojajviše predajom od generacije do generacije. Napokon je Mokranjac i brzo od ruke, jer je u djetinjstvu i sam veći dio tih melodija pjevao i tako ih upoznao.

Mokranjac spominje u predgovoru sve odlične pjevače, koji su mu te melodije pjevali, te ističe, da mu je **»stavljanje u note« išlo lako** i brzo od ruke, jer je u djetinstvu i sam većinom tih melodija pjevao i tako ih upoznao.

Važno je, što Mokranjac ističe, da je kod toga »stavljanja u note« izostavio »silne šare i melizme«, kojima su pjevači nekad iskitili pojedine note tih melodija. Mokranjac kaže: »U ono vreme skoro ni jedan ton nije se pevao po svojoj vrednosti čist, već je svaka četvrtina, pa i svaka osmina na svome početku i na svome svršetku imala razna zaigravanja glasom, preudarce i zaudarce. Često puta podizanjem i spuštanjem grla, zadržavanjem tona u grlu, vodjenjem tona kroz nos i t. d. izvodili su efekte, kojima se u ono vreme divilo i za koje bi se tada kazalo: »peva i jeca«, »peva i plače«, »peva i smeje se«. Vreme je sve te efekte zbrisalo, i danas bi takav način pevanja u istinu izazvao nedopadanje pa možda i odvratnost«. No kod izostavljanja tih melizama bio je Mokranjac oprezan, te je neke ipak zadržao, pak to opravdava ovako: »A ako bi uprostili (pojednostavili) sve melodijske figure i sve svelí na same četvrtine, polovine i cele note, onda bi naše crkveno pojanje, koje je u osnovi melodično, izgubilo svoj karakter i bogastvo melodičnih oblika«.

Ta dva u izvjesnom pogledu oprečna principa, što ih ističe Mokranjac u svom predgovoru, navadam zato, da se vidi, kako je Mokranjac bio kod »stavljanja u note« oprezan, da mu melo-

dije ne budu s jedne strane prenatrpane, a s druge strane da ne izađu okljaštrene i suhoparne. Iz toga se vidi, kako je »stavljanje u note« posao, koji zahtijeva i opreza i mnogo ukusa. — Isto vrijedi i za svjetovne narodne melodije. Ipak se može reći, da je kod tih najbolje, da se što vjernije zapišu, pa makar i bile prenatrpane; jer je bolje da su i prenatrpane (ako su vjerno zabilježene), nego da budu »kosti bez mesa«.

U ostalom dijelu predgovora (zapravo uvoda) spominje Mokranjac karakteristike melodija pojedinih načina počevši od I. do VIII. Kod svakog načina navadja njegov karakter (dur ili mol), zatim »obim« (opseg), početni ton i konačni ton. U ovom se prikazu to sve ne može reproducirati, a osim toga ne bi nitko od toga imao koristi, ako tih vlastitosti ne bi proučavao iz nota, dakle na samim melodijama.

Nadalje ističe Mokranjac, da melodije, kojima se opseg kreće većinom u visini, valja započimati dubljim glasom, da pjevač ne bi bio prisiljen kreštati. Obratno valja melodije, kojim se opseg kreće u dubini, započimati višim tonom, da se pjevač u dubini ne bi »gušio«. Na koncu predgovora navedeni su točno, poimence glasovi, kojima se imadu razni napjevi pojedinih načina počimati. Note su vrlo čitljivo i čisto štampane, a pod crtom na svakoj stranici se nalaze varijante pojedinih figura kod nekih napjeva. Može se uopće reći, da je knjiga dobro opremljena, jedino bi papir smio biti bolji.

Svima, koji se za naše narodne melodije zanimaju, ovo djelo najtoplije preporučamo, jer u tim crkvenim melodijama ima mnogo karakteristika naše narodne glazbe i to što se tiče melodijskih kretnja i harmonijske podloge, koja se iza tih kretnja »skriva« ili bolje reći »odaje«.

Franjo Dugan.

Josip Vedral: Uspavanka za gosli s spremljevanjem klavirja. Jugoslov. knjigarna v Ljubljani 1923. — G. Vedral je profesor violine na ljubljanskom konzervatoriju. Odgojio je već priličan broj vrsnih guslača, kojima može da se danas ponosi. Pa i svom uspavankom kao da nam je dao u malom vrsnu sliku svog pedagoškog rada! Istina sve je jednostavno, iskristalizirano, ali zvoni izvrsno. Zato će guslači rado posegnuti za ovom lijepom domaćom skladbom. Preporučamo.

O. K. Kolb.

Josip Pavčić: Trije moški zbori: Pesem, Nocoj je na lep večer, Majolčica. Izdala in založila Glazb. Matica v Ljubljani. Izdanje društvenih muzikalija za g. 1922./23. — »Pesem« je živahna nježna pjesmica, koja ide lako u uho, ima svoj efekt. Izvodit će je bolje manji zbor s dobrim pjevačima i gipkim grlima, da lijepe figure i figurice dodju do izražaja. — »Nocoj...« prvi dio sanjavo slika mjesečinu, dok u drugom dielu »fanti vriskajo...« se svršava pp. kao jeka, koja odzvanja od vriskanja od prozora zaspalih u selu. — »Majolčica« je vrlo efektna napitnica. Sva je pretkana slatkim skokovima melodije u sekstama, dosta je vragoljasta i živahna, pa će snažno djelovati. Prva i druga skladba zahtijeva dobre tenore do h, a u glavnom mora zbor biti gibak. Tisak i oprema prvovrsna. Preporučam te skladbe našim muškim zborovima.

O. K. Kolb.

Slovenske narodne pesmi iz Benečije. Nabral in priredil R i h a r d O r e l. — Izdanje Glasbene Matice za g. 1921. — Dobro se još sjećam, kako nas je zaslužna Gl. M. obradovala, kod je g. 1885. izdala dva svešćića: »Narodne pesni z napevi«, što ih je sakupio u okolici Bleda i harmonizovao učitelj J a n k o Ž i r o v n i k. Zbirka sadržavala je 41 pjesmu, jednostavno ali korektno harmonizovanu. Bila je to prva obradba narodnih pjesama za muški zbor i doživjela je više izdanja. Pet godina kasnije izašle su nar. pjesme iz tuhinjske doline, što ih je sakupio S r e č k o M a l e n š e k, a harmonizovao Fr. G e r b i č. Poslije g. 1900. slijedile su razne druge zbirke: M. B a j u k o v e, zatim zanimljivo obradjene: »Slov. koroške nar. pesmi« (O s k a r D e v i Z d r a v k o Š v i k a r š i č — za peteroglasni muški zbor). Mora se iskreno priznati, da je Gl. M. učinila mnogo, da se zabilježe, upoznaju i prošire slov. nar. popijevke.

Vrlo nas je zadužila Gl. M. izdanjem pjesama mletačkih Slovenaca, što ih je još u g. 1910.—1912. zabilježio Rihard Orel. Mletački Slovenci žive u predjelu izmedju Čevdada (Cividale) i Tolmina. U saobraćaju i u susjedstvu s goričkim Slovencima sačuvali su dobro svoj jezik, običaje, a i pjesme. R. Orel priopćio je u svojoj zbirci 64 pjesme, harmonizovane za četveroglasni muški zbor, samo nekoje (u tim opaža se jači talijanski uticaj) zabilježene su troglasno, onako, kako ih je narod doista pjevao. Pjesme ne razlikuju se znatno od pjesama što ih pjevaju gorički Slovenci, nekoje sjećaju pače i na koruške, ipak ima u njima dosta zanimljivosti i osebujnosti. Vrlo smo zahvalni, da se je sabirač u harmonizaciji držao koliko se to dalo narodne harmonizacije (tamošnji su Slovenci u tom vrlo spretni), pa ta zbirka pokazuje popijevke mletačkih Slovenaca, kakove doista i jesu. Vrlo je dobro, što je R. Orel pridodao tim popijevkama i 15 pučkih pjesama iz Rezije (dolina koji se prostire od postaje Resiutta na željeznici Ponteba—Udine prema gori Monte Canino). Taj ogranak Slovenaca ima posebno narječje, koje je proučavao prof. B a u d o u i n C o u r t e n a y. Popijevke je te sakupila gospodja S c h o u l t z - A d a j e v s k a. Zabilježene su jednoglasno, ali su vrlo zanimljive, pa su zavrijedile, da se na nje obazru oni, koji se bave s našim pučkim popijevkama.

Orelova zbirka izašla je u pravo vrijeme. Kad se je u čitavoj Europi pisalo i govorilo o samoodredjenju naroda, držali smo, da će se otkinuta grančica mletačkih Slovenaca pripojiti svomu deblu, da će se pomladiti i oživjeti. No nismo dočekali to, već naprotiv, da je čitava Gorička s Trstom i s našom Istrom pripojena Italiji i da se stvorila čitava provincija Julska Venecija, u kojoj obitavaju samo Slovenci i Hrvati. To je razlog, da nam te pjesme umjesto radosti, radjaju suzu u oku i da nam kod njihovih milih zvuka krvari srce. Da se neprestano sjećamo svoje otudjene i otrgnute

braće, moraju da nam budu te pjesme mila baština. Preporučamo ih najtoplije našim zborovima, koji će ih zavoljeti i rado pjevati, a uz to podržavati čvrstu vezu s našom neoslobodjenom braćom i vjeru u njihovo oslobodjenje i uskrsnuće.

Glasbena Matica: Zbori za štiri moške glasove. Po dr. I. Č e r i n o v i prvi izdaji uredil M a t e j H u b a d. 8°. str. 296. — Prigodom pedesete godišnjice svog zaslužnog djelovanja izdala je »Gl. M.« ovu pjesmaricu za muške zborove. Prigodom svoje 25 godišnjice g. 1897. izdala je »Gl. M.« prvu takovu pjesmaricu, koju je uredio dr. I. Čerin i koja je bila vrlo lijepo primljena. Sadržavala je 80 muških zborova te je mnogo pripomogla proširenju slovenske pjesme. Ova pjesmarica kao da je drugo izdanje prve, sadržaje 103 pjesme te je preko 40 pjesama preštampano iz prvog izdanja. Posve odobravam, da su se neke pjesme, koje mora da znade svako pjevačko društvo, iz prvog izdanja preštampale u ovoj zbirci, no držim, da toliki broj nije trebao da udje u ovo drugo izdanje, koje bi moralo da nam prikaže razvitak slovenske pjesme zadnjih 25 godina. Znadem, da je ravnatelj Hubad vrlo praktičan muzičar i da se obazirao na to, da pjevačkim zborovima pruži što više takovih pjesama, koje se lako pjevaju i zahvalno primaju, ipak bih želio, da je još ova i ona pjesma iz novije dobe ušla u ovu pjesmaricu. Od hrv. pjesama uvrštene su u tu pjesmaricu osim »Lijepa naša«, Dobronićeva: »Glas grobova«, Vilharova: »Slovenac, Srb, Hrvat«, Novakova: »Sanak spava«, Lisinskove: »Tam, gdje stoji« i »Prelja«, Klaićeva: »Svraćanje« te Zajčeve: »Ruža i slavulj«, »U boj«, »Večer na Savi«, »Zrinjsko-Frankopanka«. I tu bih želio bolji izbor već radi Slovenaca, da upoznaju našu savremenu pjesmu. Osim Dobronićeve sve su napomenute pjesme Slovencima već od prije dobro poznate. Ne bi škodilo, da je i poredjaj samih pjesama učinjen bud po sadržaju bud po kompozitorima. No unatoč svemu tomu, ova nas je pjesmarica obradovala i dobro će doći kako pjevačkim društvima, tako i pjevačima. Oblik je vrlo podesan, tko si naruči vezani primjerak (cijena je vrlo umjerena za današnje prilike), može ga nositi vazda uza se. Našim pjevačkim društvima, poimence u provinciji, podati će ta opsežna pjesmarica obilje lijepih pjesama. Bez nje ne bi smjelo do bude ne samo nijedno pjevačko društvo, već bi morala da bude ta pjesmarica neki »vade mecum« i svakom hrvatskom pjevaču. Pjesmaricu, koja se dobije kod »Glasbene Matice« u Ljubljani, najtoplije preporučamo.

Pregled štampe o glazbi.

»Hrvatski list« u Osijeku donosi u 159. broju od 8. VII. članak: »O s j e č k o c r k v e n o p j e v a n j e n e k o ć i s a d a«. Tu se spominje, da je u bivšoj staroj župskoj crkvi u gornjem gradu, a tako i donjem gradu od starine pjevao narod, dok se u tvrdjavi, koja je bila stjecište inteligencije, vojničke i civilne, pjevalo obično njemački, a o velikim blagdanima latinski. Organisti te crkve bili su svi od reda izvrsni glazbenici (Hummel, Truhelka, Žak, Rožić) te su sakupili oko sebe vrsne pjevače i pjevačice. Sadanji župnik u gornjem gradu v. g. M a t i j a P a v i ć odlučio je, da unaprijedi crkv. pjevanje u lijepoj novoj crkvi sv. Petra Pavla. U tom čini se, da će naći potpore kod pjevačkih društava »Kuhač« i »Zrinski«, a i kod svojih župljana, koji če novčanim prinosima taj pothvat poduprijeti. Osnovat će se K o l o p r i n o s n i k a za c r k v. p j e v a n j e u gornjogradskoj župnoj crkvi. Želimo, da ta lijepa ideja uspije i da se u Osijeku preporodi crkv. pjevanje u pravom cecilijanskom duhu.

»Nezavisnost«, tjednik u Bjelovaru, priopćila je u svojem 29. broju (7. VII. 1923.) prikaz pjevačke matineje prigodom proslave pedesetgodišnjice »Dvojnica«, što ga je napisao Dr. V l a d o P e t z. Tom prigodom iznio je pisac neke važne činjenice, koje bi trebalo da bezuvjetno respektira svako pjevačko društvo u provinciji.

I. Pjesmu nije dovoljno samo korektno otpjevati pa tu i tamo izmijeniti forte i piano, — već joj treba dati unutarnji sadržaj, treba joj udahnuti dušu, koja je puna životne, ljudske snage.

II. Sastav pjesme mora da odgovara snazi i glasovnom materijalu dotičnog društva.

III. Sva pjevačka društva provincije treba da uvedu kratku pjevačku školu, koju mora svaki pjevač apsolvirati u okviru samoga društva. To znači usavršavanje glasova učenjem intervala, vokalizacije, intonacije i drugih potrebnih elemenata.

Na osnovu ovakvog sistematskog rada, na osnovu neprestanog popunjavanja nedostataka te intenzivnoga vježbanja i dotjerivanja, uspjeh će konačno biti zajamčen.

Razne vijesti.

Hrvatska.

† Milan Ogrizović (11. II. 1877.—25. VIII. 1923.). Pred par dana oprostio se od nas vedar i veseo, kao vazda. Otišao je u zelenu Štajersku, sam, da ondje radi, da u sjeni kestenova i grabara, uz tiho žuborenje Savinje izradi opet jedan od svojih mnogobrojnih nacrta, kojih se je tako mnogo radjalo u njegovoj bogatoj pjesničkoj duši. Da sve te obradi, ne bi mu dostajala niti Matuzalemova ljeta, no nadali smo se, da će nam on zdrav i mar-

ljiv još mnogo dati, iako nam je već mnogo dao. Došla je od njega dopisnica, objesna i vesela, kao što je i on vazda bio. Od srca sam mu priuštio onu lijepu Božju prirodu, koja ga je pozdravljala sa zelenih brežuljaka. Ti su brežuljci tako lijepo zaokružili mjesto, koje su već stari Rimljani poznali i cijenili, a potpis »tuus Aemilius« je svjedočio, da se i on sjećao onih razmaženih kupališnih gostiju, koji su dvije tisuće godina prije njega ljetovali u Rimskim Toplicama i Laškom. Nisam niti slutio, da se on prije nego je nakanio, vratio teško bolestan od ondje, gdje se nadao da će naći odmora i nove snage za svoj daljnji rad. Pa kad je stigla do mene tužna vijest o njegovoj bolesti, našao sam ga, bez svijesti, u predvečerje njegove rane smrti. Nisam više vidio njegova vedra pogleda, mogao sam mu tek stisnuti onu njegovu ruku, koja je toliko toga napisala. Dijelio sam se od njega lako, jer sam mislio, da je to kriza, koju on mora preboljeti. Nisam mogao vjerovati, da će nas on tako brzo i tako lako ostaviti. No on se ovaj put, možda jediniput u životu nije šalio i ostavio je nas. To je i valjda prviput, da je koga u svom životu ražalostio, a ražalostio je ne samo mene, već sve one, koji su poznavali njega, koji su poznavali njegova djela, ražalostio je — čitav narod.

Dragi Milane, nema te više medju nama. Što će bez tebe sjednice Cecilijina društva, ne one službene, o kojima se vodi zapisnik, već one, u kojima se radjaju mnoge lijepe zamisli, sjednice, koje su pripomogle, da se uzdržalo naše glasilo u teškim i preteškim vremenima. Nisi bio glazbenik, ali si bio prijatelj i promicatelj svega što je lijepo i plemenito, a ti plemeniti čovječe, uvidio si, da je i naš pokret plemenit i narodan i podupirao si ga objeručke. Nisi nikada dolazio na naše sjednice, a da nešto ne doneseš, koju knjigu za društveni arhiv, sliku kojega glazbenika, životopis, a ako nisi ništa imao, došao si bez ulaznice, no sama tvoja osoba bila je najbolja ulaznica, jer si bud ti donio kakav prijedlog, bud se radi toga što si ti došao rodila u nama kakva ideja, koja je bila od koristi po list i po društvo. Tko će te zamijeniti? Ne će li i naše sjednice, od kako nema više tebe, od kako nema pravoga kvasca, ostati bez koristi, bez utjecaja?

Milan Ogrizović, kako kaže njegov prijatelj Lujo Šafranek-Kavić (Obzor, 26. VIII. 1923. br. 233.) nije bio glazbeno naobražen, ali je osjećao muziku sa fantazijom umjetnika, bolje od mnogog zvaničnog umjetnika. S istančanim instinktom osjećao je on svaki ugodjaj, bez da je znao, kojim se sredstvima u muzici postizava taj ugodjaj, kako se gradi ova linija. Kao odličnom dramatičaru bilo mu je kazalište dobro poznato te je napisao libreta za Vilharovu: »L o p u d s k u s i r o t i c u«, za Lhotkinu: »M i n k u«, za Novakovu: »P r o l j e t n u b u r u« i za Šafranekovu-Kavićevu: »H a s a n a g i n i c u«. O pedesetoj godišnjici hrvatske opere izdao je lijepu knjižicu: »H r v a t s k a o p e r a«. Vatroslava Lisinskoga proslavio je o stotoj godišnjici njegova rodjenja slikom u jednom činu: »N e p o z n a t«. Za »Sv. Ceciliju« napisao je g. 1919. (str. 93.) članak »L i b r e t o Z a j č e v a: Z r i n s k o g«.

Kao čovjek svestran, ljubio je glazbu, ljubio je sve što je lijepo i plemenito.

Zbogom Milane!

Josip Štolcer-Slavenski, daroviti naš mladi kompozitor, svršio je s vrlo dobrim uspjehom majstorsku školu iz kompozicije u Pragu. Učio je tri godine kod Vitĕslava Nováka, iza kako je već prije isto tako odlično apsolvirao muzičku akademiju u Budimpešti (učitelji bili su mu dr. Kodály, B. Bartók, Herzfeld). Dne 26. VI. izveden je u Smetanovoj dvorani Obecnog doma njegov najnoviji gudalački kvartet (op. 3.), kojim je htio da kuša pisati u narodnom duhu u velikoj formi. Kvartet sastoji se iz dva dijela. Prvi je dio velika fuga, koja počinje posve jednostavnom temom, bez ikakve kromatike.

Largo molto intensivo.

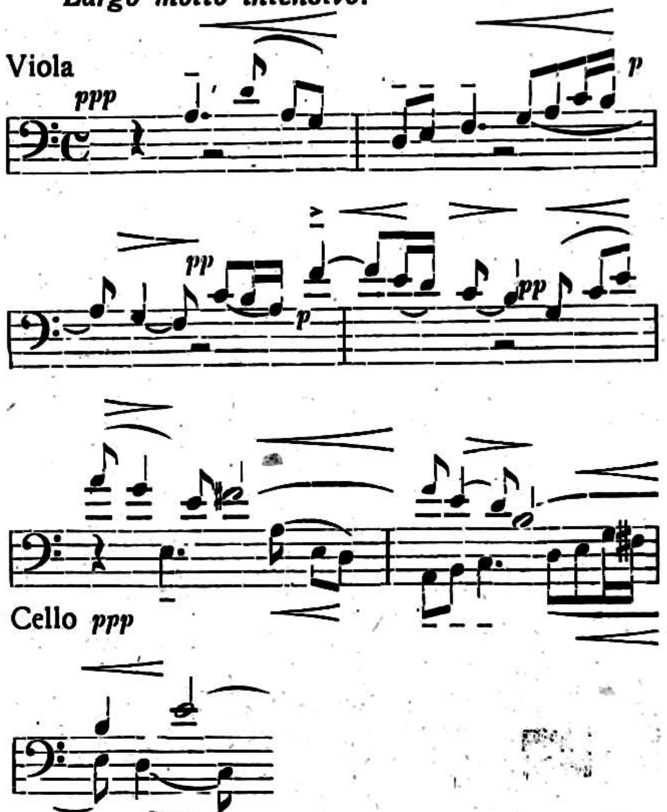

Tema ima veliki opseg (preko 1½ oktave), a razvija se postepeno na opseg od 3½ oktave. Fuga pisana je u stilu čiste polifonije, ne samo u liniji, već i u ritmu i tonaliteti. Razvija se nekolikoput do najveće napetosti, a završava apsolutno čistim hiperakordom: D, a, e², h³ (1, 3, 9 i 27 nadton).

Drugi dio kvarteta je jugoslavenski ples u formi velike sonate (Allegro molto vivace), koji sačinjava organičku cjelinu s prvim dijelom. Taj dio karakterizuje živahna ritmika i objesno veselje. To je prvi jugoslavenski ples u formi sonate. Kad je ples postigao vrhunac živahnosti, dolazi mirnija lirična epizoda, reminiscencija na fugu (tranquillo quasi adagio). Iza toga nastaje opet veća živahnost i kad je kompozicija postignula svoju kulminaciju, naglo svršava (prestissimo possibile).

Praška kritika primila je tu najnoviju Štolcerovu kompoziciju vrlo pohvalno. Tako piše n. pr. dr. I. Hutter u »Tribuni« od 3. VII.: »Je jaksi tvrdé, ale to je jeho přednost osobního tonu. Má rysy a konturi, zvláště v prvé

větě, širé a jistého smutku. Polyfonická propracovanost je znamenitá.« »Českó slovó« ističe u kompoziciji osobnu Štolcerovu notu, a poznati kompozitor B. Vomačka navadja u svojoj kritici (»Lydoví Novine« — Brno), da je Štolcer tim svojim djelom zasvjedočio svoju oštroumnost te mu proriče veliku budućnost.

Sedamdesetgodišnjica narodjenja graditelja orgulja u Zagrebu Ferde Heferera. Nedavno je poznati graditelj orgulja Ferdo Heferer proslavio skromno sedamdesetu godišnjicu svog narodjenja. Pošto je on za razvitak našeg graditeljstva orgulja vrlo zaslužan, osvrnut ćemo se ukratko na njegov rad. Njegov stric Mihael Heferer, rodjen g. 1825. u Gracu, utemeljio je g. 1849. vrlo renomiranu radionu u Gracu, gdje je bio sve do g. 1868. U tim godinama sagradio je, što opet posvema popravio i povećao 75 orgulja u Štajerskoj i u susjednoj Magjarskoj. U samom Gracu je pregradio gotovo sve orgulje. Medju većim radnjama spominjemo orgulje u gradačkoj stolnoj crkvi, u Maria Trostu, Maria Zellu, Mürzzuschlagu Lankovitzu i t. d. Od g. 1868.—1870. bio je u Karlovcu. Prve orgulje, koje je sagradio u Hrvatskoj, bile su za župu Riječicu. Ferdo Heferer, njegov nećak, rodio se 25. V. 1853. Stric ga je uzeo već kao dvogodišnje dijete u svoju kuću, pa je od tada sve do njegove smrti (23. V. 1887.) bio uz njega. G. 1870. preselila se tvrtka iz Karlovca u Zagreb. Ferdo Heferer je zajedno sa svojim stricem sagradio i prenapravio 111 orgulja. Medju većim radnjama ističemo pregradnju i povećanje orgulja župske crkve u Pregradi (bivše orgulje prvostolne crkve u Zagrebu, 40 reg.), nove orgulje prvost. crkve u Sarajevu (22. reg.), u Mariji Bistrici (18. reg.), u Tolisi u Bosni (16 reg.) i t. d. Poslije smrti svog strica vodio je Ferdo Heferer sam tvrtku. Do danas sagradio je preko 160 orgulja ne samo u užoj Hrvatskoj, već i u Bosni, Dalmaciji i Sloveniji. Mnogogodišnjim iskustvom, on se vrlo usavršio te je kao graditelj orgulja posve opravdano došao do lijepog glasa. Njegove orgulje bile su na raznim izložbama odlikovane zlatnim kolajnama. Solidna gradnja, trajnost, uzorna intonacija i punoća, to su odlike njegovih orgulja. Sastavio je i nekoliko novih registara: euphonion, koji zvuči kao krilni rog, occarinu, koji dobro imitira taj instrumenat i bariton, koji oponaša čovječji glas. Konstrukcija vjetrulja u orguljama crkve čč. ss. milosrdnica u Zagrebu takodjer je njegov izum. Svojim poštenim, vještim i solidnim radom Heferer je na daleko poznat i svestrano cijenjen. Želimo mu, da teške prilike, koje su nastupile za graditeljstvo orgulja u vrijeme rata i u godinama poslije rata sretno prebrodi, pa da se može opet posvetiti samo gradnji orgulja, što je njegovo pravo i najmilije zvanje.

Pjevanje u samostanskoj crkvi sestara sv. Križa u Đakovu. Boravio sam početkom mjeseca srpnja par dana u Đakovu. U samostanu sestara sv. Križa obdržavale su se u to vrijeme duhovne vježbe, koje su završile svečanom misom dne 9. VII.

Prisustvovao sam toj misi pa moram reći, da sam ostao iznenaden slušajući pjevanje crkvenog zbora čč. sestara. Glasovni materijal zbora pored dobrih kvaliteta odaje sve dobre posljedice marljivog vježbanja. Najjače mora se istaknuti, da je interpretacija, kojom samostanski zbor sestara izvodi kompozicije, u najboljem skladu s duhom kompozicija. Pjevanje sestara daje naime izražaj dubokog čuvstva i prave, iskrene pobožnosti. Ova se ispoljuje u svakom stavku nabožnoga teksta, koji ima vazda razgovjetnu vokalizaciju. Zbor svladava i veće tehničke poteškoće okretno, a iz cjelokupne izvedbe vidi se, da ni u najtežim stavkama ne teži proračunano za efektom, a to daje crkvenom pjevanju intimni, pobožni karakter.

Od domaćih kompozicija pjevao je zbor Duganovu hrv. misu »Gospodine smiluj se«, i Kolbovu »Kad je Isus u mom srcu«. Prva odaje kompozitora savremenih, visokih muzičkih kvaliteta, a druga čovjeka prožeta svim osjećajnim elementima čiste crkvene glazbe. Prva djeluje svojom kompliciranom formom te ozbiljnom dostojanstvenošću, druga jednostavnošću muzičke dikcije i blagim izrazom pobožnoga čuvstva.

Naša crkvena glazba konačno izlazi iz konzervativnog razdoblja sentimentalno-improviziranog čuvstva, ona postaje odraz žive, nepatvorene pobožnosti, koja ipak sadržava elemente ljudske prirode i ne odbacuje ih. Ona se pored toga sve više približuje pravom narodnom duhu.

Žalim, što se nijesam mogao dulje baviti u Đakovu, jer bih jamačno imao prilike upoznati se i s kojom izvedbom tamošnjeg novo osnovanog Cecilijinog društva.

Dr. Vlado Petz.

Nove orgulje u župskoj crkvi sv. Petra u Zagrebu postavila je domaća tvrtka Hefferer iz Zagreba. Dispozicija je ova:

I. Manual	II. Manual
1. Principal 8'	8 Geigenprincipal 8'
2. Lieblich gedeckt 8'	9. Bariton 8'
3. Gamba 8'	10. Aeoline 8'
4. Hohlflöte 4'	11. Voix celéste 8'
5. Rohrflöte 4'	12. Fugara 4'
6. Regal 4'	Pedal
7. Cornett 4 struk	13. Subbass 16'
	14. Oktavbass 8'

Spojevi:
Ped. I.
Ped. II.
Spoj manuala
Suboktavkoppel II. na I.
Supperoktavkoppel II na I.
Kolektivi:
P. mf. F. cresc. Ukidač.

Izvedba te dispozicije je vrlo dobra, te cijele ogulje imadu pun i dostojanstven zvuk, dok su pojedini registri fino i karakteristično intonirani. Osobito uspjeli su registri: Lieblich gedeckt, Geigenprincipal i Voix celéste. — Vlasnik tvrtke gosp. F. Hefferer navršio je ljetos 70 godina života. Izvedbom gornjih orgulja on je tu godišnjicu dostojno proslavio. Svima pak, koji u našoj domovini trebaju s o l i d n o g r a đ e n i h i f i n o i n t o n i r a n i h orgulja, preporučamo, da se obrate na g. Hefferera, a da se ne obraćaju na tudje firme, gdje će dobiti robu skupu i slabije kvalitete.

Fr. Dugan.

Crkveno pjevanje u Požegi. Premda je u mirovini, ipak bivši grad. kapelnik R. Krestin dosadašnjim marom podržava na zamjernom stepenu naše crkveno pjevanje. I ako nije zborovoda hrv. pjev. društva »Vijenca«, kojim je mnogo godina ravnao s najvećim uspjehom, on je vazda spreman bio dok društvo zborovode nije imalo, da njegov zbor za crkvene svečanosti uvježba kako treba. Tako je pod njegovim ravnanjem »Vijenac« pjevao: na Božić i Novu Godinu u mješ. zboru »Narodne božićne pjesme«, što ih je sam R. Krestin udesio; na Uskrs Wittovu misu »In honorem s. Luciae« i »Regina coeli« od Weiricha (mješ zbor); na dan sv. Florijana, grad. patrona, misu kao na Uskrs i pjesmu sv. Florijanu (muški zbor) od J. Proházke; na Tijelovo staroslav. misu K. Kukle (udešena za mješ. zbor) s bariton soiom, Kristinusovu »O salutaris hostia«, koju je izveo g. Aleks. Cimerman, a kod četiri postaje Thielenove himne (mješ. zbor); prilikom dijeljenja sv. potvrde u mjesecu lipnju o. g. kod ulaska nadbiskupa u župnu crkvu »Ecce sacerdos«, a kod pontifikalne mise Vilharovu hrvatsku misu s koralnim responzorijima, duet za sopran i alt od Ivana Horvata, što su izvele gdjice M. Mihanović (sop.) i A. Sovec (alt), zatim Oettlov »Ave Maria«, sopran solo gdice B. Černohlávek, klarinet-solo P. Kiss i cornet-solo J. Paver te mješ. zbor »Vijenca«.

S v i b a n j s k e p o b o ž n o s t i u župnoj crkvi ove su godine bile takoder uz trud rečenoga R. Krestina uveličane crkvenim pjevanjem. To neka pokažu ovi podaci. Dne 1. V. otpjevala je sopran solo: gđa M. Predragović »Budi majko milostiva« od Strnada: dne 4. V. sopran solo gđica B. Černohlávek »Ave Maria« od Marchessija; dne 6. V. gdica M. Mihanović »Ave maris stella« od Zajca; dne 10. V. g. A. Cimerman »Ave maris stella« od Treglera bariton solo, uz violin solo gimn. uč. Alfreda Steinera; dne 13. V. gdica M. Haramina »Ave Maria« sopran solo od Krena; dne 20. V. gda Georgijević-Papst »Ave Maria« od Gounoda (sopran solo); dne 21. V. gdice M. Mihanović i A. Sovec »Majko ljubavi«, duet za sopran i alt od Ivana Horvata; dne 27. V. g. N. Žic »Kad prebrodim more«, bas solo od M. Ćurkovića; 28. V. gda Jos. Hofman »Majko ljubavi« sopran solo iz kantuala; dne 29. V. gg. Ž. Konjević i A. Cimerman »Majko naša, rajska slavo« tenor i bariton od M. Ćurkovića; dne 30. V. gdice B. Černohlávek i M. Haramina »Ave Maria« duet za dva soprana od Kralla; dne 31. V. gdica B. Černohlávek sopran solo, klarinet solo P. Kiss, cornet solo J. Paver i mješ. zbor »Vijenca« izveli su »Ave Maria« od Oettla.

Kod tih pobožnosti izvedene su ove krasne litanije: Reimanove, Gepertove (za troglasni ženski zbor sa solima, koje su izvodile gdice: M. Mihanović, L. Vincijanović, A. Sovec, B. Černohlávek i M. Haramina), zatim Kindlove lit., koje je izveo mješoviti zbor »Vijenca« i obične litanije dvoglasne, i »Tantum ergo«, troglasni ženski i mješoviti zbor, od: Fiedlera, Witta, Andrića, Hamma i jedan starocrkveni. Svake srijede i subote pjevale su učenice više djevojačke škole po udezbi R. Krestina kod svibanjskih pobožnosti, a svakog je dana otpjevao pjesmu »Marijo, svibnja kraljice« troglasni ženski zbor.

Kod svih tih crkvenih svečanosti pratio je na orguljama R. Krestin poznatom vještinom kako soliste, tako i zborove, dašto i uvježbao. Još valja spomenuti, da je pod ravnanjem Krestinovim poseban zbor gdica pjevao kod podnevne mise troglasno svake nedjelje do danas. Pod procesija na Tijelovo i Presv. Srce Isusovo pjevale su učenice više djevojačke škole, a tako isto kod svakidašnje školske mise, i to troglasno.

Sav taj rad g. Krestina oko crkvenoga pjevanja iziskuje mnogo truda i vremena, ali zaslužuje svako priznanje, a to mu naše općinstvo i iskazuje svakom prilikom.

M. K.

Glazbeno posijelo narodne osnovne škole u Bartolovcu. Dne 27. V. i 3. VI. 1923. priredili su učenici i učenice svojim roditeljima i inim prijateljima mladeži lijepu svečanost. Mjesne učiteljice uredile su zgodnu pozornicu te istu ukrasile zelenilom i ukusnom narodnom ornamentikom. Pozornica bi smještena u prostranom škol. dvorištu okruženom drvećem.

Osim proslova, raznih deklamacija, pjevao je zbor učenika i učenica dvoglasno uz pratnju harmonija ove pjesme:

1. Tiček i tičica. Kajkavska. Harm. Vj. Klaić.
2. Oj tam za goró. (Slovenska).
3. Kje so moje rožice. (Slovenska).
4. Bože živi, blagoslovi! Iv. pl. Zajc.

Iza ovoga slijedio je igrokaz u jednom činu od Lj. Varjačića »Dobra djeca«, izveden na potpuno zadovoljstvo.

Pjevalo se tačno i precizno a osobito su se isticali milozvučni altovi. Na završetku te lijepe zabavice odpjevalo je 150 pjevača jednoglasno uz pratnju domaćeg vrsnog tamburaškog zbora i harmonija »Lijepu našu«.

Ova prva školska zabavica uspjela je posvema i donesla oko 1000 D. prihoda, koji je upotrebljen za nabavu nagradnih knjiga. Roditelji škol. djece i ostali posjetioci otidjoše razdragani sa željom, da i opet doskora budu dionici ovakovoga lijepoga i skromnoga užitka.

Učiteljski pako zbor obećao je, da će i u buduće sav svoj mar i trud uložiti, da i na ovaj način odgaja povjerenu si mladež, uvjeren da će ovakim načinom sve tjesnije udružiti roditeljski dom i školu, na procvat naše lijepe i velike domovine.

Zvonimir Hegyi, ravn. učitelj.

Srbija.

Prenos Mokranjčevih posmrtnih ostataka u Beograd. Dne 27. IX. navršava se devet godina, od kako je St. Mokranjac umro u Skoplju (g. 1914.) i sahranjen je u bugarskom groblju. Inicijativom Beogradskog Pevačkog Društva njegove će kosti ove jeseni biti prenesene u Beograd. U tome cilju obrazovan je u Beogradu odbor od gradjana i intelektualaca, kome na čelu stoji g. Djordje Vajfert, guverner Narodne Banke. Isto tako je osnovan odbor i u Skoplju pod predsedništvom g. Dragomira Obradovića, prosvetnog inspektora. Ti odbori sa velikim brojem pododbora organizovat će svečanost u Skoplju i u Beogradu. Prema do-

sadanjem projektu, Mokranjac će biti ekshumiran 22. ili 23. IX. Na Krstov dan 27. održat će se molebstvija u svima crkvama u Skoplju, a Mokranjac će ležati u crkvi Sv. Spasa u Skoplju. Na žel. stanici održat će govor predsednik skopske opštine, kao predstavnik Skoplja, koji predaje telo delegatima Beograda i beogr. opštine. Telo u pratnji porodice i odredjenih delegata prispet će u Beograd noću izmedju 28. i 29. sept. i bez ikakve svečane povorke bit će preneseno u beograd. sabornu crkvu. Tu će u subotu pre podne biti izloženo publici. U subotu 29. po podne bit će svečano opelo, a zatim svečana sahrana u počasnu grobnicu, koju je dodelila opština beogradska. U nedelju bit će »M o k r a n j č e v d a n«. Pre podne posle službe božje (u svima crkvama pevat će liturgiju pev. društva, koja su došla korporativno, kao gosti) bit će otvoren kongres pev. društava u kralj. S. H. S., koji će produžiti rad i po podne. U veče će biti koncert svih pev. društava, koja budu došla na svečanost, i pevat će se isključivo radovi St. Mokranjca. Jedan Mokranjčev rad pevat će sva društva zajedno. Time bi svečanost bila završena. Odbor priprema sliku, bistu i sponicu Mokranjčevu. Radovi su u rukama priznatih umetnika, a cene će biti solidne, tako, da će gradjanstvo moći lako da ih dobavi za svoje domove.

P. J. K.

Beogradska filharmonija. U Beogradu je osnovana toliko očekivana filharmonija. Nju sačinjavaju: orkestar opere narodnog Pozorišta, nastavnici muzičke škole i neki učenici njeni. Izabrana je uprava, u koju su ušli: kao predsednik g. dr. A. B e l i ć, profesor univerziteta; zatim videni beogradski muzičari: gg. K o s t a M a n o j l o v i ć, kompozitor, J o v a n Z o r k o, direktor muzičke škole, K a r e l H o l u b, koncert-majstor beogradske opere. Do sada je filharmonija priredila dva koncerta sa reprizama. Prvi koncerat dirigovao je g. S t e v a n H r i s t i ć, kompozitor i dirigent beogradske opere. Na programu su bile: Mozart: Uvertura za »Čarobnu frulu«, Beethoven: Pastoralna simfonija, Mendelssohn: Violinski koncert (g. K. Holub), Wagner: Uvodna muzika i smrt Izoldina iz »Tristana i Izolde«. Koncert bio je neočekivano posećen. Ceo program je bio izveden i u Zemunu.

Drugi koncerat je dirigovao g. I v a n B r e z o v š e k, dirigent opere u Beogradu te izveo ovaj program: Dvořak: »Karneval-ouverture«, Fr. Liszt: Les Preludes, Wagner: Tannhäuser-uvertura, Čajkovskij: V. simfonija. Koncert je bio dobro posećen i ako je davan 1. jula. Po statutima ova organizacija ima svakog meseca da priredi po tri koncerta, od ta tri jedan je sa novim programom. Prvi koncerti se drže u novoj zgradi narodnog Pozorišta, a reprize u sali novoga univerziteta. Stalni dirigent još nije izabran. Kandidati su gg. Brezovšek i Hristić. **M. B.**

Koncertne direkcije u Beogradu. Pri knjižari beogradske muzičke škole (vlasnik g. Đorđe Stefanović) osnovana je koncertna direkcija »O s v i t«. To je bila davnašnja potreba Beograda. Direkcija je zaključila ugovor s ovim umetnicima: Moritz Rosenthal (3 koncerta), Nikola Zec (2 konc.), Karl Egard Öestorg (3 konc.) i Rajdlova (2 konc.).

To je prva serija, koja ima da se završi do decembra meseca. Za to vreme direkcija misli da stupi u pregovore sa drugim umetnicima. U tome je pomažu izvesni videni umetnici na strani.

Druga koncertna direkcija je »Harmonija«. Ona je također projektovala jednu seriju koncerata (oko 30), među inima Weingartenov, Kurzove, Duhanov i t. d.

Kao što se vidi ova sezona obećava mnogo dobrih koncerata. Opera pak ne pokazuje tendence u tom smislu. **M. B.**

Koncerti kraljeve garde. Ove je sezone veliki orkestar kr. garde priredio tri koncerta. Dva je dirigovao stalni dirigent kr. garde g. P o k o r n i, a jedan profesor na muzičkom koležu u Londonu D u n h i l l e. Na programu bile su ove tačke: Dvořaka: Simfonija iz Novoga sveta, Elgar: Variation (Enigme), Charpentier: Impresije iz Italije, Säens Sans: Danse macabre, Milojević: Simfonijska poema: Smrt majke Jugovića, Čajkovski, Beethoven i dr.

M. B.

Katedra za muziku u Beogradu. Na beogradskom univerzitetu drugog semestra škol. god. 1922./23. držao je M i l o j e M i l o j e v i ć, kompozitor i muzički konferansier dvaput nedeljno predavanja iz istorije muzike. Glavna tema je bila život i delovanje Ludviga van Beethovena. U toku predavanja g. Milojević je dodirivao i glavnije prethodnike Beethovenove. Tako je posvetio po 2—3 predavanja Bachu, Händelu, Haydnu, Mozartu i dr.

Pošto je ta katedra odobrena od ministra prosvete, to će g. Milojević iduće godine prvoga semestra predavati o postanku i razvitku opere.

Ovom prilikom napominjem, da je g. Milojević u toku prošle sezone pored ovih predavanja držao i nekoliko popularnih s ilustracijama. Teme su bile: o Cesaru Francku, o muzičkom nacionalizmu (stranom i našem), o St. Mokranjcu (2 predavanja). **M. B.**

G. Vilim Jandl angažovan je u begradskoj muzičkoj školi za nastavnika klavira. On je prošle sezone priredio nekoliko koncerata, kojima je privukao pažnju i simpatije muzikalnog Beograda. M. B.

Slovenija.

† Ivan Kokošar. Crkvena pjesma medju goričkim Slovencima izgubila je vrlo zaslužnog radnika — dne 16. V. 1923. umro je u Grahovu Ivan Kokošar. Rodio se 13. IV. 1860. u Hudijužni, župa Obloke. S glazbom počeo se baviti već u gimnaziji, a u sjemeništu se u glazbi lijepo usavršio, pa su već onda tiskane nekoje njegove skladbe u ljubljanskom »Cerkvenem Glasbeniku«. Zaredjen g. 1883. u svećenika, namješten je za kapelana u Cerkno, gdje je odmah utemeljio crkv. zbor. Kad se je utemeljilo Cecilijino društvo za goričku nadbiskupiju, bio je on jedan od glavnih pokretača i duša tomu društvu. Sa Danilom Fajgeljem izdao je u nakladi društva 4 sveska »Cerkvenih pesmi«, zbirku Tantum ergo i lauretanskih litanija te »Offertoria«. Medju priopćenim sklad-

bama ima mnogo Kokošarevih. G. 1921. priredio je zbirku: »Zdrava Marija« i »Pia cantica«, a u rukopisu ostavio je mnogo latinskih graduala i ofertorija za muški i mješoviti zbor, raznih moteta, Te Deum, tri Requiema i t. d. Sakupio je preko 700 narodnih pjesama te mnoge od njih harmonizirao. Trebat će se pobrinuti, da ta njegova muzikalna ostavština ne propadne. U povijesti slovenske crkvene glazbe stvorio si je Kokošar svojim ustrajnim i zaslužnim radom časno mjesto. Počivao u miru!

Završetak škol. godine na orguljaškoj školi u Ljubljani bio je 29. VI. Školu polazilo je 12 učenika, od njih su trojica napravili ispit zrelosti. Dojduća škol. godina počinje 17. IX.

Zbor učiteljskog saveza slov. učitelja u Julskoj Veneciji priredio je o Duhovima koncerte u Trstu i na Kontovelju. Koncertima su prisustvovali glazbeni kritici svih tršćanskih listova, kompozitor Smareglia i zastupnici konzervatorija u Trstu te pohvalno isticali i pisali o vrlinama tog zbora. U ferijama koncertovati će taj zbor u svim većim talijanskim gradovima, da pokaže Talijanima ljepotu slovenske pjesme. Prvi koncerat biti će u Vidmu (Udine), zadnji u Rimu.

Senior slov. skladatelja Anton Foerster, čija opera »Gorenjski slavček« se u prošlogodišnjoj sezoni s vanrednim uspjehom u Ljubljani izvodila, predao je upravi narodnog kazališta u Ljubljani orkestralnu partituru svoje najnovije opere u pet čina: »Dom in rod«. Libreto napisali su po Cimpermanovom prijevodu francuskog igrokaza: »Majčin blagoslov« dr. F. Goestl i dr. Fr. Mohorić.

Vijesti „Saveza Hrv. pjev. društava".

Hrv. pjev. društvo »Davor« u Brodu na Savi priredilo je 10. VI. 1923. svoj koncert, na kojem su izvedeni ovi muški zborovi: 1. Zajc: More, simfonička slika uz pratnju klavira. — 2. Lisinski: Oče naš. — 3. Zajc: Uznese se, bariton uz pratnju klavira. — 4. Eisenhuth: Vihar. — 5. Novak: Noć na moru. Zborom je ravnao zborovodja g. Emil Sulke, bariton je pjevao g. Stjepan Maas. Prigodom koncerta predani su počasni znakovi S. H. P. S. zlatni g. Fabijanu Gorupiću; srebrni: gg. Franji Rudolfu, Anti Geršiću, Mati Nunkoviću, Miši Krušcu, Đuri Šarcu i Stjepanu Petroviću.

Hrv. radničko pjev. društvo »Vijenac« u Varaždinu, imalo je 25. III. 1923. svoju 37. glavnu skupštinu, te je nakon odredjenoga dnevnog reda izabran ovaj odbor: predsjednik J. Ribić; potpredsjednik A. Strunjak; tajnik I. Šamac; blagajnik A. Brkač; arhivar B. Strunjak; odbornicima F. Bulažić; J. Biškup; D. Čić, V. Blumschein, J. Fulir, J. Lorbegg, B. Pavličević i J. Puklin. Zborovodja Franjo Vojtehovsky. U prošloj godini zaključena je akcija oko gradnje vlastitoga »Doma«, no slabo uspijeva, jer je ograničena na sam Varažidn.

Hrv. pjevačko društvo »Slavulj« u Petrinji imalo je svoju glavnu skupštinu dne 15. IV. 1923., te je izabran ovaj odbor: predsjednik Dr. Rudolf Herceg; tajnik Milivoj Grgić; blagajnik Ivan Kostinčer; arhivar Josip Štibrić; barjaktar Fr. Augustin. Odbornici: A. Heinitz, S. Biffl, L. Juklić, F. Kolak, J. Križanić, V. Štingl i A. Vučak. Zamjenici: I. Stranski i F. Augustin. Revizori: A. Petračić, A. Kleščić i J. Stanešić. Privremeni zborovodja Drag. Antunović, maturant učit. škole

Prijava novih članova »Saveza«. Predsjedništvu S. H. P. D. prijavila su se za članove ova društva: Hrv. pjev. društvo »M a k s i m i r« u Zagrebu; Hrv. pjev. društvo »P r e p o r o d« u Dugom Selu; pjevačko i tamburaško društvo »F r a n k o p a n« u Fužinama; Jugosl. pjev. udruženje »J e k a sa Jadrana«.

Odgoda prvog natjecanja pjevačkih društava u Zagrebu. Na zamolbu akademskih pjevačkih društava, a u nastojanju, da se i ovim društvima, koja počinju svoj rad kasno u jeseni, omogući sudjelovanje kod ovog prvog natjecanja svih pjevačkih društava Jugoslavije, predsjedništvo S. H. P. D. odgodilo je to natejcanje, pa će se dani natjecanja odrediti na sjednici središnjeg odbora »Saveza« dne 8. IX. o. g. Odluku središnjeg odbora saopćit će predsjedništvo »Saveza« odmah posebnom okružnicom onim pjevačkim društvima, koji su se prijavili za natjecanje ili su najavili dolazak svojih delegata. Obzirom na tu odgodu natjecanja, produžen je rok prijave za natjecanje do konca rujna, na što se upozoravaju društva, koja se još nisu odlučila na sudjelovanje.

Prijavu za natjcanje poslala su ova društva: Glazbeno društvo intelektualaca — Zagreb; Hrv. pjev. i tamb. društvo »Reljković« — Vinkovci; Pevačka družina »Stanković« — Beograd; Hrv. pjev. društvo »Kolo« — Zagreb; Hrv. glazb. i kazališno udruženje »Preradović« — Djakovo; Prvo hrv. pjev. društvo »Zora« — Karlovac; Hrv. pjev. i glazb. društvo »Kuhač« — Osijek; Muzičko društvo »Zvonimir« — Split; Hrv. pjev. društvo »Vijenac« — Požega; Hrv. obrt. i radn. društvo »Sloboda« — Zagreb.

Na natjecanja izaslat će svoje delegate ova društva: Slov. pevsko društvo »Zvon« — Trbovlje; Subotičko srpsko pev. društvo »Graničar«; Srpska crkvena pevačka družina — Mitrovica; Slov. pevsko društvo »Zvon« — Šmartno; Srp. pev. društvo »Gusle« — Titel; Slov. pev. društvo »Krakovo-Trnovo« — Ljubljana; Oratorijski zbor sv. Marka — Zagreb; Hrv. pjev. udruženje »Lisinski« — Zagreb; Srp. jevrejsko pevačko društvo — Beograd; Pevski zbor »Glasbene Matice« — Ljubljana; Hrv. i pjev. i tamb. društvo »Vlašić« — Travnik; Glazbena Matica — Krško; Narod. željez. glazb. društvo »Drava« — Maribor; Hrv. pjev. društvo »Davor« — Brod; Hrv. pjev. društvo »Danica« — Sisak (još nije odlučilo, hoće li se natjecati); Obrazovno i potporno radn. društvo »Zora« — Daruvar. — Prijave za dolazak delegata neka se pošalju što prije predsjedništvu »Saveza H. P. D.«.

Uplata članarine i pretplata na društveno glasilo »Sv. Ceciliju« ne šalje se redovno. Predsjedništvo S. H. P. D. upozorava upravne odbore saveznih pjevačkih društava, da vrše u tom pogledu odredbe saveznih pravila i posljednje glavne skupštine.

Proslava 50-godišnjice Hrv. pjev. društva »Dvojnice« u Bjelovaru dne 28. i 29. VI. 1923. U nizu proslava, kojima su pjevačka društva proslavila ove godine svoje spomen-slave i proslava »Dvojnica« u Bjelovaru u svakom je pogledu uspjela. Lijepi odziv društava kulturnih i pjevačkih, dao je dostojnu vanjsku formu ove svečanosti. Medju odličnim gostima, civilnim i vojnim korporacijama, bio je i kr. namjesnik Dr. Čimić, koji je kao dugogodišnji revni član i tajnik »Dvojnica« posjetio zaslužno društvo prigodom njegove slave. Sve priredbe i pohodi vršili su se po utvrdjenom programu uz veliki odziv općinstva. U nizu lijepih govora istaknuto je kulturno djelovanje društva i njegovi uspjesi na nacijonalnom i kulturnom polju. Prof. A. Madur u svom predavanju na svečanoj matineji prikazao je historijat društva. Ta svečana matineja bila je ujedno i najzanimljiviji dio cijele proslave navlastito u muzičkom pogledu, jer je na koncertu nastupilo osim jubilarnog društva nekoliko pjev. društava iz bliže i dalje okolice, da u pojedinačnim nastupima omjere svoje sposobnosti, a u skupnom nastupu (pjevali su »Hrvatom« Vilka Novaka) pokažu snagu i punoću zbornoga zvuka. Ma da kod ovakovog koncerta nema silom prilika nekog jedinstvenog stilskog ugodjaja, jer pojedina društva nastupaju s kompozicijama, koje su odabrali iz svog običajnog repertoira, ipak je i u raznolikosti bilo posebnoga čara, u množini interpretacija zanimljivih shvaćanja. Samo jubilarno društvo nastupilo je svojim mješovitim zborom (Andělove harmonizacije i Mokranjčeva VII. Rukovet) i muškim zborom (Dobronićeve: »Kumovima ciganima« i »Garavuša«). Uspjelim nastupom utvrdile su »Dvojnice« dobar glas, koji su već prije uživale. Mješoviti je zbor puniji u zvuku od muškoga. »Golub« iz Bjelovara, koji je na natjecanju u Osijeku imao vrlo loš uspjeh, ovaj je put nastupio s uspjehom i pokazao vidljiv napredak. »Relković« iz Vinkovaca s malenim zborom od 12 članova opet je odnio najveći uspjeh, s osobitim shvaćanjem i predavanjem svojim zadobio je priznanje svih. Osobito je zanimanje pobudio i nastup seljačkog pjevačkog društva »Sljeme« iz Šestina. U slikovitoj narodnoj nošnji iz skladnih grla zapjevali su Sljemenaši dvije popijevke, vedrom i zdravom jednostavnošću neposrednoga doživljaja dojimao se njihov pjev. »Sloboda« iz Zagreba ovaj je put postigla rekord. Nastupila je bez dirigenta i skladno otpjevala »Zibu haju« Žganca i »Prelju« Lisinskoga. I »Domoljub« iz Koprivnice i »Rodoljub« iz Virovitice zanosno su pjevali svoje kompozicije. Akademsko pjev. društvo »Janušić« iz Zagreba nije nastupilo, ma da je bilo u programu.

Možda bi bilo uputno, da se u buduće u takovim prilikama u sporazumu s predsjedništvom »Saveza H. P. D.« utvrdi program svečanih koncerata, kako bi sadržavao u sebi više jedinstvenog ugodjaja.

Popunjenje mjesta grad. kapelnika u Vinkovcima. Na temelju zaključka skupštine grad. zastupstva od 24. I. 1923. toč. 15. raspisalo je grad. poglavarstvo u Vinkovcima dne 12. VIII. 1923. pod br. 7361/1—1922. natječaj za popunjenje mjesta grad. kapelnika u XI. činovnom razredu.

Namještenje je privremeno na jednu godinu dana, a iza toga ako se pokaže uporabivim uslijediti će stalno namještenje sa pravom na beriva, mirovinu i opskrbu kao i kod ostalih gradskih činovnika.

Dužnost gradskog kapelnika biti će osnovati gradsku glazbu i glazbenike podučavati u limenim i gudalačkim instrumentima.

Osim toga imade isti vršiti dužnost orguljaša u rimo-katoličkoj crkvi uz posebnu ugovorenu nagradu.

Privatna je zarada davanjem poduke u glazbi dozvoljena i lijep stalan dohodak osiguran, jer se u gradu nalaze pjevačka društva, velika gimnazija, viša djevojačka škola i trgovačka škola.

Natjecatelji imadu svoje propisno sa 10 i 3 D. biljegovane molbe za polučenje ovoga mjesta upraviti na gradsko poglavarstvo najdulje do 1. oktobra 1923. i kao dokazala priklopiti:

1. Svjedodžbu, da je molitelj državljanin kraljevine SHS ili ako to nije, da priloži izjavu, da će državljanstvo naknadno zatražiti, jer inače ne može polučiti stalno namještenje sa pravom na mirovinu.
2. Dokaz da je vješt službenom hrv.-srpskom ili kojem drugom slavenskom jeziku.
3. Dokaz o svršenim stručnim školama i eventualno dosadašnjem službovanju.
4. Da nije prešao 40 godinu života.
5. Svjedodžbu nadležne političke vlasti o ponašanju.

Molioc, koji bude po zastupstvu izabran imati će službu nastupiti najdulje za 14 dana nakon obavještenja.

Iz Cecilijina društva.

VI. glavna skupština Cecilijina društva bila je dne 20. VIII. 1923. u dvorani nadbiskupskoga sjemeništa u Zagrebu. Sabrao se lijep broj skupštinara, a bilo bi ih i više, da nisu u isto vrijeme imala svoje sastanke neka druga društva. Medju ostalim vidjesmo presvijetlu gg. apostol. administratora iz Subotice L. Budanovića, ap. admin. iz Niša F. Hrdya, vrhbosanskog gener. vikara Stj. pl. Hadrovića, provikara iz Miholjca K. Erdelya, vel. gg. dekane L. Charvata, M. Lovadenića, Fr. Štefana, M. Zjalića, župnike J. Tomca, J. Kuševića, M. Novaka, L. Žunića, I. Lipnjaka, kompozitore gg. R. Taclika i o. A. Canjugu, vel. g. prebendare A. Kotlar-

skoga, F. Hajdukovića i J. Lovrečeka, ravn. učitelja g. L. Dolenca, g. prof. D. Sorića, činovnika g. L. Pleteša, v. gg. Stj. Stazića, M. Ivšića i druge.

Skupštinu otvorio je predsjednik J. Barlè ovim riječima:

Slavna glavna skupštino, mili druzi i prijatelji! Naša zadnja skupština bila je 27. XI. 1913., pa spada gotovo već u historiju. Kad bismo bili prijatelji raznih jubileja, mogli bismo danas slaviti desetgodišnju proslavu, otkako se nije sazvala naša glavna skupština. Nemojte misliti, da je to bilo možda zato, što bih ja želio, da zadržim časno predsjedničko mjesto, pa da bojeći se za to prijestolje nisam htio da sazovem glavnu skupštinu samo radi toga, da to mjesto ne zauzme drugi. Baš u ovih deset zadnjih godina, kad su se ne samo uzdrmala i porušila tolika prijestolja, ne bi bilo možda ni začudno, kad bi mjesto predsjednika Cecilijina društva zauzeo drugi mladji i sposobniji. U tim izvanrednim vremenima ne bi bilo tako neobično, kad bi voljom članova pao i predsjednik Cecilijina društva, prije nego je navršio svoju deset godišnjicu. Pravi razlozi, zašto se nije skupština tako dugo sazvala su Vama, gospodo, dobro poznati. Prije nego smo g. 1914. mogli sazvati našu glavnu skupštinu, nastao je dugotrajni svietski rat, koji je kao razne druge kulturne institucije, uzdrmao i naše Cecilijino društvo. Odredbom tadanjeg bana bilo je obustavljeno djelovanje svim kulturnim društvima, a na naše opetovano posredovanje kod tadanje vlade, nije bila ta zabrana nikada dignuta. Nastala su još gora vremena. U prvo vrijeme imali smo barem »furtim« odborske sjednice, no kasnije se odbor razišao. Veći dio odbornika morao je u vojnu službu, a ostao je gotovo sam predsjednik, koga su njegove godine poštedile od vojne službe, a nije se pitalo, da li su njegova ledja tako jaka, da nose teret čitavog odbora. Prebrodili smo i to, prošli smo vremena rata i dočekali našu novu državu, u kojoj su prestale zabrane javnog djelovanja i obdržavanja skupština, pa smo htjeli, da se opet sastanemo, da se pozdravimo i porazgovorimo. Do glavne skupštine ipak nije došlo, jer je bilo i tu još mnogo zapreka. Očekivali smo riešenje pitanja, kako će biti s našom braćom u Istri, na otocima i u Dalmaciji, komunikacija bila je vrlo otešćana, a poskupile su željeznice i parobrodi, pa je bilo teško od članova zahtijevati, da se u što većem broju nadju na našoj glavnoj skupštini. No sada, kad se prigodom obdržavanja euharističkog kongresa sastali u bijelom Zagrebu katolici iz svih strana naše prostrane domovine, držimo, da je došao pravi čas za obdržavanje naše VI. glavne skupštine, pa smo Vas, mili prijatelji i gospodo sazvali, da se danas porazgovorimo i posavjetujemo o našem društvu i s njim tijesno spojenom cecilijanskom pokretu.

Gospodo, budite uvjereni, da sam željno očekivao današnji dan i da sam sretan, što sam ga dočekao. Deset godina, otkako sam na čelu našeg Cecilijina društva, lijepi je niz godina, ne samo u životu ljudskom, već još više u životu mladog društva, koje se je radjalo vrlo skromno, koje se je i prije mene teško borilo za svoj opstanak, a koje je, moramo priznati u ovim teškim i preteškim godinama, koje su nadošle upravo iza obdržavanja naše zadnje glavne skupštine, pokazalo, da je sposobno da živi i da se dalje razvija. Možemo zato, da od sveg srca zahvalimo Božjoj providnosti i možnoj zaštiti naše odvjetnice sv. Cecilije, da smo se danas poslije tolikih poteškoća uopće još kao Cecilijino društvo sastali i to ne kao bolesnik ili ranjenik, s otvorenim ranama, što mu ih zadaše teške prilike ratnih i povratnih vremena, već kao mladić u naponu svoje snage, koji je sposoban da i nadalje odolijeva svim teškoćama, s kojima mora da se danas bori svako kulturno društvo. Jako ste svi vi, poštovana gospodo, u ovih deset godina bili moji pomagači, glavni je teret bio ipak na meni. Trebalo je mnogo rada da se uklone sve neprilike, da se naše mlado društvo ne samo spasi i uzdrži, već da od godine do godine napreduje i da se sve ljepše razvija. Što to znači, razumjet će onaj, koji je imao da se brine i za koju manju stvar ili poduzeće, a razumjet ćete i vi gospodo, jer znate, da bez ustrajnog i neprekidnog rada ne može nijedno društvo, da uspijeva. No taj rad nije mi bio neugodan zato, što sam u vama, gospodo, našao razumijevanje, pomoć i saradnju. Nisam mogao odbaciti oružja, kad sam znao da nisam osamljen, da mogu računati na vas. Razumit ćete onda, da sam željno isčekivao ovaj naš današnji dan, da vas mogu opet pozdraviti i prijateljski stisnuti ruku vrlim svojim saradnicima i pomoćnicima. Jako sam u svom životu sudjelovao već u mnogim našim kulturnim društvima, ipak otvoreno priznajem, da toliko ljubavi, toliko žrtvi nisam našao još u nijednom društvu, kao što upravo u ovom našem: ono je sagradjeno na ljubavi. Pa se upravo zato moglo uzdržati u ovim teškim vremenima. Ta nam je ljubav podjedno jamstvo, da će se Cecilijino društvo i dalje razvijati, da će i dalje napredovati i da ne će propasti.

Evo sad vas gledam, kako ste se u lijepom broju sastali ovdje, da održimo ovu našu glavnu skupštinu. Dobro nam došli svi, a u nadi, da se ćemo moći od sada svake godine sastajati, ja vas gospodo od srca pozdravljam i otvaram ovu našu VI. glavnu skupštinu. (Živio!)

Iza toga je predsjedatelj pročitao tajnički izvještaj, koji glasi:

Tajnički izvještaj za deset godina morao bi biti opširan i morao bi dugo izrabljivati vašu strpljivost, da vas o svem izvijestim. Držim, da to nije nužno, jer ste vi, gospodo, pozorno pratili u ovih deset godina poteškoće s kojima se moralo boriti naše društvo, a pratili ste i razvitak i unapredjivanje našeg društva. Svi važniji dogadjaji i onako su bili zabilježeni u »Sv. Ceciliji«, za to i ne mogu kazati danas ništa nova. Ipak mi je dužnost, da barem u kratkim crtama prikažem naš rad i naš život.

Kad se je imala g. 1914. održati naša glavna skupština, nadošao je dugotrajni rat i s njim sve njegove nevolje i posljedice. Dje-

lovanje je društva prestalo, pa se je sav naš rad morao i mogao usredotočiti samo u našem glasilu »Sv. Ceciliji« i u brizi, da nam to glasilo ne propadne. G. 1913. otišao je iz Zagreba prvi urednik i jedan od najzaslužnijih osnivača ne samo »Sv. Cecilije« već i Cecilijina društva, veleč. g. župnik u Samoboru i namj. dekan Milan Zjalić. Za Cecilijino društvo bio je to veliki gubitak. Nadošla je i ta neprilika, što nije nitko htio da preuzme službu urednika. Ja sam već onda bio predsjednikom društva, odgovoran za društvo i za list, pa sam čvrsto osvjedočen, da se list mora uzdržati, preuzeo uredništvo, dok se ne nadje tko drugi. Dašto onda nisam još slutio, kakova će vremena nastati, no danas ne žalim da sam to učinio. Nema dvojbe, da je onda prestala »Sv. Cecilija«, da bi prestalo i Cecilijino društvo i naš cecilijinski pokret i da bi sav naš dotadašnji rad bio bez velikog utjecaja za obnovu naše crkvene glazbe i crkvenog pjevanja.

Moj posao nije bio malen. Prve sam brojeve morao ispuniti gotovo sam. Trebalo je mnogo dopisivati, pokucati ovdje i ondje, dok se nije malo po malo okupio oko lista malen, ali vjeran broj saradnika. Taj se broj od godine do godine povećavao te se do danas znatno proširio. Oko lista okupili se saradnici iz svih naših krajeva i s njima je rasla i literarna vrijednost našeg glasila. Dopustite mi, da se ovdje svim tim vrijednim pomagačima toplo zahvalim. Njihova je zasluga, da se »Sv. Cecilija« ne samo uzdržala, nego, da je došla do sve veće cijene i priznanja ne samo u glazbenim već i u književničkim krugovima.

Prije je ekspediciju lista obavljala tiskara. List se slao i onima, koji su ne samo nekoliko godina, već od postanka njegova dugovali pretplatu. Uvidio sam da tako ne može dalje da ide. Blagajna prazna i jedva da i najoduševljeniji pristaše šalju i onako neznatnu pretplatu. Obustavio sam list nemarnim pretplatnicima i preuzeo ekspediciju sam u svoje ruke. Nije baš ugodan posao pisati već 10 godina sve adrese, osobito sad kad se list proširio, pa to iziskuje mnogo vremena, ali je to pomoglo. Komu je bilo do lista, taj je list i pretplatio. Uz to su i crkvene i svjetovne oblasti na našu zamolbu učinile mnogo. Preuzvišeni g. nadbiskup zagrebački dr. Ante Bauer naredio je, da se imaju sve župske crkve pretplatiti na »Sv. Ceciliju«. Nadalje su »Sv. Ceciliju« posebnim okružnicama toplo preporučili i dopustili, da se smije pretplatiti na račun crkvenih blagajna presvijetla gospoda: blagopok. biskup djakovački dr. Ivan Krapac, biskup senjski i modruški dr. Josip Marušić, biskup dubrovački dr. Josip Marčelić, biskup banjalučki fra Joso Garić i preč. biskupski ordinarijat u Hvaru. Tadanja zemaljska vlada, odjel za bogoštovlje i nastavu, koja je već od g. 1913. pretplaćivala 80 pučkih škola na »Sv. Ceciliju«, preporučila je list opetovano za nabavu svim školskim knjižnicama u Hrvatskoj i Slavoniji. I županijske oblasti u Bjelovaru, Zagrebu i Požegi preporučile su »Sv. Ceciliju« i naredile, da je imaju upravne općine naručiti za sve područne škole. Kako je već kod nas, svi ti nalozi nisu ostvareni, ali je to proširenju našeg glasila i našeg nastojanja ipak mnogo koristilo. Neka kako crkvene, tako i svjetovne oblasti prime zato našu usrdnu hvalu. (Živjele!)

Za proširenje našeg pokreta od velike bi koristi bili crkveno-glazbeni poučni tečajevi. Dva se takova tečaja već obdržavala i to prvi od 13.—21. VIII. 1912., a drugi od 22.—29. VIII. 1913. I treći je bio već sazvan od 5.—14. kolovoza g. 1914., ali ga je rat osujetio. Vi ćete, gospodo skupštinari, sami lako uvidjeti, da smo u vrijeme rata morali odustati od tih vrlo potrebnih glazbenih tečajeva. A da još i danas nije radi velike skupoće i teških stanbenih prilika vrijeme za te tečajeve podesno, lako ćete razumjeti. Da smo na te tečajeve mislili, najbolji je dokaz, da smo u vrijeme rata utemeljili zakladu za održavanje glazbenih tečajeva, koja danas iznosi 1945 D, što bi bilo prije rata mnogo, a danas je to malenkost. Ipak vam obećajemo, da ćemo s tim tečajevima nastaviti, čim nastanu iole bolja vremena.

Kad nam je na početku g. 1918. napisao odlični glazbenik i naš saradnik, predsjednik Cecilijina društva za ljubljansku biskupiju o. Hugolin Sattner nekoliko riječi u spomenar (gl. Sv. C. 1918. str. 1.), napomenuo je, da su prvi uvjet glazbene reforme dobre glazbene škole. »Stvar je, kaže on, vrlo jednostavna. Ako su učitelji orguljaši, treba da su na učiteljskim školama stručni učitelji, koji razumiju stvar i koji su voljni da s veseljem rade za nju. Ti će dati svojim učenicima temeljitu pouku ne samo u pjevanju i sviranju, već će ih upoznati i s metodom pjevačke obuke, s crkveno glazbenom literaturom, s liturgičkim pravilima te će sami gajiti sa svojim učenicima lijepo crkveno pjevanje i oduševljavati ih za to pjevanje. Gdje pako učitelji više ne orguljaju, mora da se osnuje u svakoj većoj biskupiji orguljaška škola«.

U našim stranama bili smo do nedavna tako sretni, da su orguljašku službu vršili većinom gg. učitelji. Obuka u orguljanju i pjevanju na učiteljskim školama nije bila na visini. U novije je vrijeme u tom krenulo na bolje, a kao uzor u tom moram napomenuti učiteljsku školu u Petrinji te tamošnjeg marnog profesora glazbe i kompozitora Vladimira Stahuljaka. On se svom ljubavi posvećivao toj zadaći i uzgojio je mnogo dobrih orguljaša i oduševljenih prijatelja našeg pokreta. Medju njegovim djacima bilo je nekih godina do 60 pretplatnika »Sv. Cecilije«. On je svaki pojedini broj s djacima prošao, protumačio i upotpunio pojedine članke te upozorio djake na ljepotu naših starih crkvenih pjesama, poimence onih iz Pavlinske pjesmarice, od kojih je mnoge sam harmonizirao i proširio. Njegov se blagotvorni rad već opaža, pa neka zato iz naše skupštine primi priznanje i toplu hvalu. (Živio!)

Sada, kad gg. učitelji nisu više obvezani da vrše orguljašku službu, morat ćemo u naj-

skorije vrijeme osnovati za naše hrvatske biskupije barem jednu orguljašku školu. Bez toga ne možemo si zamisliti preporoda našeg crkvenog pjevanja. To mora da nam bude jedna od prvih zadaća. Presvijetli g. biskup djakovački Antun Akšamović htio je već prije dvije godine da za nuždu otvori u Osijeku barem provizornu orguljašku školu, no nije našao odziva. Iako su vremena teška te bi ovakav zavod iziskivao mnogo materijalnih žrtvi, ipak će naš episkopat morati, da što prije otvori takovu školu.

No time još nije to pitanje riješeno. Uz orguljašku školu tijesno je vezano zamršeno orguljaško pitanje. Ako i utemeljimo orguljašku školu, ne će ta škola imati polaznika, ako ne bude prije riješeno pitanje orguljaške plaće, koja je do danas, moramo otvoreno priznati, neuredjena i u većini župa tako malena, da se ne će nitko oduševiti zato, da se posveti orguljaškoj službi. O tom pitanju raspravljalo se u više navrata i u našem glasilu, a naš saradnik vrijedni ravn. učitelj u Ernestinovom Josip Böhm posvetio je proučavanju orguljaškog pitanja nekoliko godina, sabrao statističke podatke o svim župama u Hrvatskoj i Slavoniji te je točno popisao, koliko ima orguljaš u pojedinim župama funkcija, koliko nagrade. Ti su podaci vrlo žalosni, pa ćemo morati, iako su nepodesna vremena, nešto u tom pogledu poduzeti. Pošto je glede toga podnešen glavnoj skupštini poseban predlog, ćemo kasnije o tom potanje raspravljati.

Već iz toga što sam do sada rekao, uvidjet ćete, gospodo, da prilike za naš pokret nisu nipošto povoljne, no zato ipak ne možemo kazati, da se nije ništa učinilo za preporod naše crkvene glazbe. Dok su nam u prijašnjim godinama prigovarali, da smo internacionalci, a pjesme, koje smo mi širili mrtvačke, turske i Bog zna kakove, danas nam i široka javnost priznaje, da je naš rad kulturan i narodan, a oni, koji su upoznali ljepotu naših popjevaka, osobito onih starih, zavolili su ih i ne će da čuju više o onima, protiv kojih smo se mi borili. U tom je naš list i njegovi glazbeni prilozi, kojim je od početka urednikom vrijedni ravnatelj Franjo Dugan, učinio mnogo. Čovjek ne mora, da bude naš pristaša, da to prizna. Dosta je da napomenem, da prije nego je počela izlaziti »Sv. Cecilija nismo imali gotovo ništa. U tih sedamnaest godina sabrala se u tim glazbenim prilozima dragocjena zbirka, s kojom možemo, da se ponosimo. Već se u prvim godištima izdašno iscrpljivalo dragocjeno glazbeno blago »Citharae octochordae«. Odlični naš saradnik dr. Josip Mantuani upoznao nas je s pjesmaricom A. Georgicea iz g. 1634., otkrivena je zanimljiva Pavlinska pjesmarica iz g. 1644. Upoznali smo prekrasne popijevke ugarskih Hrvata, naročito znamenite pjesmarice Gjure Veljkovića iz početka prošlog stoljeća. Uz to zabilježene su i harmonizovane mnoge starodrevne pučke popijevke iz Istre i Dalmacije, iz Medjumurja, Slavonije i Bosne i iz drugih krajeva. Može se kazati, da je nam tobožnjim internacionalcima bila glavna svrha, da otkrijemo i da iznesemo staro glazbeno blago iz zaprašenih arkiva, iz starih kantuala, da sakupimo popijevke iz svih strana, u kojima obitavaju Hrvati, pa da tako iznesemo samo ono što je dobro i što je naše. No ne samo, da su po »Sv. Ceciliji« uskrsle stare naše pjesme, nego se je upravo u našem društvu i u našem listu uzgojio lijepi broj vrijednih crkvenih skladatelja, s kojima možemo da se podičimo. Ne ću nabrajati njihova imena, mnogo ih ima i poznate ih svi dobro, pa neka za svoj požrtvovni i nesebični kulturni rad prime našu usrdnu hvalu. Kad bi danas, što ne dao Bog »Sv. Cecilija« prestala, naši bi korovi imali za pedeset godina dovoljno glazbenog materijala, samo kad bi se htjeli s njim služiti. Bez pretjeravanja može se kazati, da je ovo nekoliko godina, otkako naše društvo postoji, učinjeno za našu crkvenu glazbu više, nego je učinjeno od g. 1701. kad je izašlo prvo izdanje Citharae octochordae (druga dva izdanja nisu u glavnom ništa nova donijela) pa sve do naših vremena, a to je vrijeme od više nego dvijesto godina.

Moram na tom mjestu, da se osvrnem i na jedan prigovor. Prigovorilo se, da su nekoje kompozicije u »Glazb. prilogu« u zadnje vrijeme preteške, nepraktične, jer nemamo zborova, koji bi ih mogli izvoditi. Dopuštam sve to, ali će i oni, koji to prigovaraju, morati dopustiti, da ne smijemo priječiti da se naši skladatelji razvijaju i da napreduju. Nije niti nužno, da se sve kompozicije, koje se tiskaju u glazbenim prilozima, odmah i izvode. Možda će se naći ovaj ili onaj napredniji zbor, komu će i takove kompozicije dobro doći, a drugi slabiji imaju na izbor drugih lakših kompozicija, kojima se mogu poslužiti. U prvo vrijeme, kad je bila naša glazbena literatura neznatna, bio bih i sam protiv toga, da se takove kompozicije tiskaju. Onda se moralo tiskati samo ono, što je bilo najpotrebnije i najpraktičnije, no danas možemo donositi i teže skladbe. To nije luksus, već je postepeni razvitak naših skladatelja i naše popijevke. Kamo sreće, kad bi razmjerno prema tome i naši zborovi napredovali!

Ako se ne varam, već sam jedamput spomnuo, da ne ćemo tako dugo uspjeti, dok se za naš pokret ne zagriju naša sjemeništa i naši samostani, rasadišta onih, koji će kasnije imati važnu riječ i kod crkvene glazbe. Danas mogu konstatovati, da se ta naša želja ispunila. Evo pjevačko društvo »Vijenac« izdalo je najprije »Hrvatske korale« za jedan glas. Brzo iza toga slijedila je »Hrvatska crkvena pjesmarica, u kojoj su ugledale svijetlo izabrane pjesme iz naših glazb. priloga. Ta je pjesmarica doživjela u kratko vrijeme drugo, povećano izdanje. Primila ju je povoljno kritika, glazbeni krugovi, a i orguljaši. Časne sestre milosrdnice zagrebačkog samostana takodjer nisu htjele da zaostanu, pa su u obradbi ravnatelja F. Dugana izdale pjesmaricu: »Virgini Matri« (1921.), koja sadržaje opet pjesme iz naših glazbenih priloga Pjesme obradjene su većinom za dva i tri ženska glasa uz pratnju orgulja, a priredjena su dva izdanja: za orguljašicu i za pjevačice. Kako je kongregacija čč. sestara proširena u svim stranama naše domovine te joj povjeren uzgoj ženske mladeži, to je ovo izdanje od velike znamenitosti za

proširenje crkvenog pjevanja u cecilijanskom duhu. Ta će se pjesmarica, koju je uz duhovni stol preporučila i pokrajinska uprava za nabavu svim školskim knjižnicama, u brzo proširiti i uvesti ne samo u ženskim samostanima, već i u ženskim školama, pa će mnogo doprinijeti populariziranju pjesama, koje širi naše društvo. Osim napomenutih pjesmarica izašlo je u raznim nakladama i nekoliko misa i crkvenih pjesama nekih naših saradnika (o. Kamilo Kolb, Rudolf Taclik, Zlatko Špoljar, Karlo Adamić i drugih), pa se tako naši korovi ne mogu tužiti, da nisu za prvu potrebu opskrbljeni valjanim crkvenim kompozicijama. Izvor svega toga je u našem Cecilijinom društvu, jer svega toga ne bi bilo, kad ne bismo imali naše matice i njezina glasila »Sv. Cecilije«.

Neka pokrajinska Cecilijina društva su u vrijeme prije rata lijepo djelovala oko obnove crkvenog pjevanja u cecilijanskom duhu. Spominjem: Zbor sv. Trojice u Karlovcu, Cecilijina društva u Koprivnici, Krapini, Dugom selu, Djakovu. Sva su ta društva, nešto što je popustilo prvotno oduševljenje, nešto što su bili premješteni ili pozvani u vojsku duševni vodje tih društava, obustavila svoje djelovanje. No u novije vrijeme je opet u tom krenulo na bolje. U župi sv. Marka u Zagrebu osnovao se »Oratorijski zbor sv. Marka«, koji vrlo lijepo djeluje te malo po malo privodi u život svoj umjetnički program. Spominjem društvo Sv. Cecilije u Splitu, a nedavno je opet oživjelo i postavljeno na čvršće temelje Cecilijino društvo u Djakovu. I u Zemunu osnovano je nedavno Cecilijino društvo. I ako nije došlo, do utemeljenja posebnih podružnica, ipak je u mnogim župama crkveno pjevanje lijepo napredovalo. O tom se osvjedočiše takodjer prečasna gospoda naši biskupi prigodom krizmenih putovanja, pa su se vrlo pohvalno izrazili o napretku crkvenog pjevanja u mnogim župama. Zasluga je to pojedinih naših pristaša, za cecilijanski pokret oduševljenih svećenika ili učitelja, pa dao Bog, da se broj tih zaslužnih muževa što više umnoži. Naročito moram tu napomenuti naše Medjumurje, gdje je u tom pravcu učinjeno vrlo mnogo, pa je gotovo u svim župama pobijedila cecilijanska ideja. Isto tako moram pohvalno istaknuti mnoge župe u Podravini, pa i u Slavoniji, a potanje o tom mogli su čitatelji »Sv. Cecilije« saznati iz naših dopisa. Iako se u premnogim župama još ne zna, da postoji naš pokret, ipak moramo priznati, da je učinjeno mnogo. Led je probijen, a nadam se, da ćemo u buduće brže napredovati, nego je to bilo do sada, kad smo morali sve tekar stvarati i to u još teškim ratnim i poratnim vremenima.

Spomenuo sam, da se crkvena glazbena literatura zaslugom našeg društva u kratko vrijeme njegova opstanka lijepo pomnožila. Ne smijem tu da prešutim, da se pazilo i na to, koliko se dalo, da budu i tekstovi i sadržaj naših crkvenih popijevaka bolji nego su bili prije. Dašto nismo još tim postigli sve što smo željeli, ali se tekstovi znatno popravili. Zasluga je to naših vrijednih pjesnika: blagopok. **Vladimira Rožmana, Mons. Ferde Rožića**, nadbiskupa dr. **Ivana Ev. Šarića**, dra. **Dragutina Domjanića**, a napose skromnog i tihog radnika **Milana Pavelića**, koji se je dao na velik posao, da u klasično hrvatsko ruho zaodjene prekrasne latinske himne. Neka svi spomenuti pjesnici prime našu usrdnu hvalu, a podjedno molbu, da nastave svoj zaslužan rad. (Živjeli!) Gospodu pako skladatelje molim, da dobro prouče tekst, koji kane uglazbiti i da uglazbe samo onaj tekst, koji je toga vrijedan. Već se često morale izostaviti dobre skladbe samo radi toga, što je bio tekst nevaljan.

Eto napomenuo sam neke stvari, koje su u vezi s našim životom i našim razvitkom u ovih zadnjih deset godina otkako se nismo sastali. Iako nije učinjeno sve, učinjeno je ipak mnogo, osobito, ako se uvaže teške prilike u kojima smo živjeli. No sve to imamo zahvaliti tome, što smo uzdržali naše glasilo »Sv. Ceciliju«, oko koje je bilo usredotočeno sve naše djelovanje. Da smo bili bez društvenog glasila, ne bismo mogli zabilježiti nikakova napretka. Neka nam bude to opomena, da složnim silama uznastojimo, da se to naše glasilo i nadalje razvija. Moramo se upravo čuditi, da se taj list uz neznatnu pretplatu uzdržao. Sve do god. 1918. iznosila je pretplata samo 5 K, za škole i djake 4 K. G. 1918. povisili smo pretplatu na 8 K, za škole i djake 5 K. Tako je ostalo i g. 1919. G. 1920. iznosila je pretplata 20 K, za škole i djake 12 K, a g. 1921. 50 dotično 40 K. G. 1922. bila je pretplata 52, dotično 40 K, a tekar ove godine povišena je na 100 dotično 80 K. Mogli smo list uzdržati s tako malenom pretplatom, prvo što su saradnici badava saradjivali, a drugo što su pretplatnici dragovoljno pretplatu povisivali te se njihovim darovima sakupila svake godine dosta znatna svota. Neka jedni i drugi prime za svoju požrtvovnost i plemenštinu našu toplu hvalu. (Živjeli!)

List je od godine do godine napredovao i bio sadržajem obilniji i raznovrsniji. Već nekoliko se godina tiska u 1600 primjeraka. Ne ću potanje govoriti o listu i njegovim rubrikama. Osvrnut ću se samo na to, da smo se po želji mnogih osvrtali nuzgredice i na svjetovnu glazbu i držim, da nismo pogriješili. List je na taj način počeo zanimati i šire krugove, što nije bilo nikako na štetu njegovoj prvotnoj zadaći. Počevši od nove godine list je podjedno glasilom »Hrvatskog pjevačkog Saveza«, pa pruža cjelovitu sliku čitavog našeg glazbenog života. Na taj način je list ne samo važan organ za unapredjivanje našeg cecilijanskog pokreta, već podjedno koristi i razvitku naše glazbe, kako crkvene, tako i svjetovne zajedno. Medjusobnim podupiranjem obje će napredovati, a to mora da želi ne samo svaki dobar Hrvat, već i svaki dobar Cecilijanac.

Moram, da završim. Kad smo u tako teškim vremenima, kakovo je bilo ovo deset godina napredovali te se razvijali, nadam se, da ćemo to još više, kad nastanu povoljnija i sredjenija vremena. Uz želju, da to što prije dočekamo, molim slavnu glavnu skupštinu, da primi taj moj izvještaj na znanje i da ga odobri. (Živio!)

Skupština primila je tajnički izvještaj na znanje.

Iza toga je društveni blagajnik Stjepan Kramar izvijestio o stanju društvene imovine ovako:

Glavni prihod našemu društvu su pretplata za glasilo »Sv. Cecilija« i darovi. Zbog teških ratnih i poratnih godina morala se povisivati pretplata od g. 1914. do danas poviše puta. No uza sve to povisivanje ne bi se glasilo »Sv. Cecilija« moglo uzdržati, da nisu dobrotvori društvu pripomogli darovima. Ali ni ovi darovi ne bi bili dostatni, kad urednici i saradnici glasila ne bi radili bez ikakva honorara.

I.
ISKAZ
primitka i izdatka Cecilijina društva u Zagrebu od g. 1914. do 31. VII. 1923.

God.	A) Primitak		B) Izdatak
1914.	K 3.147.67		K 2.493.65
		Gotovina	K 654.02
» 1915.	K 6.468.30		K 5.106.21
		Gotovina	K 1.362.09
» 1916.	K 11.221.21		K 10.785.04
		Gotovina	K 436.17
» 1917.	K 11.431.82		K 9.253.97
		Gotovina	K 2.177.85
» 1918.	K 16.795.35.		K 12.689.14
		Gotovina	K 4.106.21
» 1919.	K 26.101.49		K 15.288.10
		Gotovina	K 10.813.39
» 1920.	K 61.533.10		K 60.628.89
		Gotovina	K 904.21
» 1921.	D 18.449.32		D 17.425.57
		Gotovina	D 1.023.75
» 1922.	D 23.602.70		D 20.219.01
		Gotovina	D 3.383.69
» 1923. do 31./7.	D 29.729.71		D 25.192.60
		Gotovina 31./7.	D 4.537.11

II.
IMOVINA
Cecilijina društva 20./VIII. 1923.

1.	Gotovina u blagajni	D 4.537.11
2.	Vrijednost društv. inventara .	D 500.—
3.	Vrijednost knjižnice i glazbenoga arkiva	D 500.—
4.	Utemeljiteljna svota (ulož. u Hrv. polj. banci)	D 3.247.40
5.	Zaklada za glazb. pouč. tečajeve (ulož. u Hrv. polj. banci)	D 1.945.33
6.	Zaklada Šandora Bosiljevca za nagradivanje hrv. crk. kompozicija (ulož. u Eskomp. banci) .	D 656.61
	Ukupno	D 11.386.45

III.

Dugovine nema.

Utemeljiteljnih članova imade 180. Dobrotvori društva poimenično su spominjani tijekom godina u »Sv. Ceciliji«, zbog toga ih ovdje ne spominjem, već samo im kličem: Hvala!

Svršavam svoj izvještaj, pa molim slavnu glavnu skupštinu, da ga izvoli uzeti do znanja. (Živio!)

Iza toga je član revizijonalnog odbora Stjepan Stazić izvijestio, da je revizijonalni odbor dne 13. VIII. 1923. pregledao blagajničke knjige, sravnio primitak i izdatak te sve našao u potpunom redu. Predlaže da se svc društvenom blagajniku i čitavom upravnom odboru podijeli apsolutorij. Glavna skupština je taj predlog usvojila i podijelila blagajniku i odboru apsolutorij.

Iza toga prešlo se na posebne prijedloge.

I. Predsjednik ističe, kako je preuzv. g. metropolita i nadbiskup zagrebački dr. Antun Bauer društvo u teškim prilikama svestrano podupirao. God. 1914. naredio je, da se imadu sve crkve u nadbiskupiji pretplatiti na »Sv. C.«, svake se godine sjetio društva većim novčanim darovima, a povoljnim cijenama u tiskari omogućio je, da se društveno glasilo moglo uzdržati. Predlaže zato, da se preuzv. g. nadbiskup umoli, da prema §. 20. točka a) društvenih pravila primi društveno pokroviteljstvo. Skupština je taj predlog oduševljeno prihvatila.

II. Vrhbosanski generalni vikar presv. g. Mons. Stjepan pl. Hadrović predlaže, da bi se izdala mala priručna pjesmarica za procesije i hodočašća, koja bi sadržavala najljepše i najpoznatije euharističke i marijanske pjesme. Predlog se prihvaća. Odbor će te pjesme odabrati i urediti te se pobrinuti, da se ta pjesmarica izda.

III. Predsjednik ističe, kako je društvena članarina u današnjim prilikama preneznatna te predlaže, da se promijeni §. 5. društvenih pravila. Zaključeno je, da se taj paragraf promijeni tako, da članom društva može biti svaki katolik, koji je navršio 18 godina i to:

a) redoviti, ako plaća 10 D na godinu;

b) utemeljiteljni, ako na jednom ili u pet obroka plati u godini dana 100 D;

c) zakladateljni, ako na jednom ili u pet obroka plati u godini dana 250 D;

d) počasni, ako ga imenuje glavna skupština na prijedlog odbora radi njegovih zasluga za društvo ili za crkvenu glazbu.

Kako su u zadnje vrijeme članovi prestali plaćati članarinu, umoljavaju se, da od sada točno plaćaju članarinu. Time, da netko pretplaćuje »Sv. C.« još ne postaje članom Cecilijina društva.

IV. U §. 13. točka d) društvenih pravila stoji, da predsjednik doznačuje uz naknadno odobrenje odbora na isplatu manje svote do 50 K. Predsjednik moli, da bi se prema današnjim prilikama i ta točka promijenila. Zaključeno je, da može predsjednik doznačiti na isplatu svote do 250 D.

V. Ravn. učitelj u Slavonskom Klakaru g. Luka Lukić spominje, da je harmonizacija pjesama u »Sv. Ceciliji«, »Hrv. crkv. pjesmarici« i u pjesmarici: »Virgini Matri« za početnike preteška, pa predlaže, da bi koji od naših glazbenika udesio vrlo laganu pratnju tih pjesama za orgulje u lakim prijemetima. Iza kratke diskusije zaključeno je, neka početnici i slabiji orguljaši odaberu one pjesme, koje su lakše, jer puk i onako svih ne pjeva. Uopće onaj, koji i malo po notama svira, može uz nešto volje i mara naučiti sve te pjesme. Kad je počela izlaziti »Sv. C.« obazirao se urednik glazbenih priloga mnogo na naše orguljaše i

na naše prilike te je uvrštavao ponajviše takove kompozicije, za koje je držao, da će ih naši orguljaši moći izvoditi. Stare naše melodije nastojao je tako harmonizirati, da naše orguljaše ne prestraši kompliciranom i za izvedbu teškom harmonizacijom. »Hrv. crkvena pjesmarica« izašla je 10 godina kasnije, kako su objelodanjene prve, po mogućnosti jednostavnije harmonizacije. Posve je prirodno, da se kod izdanja te pjesmarice moglo pretpostavljati, da su naši orguljaši u to vrijeme morali uvidjeti vrijednost naših starih melodija i da su iz ljubavi prema staroj našoj kulturi i našem postepenom napretku morali i sami glazbeno napredovati. Kod uredjivanja te pjesmarice moglo se i moralo ići za tim, da se spomenici stare naše kulture podadu u dostojnom i glazbeno interesantnom obliku, po kojem postaju oni barem jednako glazbeno vrijedni, kao slična djela drugih naroda. Kad bismo danas opet pokušali izdati pjesmaricu s posve jednostavnom harmonizacijom, značilo bi to ići najmanje za 10 godina natrag. Moglo bi nam se opravdano spočitnuti, da nemamo pouzdanja u energiju naših orguljaša i u svoj rad oko našeg muzičkog napretka i razvitka. I slabijeg orguljaša, koji je pristaša našeg pokreta i koji je oduševljen za naš glazbeni napredak, ne će zastrašiti harmonizacija naših crkvenih popijevaka, koja je i onako jednostavna. Onomu pako, koji nema za to smisla i ljubavi, ne bi koristila niti najjednostavnija pratnja. Poznata Eisenhuthova pjesmarica imala je barem jednostavnu, klavirsku pratnju, pa je bilo ipak vrlo mnogo orguljaša, koji ni ono desetak pjesama, što su ih svirali možda pedeset godina od nedjelje do nedjelje, nisu svirali iz te pjesmarice, već onako na pamet, kao što su svirali prvi dan, kad su sjeli za orgulje. Prijedlog, što ga je iznesao g. Lukić, jedan od najoduševljenijih naših pristaša i saradnika, se dašto ne tiče njega, već ga je donio u najboljoj namjeri, da unaprijedi orguljanje u našim župama.

VI. G. Lukić navadja, da je naredbom kr. zemaljske vlade odredjena orguljaška nagrada od 120 K na godinu. Od tada se vremena mnogo promijenila, ali ima i sada župa, koje ne plaćaju orguljašu za 150 funkcija više od 200 K na godinu. Posve je naravno, da su radi toga u mnogim župama orgulje umuknule. Predlaže zato, da društvo zamoli duhovne stolove, da sporazumno s pokrajinskom upravom urede orguljašku plaću prema mjesnim prilikama. O tom pitanju govorili su još ravn. učitelj iz Hlebina g. Lovro Dolenec, n. dekan iz Samobora vel. g. Milan Zjalić, župnik iz Kneginca vel. g. Mirko Novak i župnik iz Petrijevaca vel. g. Ladislav Charvat. Zaključeno je, da se umole preč. ordinarijati, da pozovu kotarske podarhidjakone, da izvijeste, u kojim se župama u kotaru ne orgulja i s kojih razloga. Gdje crkv. blagajna iole dopušta, neka se orguljaška nagrada povisi prema današnjim prilikama. Pošto gg. učitelji nisu više dužni orguljati, trebalo bi što prije otvoriti barem jednu orguljašku školu za sve hrvatske biskupije, pa treba i zato umoliti preč. hrv. episkopat, da glede toga izda potrebne odredbe.

VII. G. Lukić ističe, da je naše zaslužno društvo sv. Jeronima izdalo molitvenik: »Kruh nebeski«, u kojem se nalaze i tekstovi crkv. pjesama. No sve te pjesme još nisu uglazbene ili im je napjev tudjinski, a kod nekih misnih pjesama nema kitica za sve dijelove mise. Tako na pr. na str. 287., 295., 297. nema kitice za evangjelje. Moli, da bi se i tome doskočilo. Poveo se i o tom razgovor. Od pjesama, koje su ušle u taj molitvenik, ima sigurno svaka svoj napjev, no ne bi bilo uputno, da se za pjesme, koje su nam došle iz tudjine (na pr. Pred Tobom o Bože kleči, Na lica mi padamo itd.) uglazbe novi napjevi. Nadamo se, da će te pjesme malo po malo nestati kako u crkvi, tako i u molitvenicima. Ako pako ima koja misna pjesma premalo kitica, neka orguljaš pridoda koju pjesmu svetootajstvenu, marijansku ili onakovu, koja je u vezi sa dotičnom svetkovinom.

VIII. S tim u savezu napominje n. dekan veleč. g. M. Zjalić, da je preč. ordinarijat svojevremeno odredio, da se imadu pjesme, koje će se tiskati u pojedinom molitveniku, dati prije na pregled posebnom odboru. Predlaže, da bi se preč. ordinarijat zamolio, da ne dade »imprimatur« nijednom molitveniku, ako nije pjesme, koje se u njem nalaze, pregledao prije taj odbor. Prima se.

IX. Prijatelj cecilijanskog pokreta iz Mihovljana predlaže, da bi se možda u molitveniku »Isus, prijatelj malenih«, što ga izdaje »Zbor duhovne mladeži zagrebačke« tiskale sve crkvene pjesme s napjevima i to dvoglasno. Skupština uvidja, da bi to bilo vrlo dobro, a za novo izdanje zborova molitvenika, koje je već priredjen za tisak, bilo bi to prekasno, a u današnjim prilikama bilo bi to skopčano s prevelikim troškovima. Uz to bi i molitvenik time postao preopširan. Ako bi se napjevi tiskali, morali bi se tiskati svakako jednoglasno, a ne dvoglasno, jer moramo nastojati, da se u svim crkvama unaprijedi jednoglasno pučko pjevanje. Nije ništa veličanstvenije, nego kad sva crkva jednoglasno i skladno pjeva, onda pjesma doista djeluje. Kod nas i kad sav narod pjeva, malo njih pjeva vodeći glas, već većina njih sekundira. To sekundiranje moralo bi se dokinuti, onda bi bilo pjevanje, osobito kad bi se pjevale naše stare, lijepe pjesme, doista lijepo. Društvo će svakako nastojati, da čim prije bude moguće, udovolji gornjem prijedlogu, a kao prvi korak u tom pravcu biti će, da se ostvari prijedlog presvijetlog g. Mons. Hadrovića, da se izda pjesmarica za procesije i hodočašća.

(Svršit će se.)

SV. CECILIJA« izlazi svaka dva mjeseca, a stoji na godinu 25 din., za škole i djake 20 din. Članci, dopisi i pretplata šalju se na Janka Barlè-a, ravnatelja nadbiskupske pisarne u Zagrebu, a glazbeni prilozi na ravnatelja Franju Dugana u Zagrebu (Kaptol br. 19.).

IZDAJE: »CECILIJINO DRUŠTVO« U ZAGREBU. — UREDNIK LISTA: **JANKO BARLÈ**. — UREDNIK GLAZBENOG PRILOGA: **FRANJO DUGAN**. — TISAK »**NADBISKUPSKE TISKARE**« U ZAGREBU.

Darovi za naše glasilo. Vrlo je utješljiv znak, da se cijenjeni pretplatnici sveudilj sjećaju našeg glasila. Otkako je izašao zadnji broj, poslali su nam naši prijatelji iz Amerike: bl. g. **Ivan Kuharec**, glazbenik u New-Yorku 1 dol., preč. g. Mons. **Davorin Krmpotić**, župnik u Kansas-City 1 i pol dol. — Naš vrijedni saradnik bl. g. **Luka Lukić**, ravn. učitelj u Slav. Klakaru poslao nam je ponovno 100 D. Isto tako nas ne zaboravlja preč. g. **Stjepan Huzek**, dekan i žup. u Krašiću, koji nam je poslao 85 D. V. g. **Juraj Kolb**, žup. u Orahovici darovao je 75 D., a v. g. **Adolfo Blaga**, žup. u Ferdinandovcu 50 D. Po 25 D. su doprinesli: vel. gg. župnici: **Ivan Mihelčić** u Zlataru, **Fran Evgenije Petreković** u Dežanovcu i **Alojzije Tkalec** u Donjoj Zelini. Preč. g. **Mirko pl. Lovrišak**, dekan i žup. u Vivodini poklonio je 23 D., a po 20 D. vel. gg. župnici: **Josip Lipovšćak** u Bistri i **Andrija Busija** u Novim Čičama. Po 15 D. su nam poslali: vel. gg. župnici: **Janko Barlè** kod sv. Jakova u Ljubljani, **Ivan Vukelić** u Velikoj, **Juraj Dorotić** u Postiri na Braču, **Ivan Ribičić** u Bugojnu, **Stjepan Šoštarčić** u Prekrižju, **Pavao Košak** u Belici, **Stjepan Horvat** u Dugom selu, vel. g. **Petar Gjipalo**, kapelan u Pitomači te **župske crkve u Supetru** na Braču i u **Kapeli**. Po 10 D. darovali su: vel. gg. župnici: **Don Ivan Šeperica** u Vrbanju (ponovno), **Don Vicko Bojanić** u Grablju (ponovno), **Fran Cesarec** u Belcu, **Juraj Horvatović** u Dapcima, bl. g. **Niko Plančić** u Starom gradu, bl. g. učitelji **Stanko Preprek** u Maradiku, **Daniel Harrer** u Petrovaradinu, vel. g. **Rudolf Sabljak** regens chori u Senju, vel. g. **Vjekoslav Klobouček**, kapelan u Šipku te **samostan sv. Josipa** u Bihaću. Od upravitelja više pučke škole u Sv. Ivanu Zelini bl. g. **Mirka Markulina** primili smo 7.50 D. Po 5 D. su doprinesli veleuč. g. **Izidor Skorjač**, profesor u Senju, vel. gg. župnici: dr. **Franjo Didović** u Piškorevcima, **Ivan Rožanek** u Skakavcu, **Stjepan Kolander** u Kapeli, **Stjepan Mihinić** u Petrijancima te vel. g. **Antun Vojnić-Tunić**, kateheta u Subotici. Naveli smo eto nekoliko imena i nekoliko prinosa, a i iz tih nekoliko redaka može se čitati mnogo. Plemeniti darovatelji pripadaju raznim staležima i borave u raznim stranama naše domovine. A da se svi ti, nekoji redovito svake godine sjećaju našeg glasila, dobar je znak. Srdačna im hvala.

Novi utemeljitelj. Zadnja glavna skupština povisila je utemeljiteljnu svotu od 50 K na 100 D. Iako prijašnji utemeljitelji ne moraju platiti novu utemeljiteljnu svotu, ipak je stari naš utemeljiteljni član, a oduševljeni naš pristaša ravn. učitelj u Hlebinama bl. g. **Lovro Dolenec** prvi novu utemeljiteljnu svotu nanovo uplatio. Tako je on prvi utemeljitelj po novim pravilima, a 181. utemeljitelj uopće. Ugledali se u njegov sjajni primjer i drugi!

Dar za društveni arkiv. Već smo opetovano zamolili naše prijatelje, da nam šalju za arkiv i knjižnicu Cecilij. društva sve, što se odnosi na našu glazbu i što je vrijedno, da se čuva u našem društvu. Ovamo spadaju rukopisi, knjige, listovi, slike glazbenika i t. d. Odziv do sada nije bio velik, a ipak se nas ovdje ondje sjeti koji plemeniti rodoljub. Vrlo nas je obradovao vel. g. župnik u Buću **Martin Kožar**, što nam je poslao:

1. **Thomassa Zakaric Pervizovichya: Muka y szmert Kristusseva po szv. evangelistah Matheu, y Ianusu popiszana** Zagreb. Pri Ferenczu Xaveriusu Szerauschegu, Horvatszkoga Orszaga Stamparu. 1764. — Pervizović priopćio je »Muku«, kako se nekad pjevala u zagrebačkoj stolnoj crkvi. Jedan primjerak tog djela čuva se u knjižnici franjevačkog samostana u Karlovcu. Svojevremeno (»Sv. C.« 1916., str. 81.) sam potanje progovorio o toj »Muci«, pa se radujem, što je sada, dobrotom vel. g. M. Kožara došlo Cecilijeno društvo do vrlo dobro sačuvanog primjerka Pervizovićeva djela.

2. **Michael Sillobod: Fundamentum Cantus Gregoriani seu Choralis.** Zagreb 1760.

3. **Rukopis iz XVII. ili XVIII. vijeka, koji sadržaje 8 latinskih misa.** Rukopis je vrlo zanimljiv, pa se ćemo svojevremeno na nj potanje osvrnuti.

Veleč. g. M. Kožar neka za taj svoj dar primi našu usrdnu hvalu. Našao mnogo nasljedovatelja!

Veleč. o. Antonin Zaninović, vjerni naš saradnik, živo je želio, da dodje iz Splita na našu skupštinu, no bolest mu je to zapriječila. Ipak nam je poslao list sa većom svotom novaca, što ih je sakupio medju svojim prijateljima i zaželio svim učesnicima naše skupštine Božji blagoslov, da stvorimo takove zaključke, koji će koristiti tako lijepoj i svetoj stvari, kao što je širenje prave pobožne glazbe u našim crkvama. Milomu prijatelju zahvaljujemo na tom pozdravu te mu želimo, da što prije ozdravi, da može i nadalje svestrano raditi kako na spas duša, tako i na unapredjivanju naše crkvene glazbe.

Poruka urednika. I opet nam je ponestalo prostora. Radi izvješţaja o našoj glavnoj skupštini morale su izostati glazbene vijesti iz stranog svijeta. Cijenjene saradnike molimo, da nam što prije pošalju svoje prinose za zadnji broj. Bilo bi poželjno, kad bi poslali takove članke, koji se odnose na naše božićne pjesme i još nepoznate njihove napjeve.

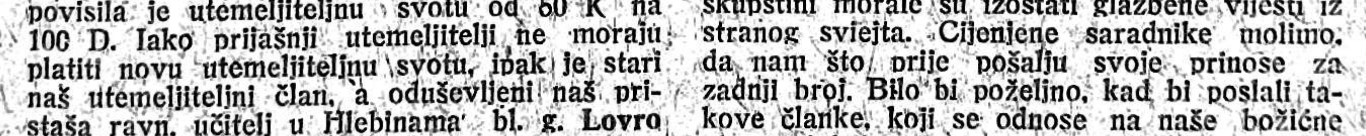

Na »Katoličkom shodu« u Ljubljani stvorene su glede glazbe ove rezolucije:

Katolički sastanak priznava veliko znamenovanje glazbe u umjetničkom, moralnom, duševnom i zdravstvenom uzgoju te ju smatra važnom i potrebnom vezom u našim prosvjetnim organizacijama.

1. Zato neka se u našim društvima i kućama što više gaji glazba: bilo crkvena, nabožna, bilo svjetovna. Valja nastojati da se ona što više usavrši, pa treba, da se u tu svrhu uporabi svaki pravi glazbeni napredak.

2. Poseban sjaj liturgičkim činima daje lijepa glazba.* Zato poziva katolički sastanak

vjernike, da svoje pjevačke sposobnosti posvete ljepoti službe Božje. U svakoj župi neka se utemelji dobro uvježban crkv. zbor, koji ima da podjedno bude temelj društvenog zbora. Zborovi neka ne nastupaju samo samostalno, već neka svojim sudjelovanjem ožive i druge društvene priredbe.

3. Katolički sastanak zahtijeva, da se glazba obvezatno i sustavno obučava u svim školama, jer će se na taj način općenita glazbena naobrazba najbrže proširiti.

4. Katolički sastanak preporuča, da se pjevanje gaji i u našim obiteljima.

5. Pošto je pučko pjevanje, svjetovno i crkveno, važan ogranak glazbe i vrlo unapredjuje koli pučku izobrazbu, toli i narodnu svijest, valja da se, gdje još živi, brižljivo podupire i gaji, a gdje je izumrlo, da se što prije uskrisi i obnovi.

6. Katolički sastanak poziva glazbene povjesničare, da istražuju slovensku glazbenu povijest i svoja istraživanja što prije objave.

7. Katolički sastanak poziva, da se narodne popijevke, u koliko još nisu zabilježene, pomno sakupe, da ne nestanu; one pako, koje su već zabilježene, da se što prije objelodane.

Te su rezolucije vrlo važne, možemo ih i mi mirne duše potpisati i poraditi, da se i kod nas što prije oživotvore.

Hrv. pjev. društvo »Preporod« u Dugom selu priredilo dne 2. IX. 1923. prigodom razvića i posvete društvenog barjaka lijepu svečanost. Kod svečane mise izvodilo je društvo pod ravnanjem svog zborovodje Iv. Benkovića dvoglasnu misu od I. Peregrinusa.

Medjunarodni natječaj za crkv. kompozicije za pjevanje i orgulje. »Procure de Musique religieuse, Paris IV. 3. rue de Mezières« odredila je za g. 1923. 25.000 Fr. za nagradjivanje crkv. kompozicija. Predsjednikom jurye je Th. Dubois.

Pjevačko društvo »Hlahol« u Pragu učevstvovalo je u mjesecu julu o. g. kod medjunarodne pjevačke utakmice u Amsterdamu te postiglo dne 10. jula u najvišem razredu mješovitih zborova p r v u n a g r a d u s a s v i m g l a s o v i m a (9). »Hlahol« kani u aprilu 1924. na drugo umjetničko putovanje u kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca (prvipu bio je kod nas 1921. te stekao sa svojim uzornim pjevanjem svestrano priznanje). Zbor sastojati će se od 130 pjevača i pjevačica. Još nije ustanovljeno, koje će naše gradove »Hlahol« tada posjetiti. Valja to ustanoviti medjusobnim sporazumom, pa se treba glede toga obratiti na: Zpěvácký spolek: »Hlahol« — Praha II. Riegrovo nábreží č. 248.

† François Peru, posljednji još živi učenik Chopinov, umr'o je u Parizu. Bile su mu 92 godine. Nekad je bio tražen učitelj klavira, no u posljednje vrijeme zbog bolesti i starosti nije mogao izvršavati svoga zvanja te je umro u velikoj bijedi. Chopin je čuo Perua prvi put igrati, kad mu je bilo dvanaest godina i bio je tako iznenaden njegovom vještinom, da se obvezao poučavati dječaka besplatno, dok ne bude mogao sâm privredivati svoj kruh. Usprkos tome Peru nije postao umjetnik svjetskog glasa, ali je doživio sudbinu mnogih velikih umjetnika: kad je ostario, svijet ga je još živa odnemario i zaboravio. **Vl. D.**

U Albaniji su dvije nadbiskupije (u Skadru i Draču) i četiri biskupije (Allesio, Sappa, Pulati te biskupija Miridita, koja je bila prije opatija nullius). Crkvena glazba u Albaniji je dašto tek u svojim počecima. Najbolje je u tom, što je i razumljivo, u Skadru, gdje se u katedrali, u sjemeništu i kod čč. oo. franjevaca pjeva koral, a gaji i figuralna glazba od opće priznatih skladatelja.

Pučke crkv. pjesme pjeva narod u albanskom jeziku, no većinom su arije talijanske. U župama izvan grada pjeva se misa po gregorijanskom načinu, no malo pokvarenom, t. j. po ukusu naroda. Narod običaje i koral prilagoditi načinu, kako pjeva svoje popijevke.

U Albaniji nema još nikakovih orgulja u crkvama, nego samo harmoniji. **A. B.**

Rektorom državnog konzervatorija glazbe u Pragu za godinu 1923./24. izabran je **Karlo Hoffmeister**, profesor majstorske škole glasovirske struke.

B. Plaške, junački bariton na operi u Dresdenu, i **R. Kubla** tenorist bečke opere, primljeni su za članove opere Narodnog divadla u Pragu.

Dr **Hans Schnoor** pripravlja za »Deutsche Verlagsanstalt« prvu opširnu njemačku monografiju o Dvořaku i moli sve, koji imadu kakove autentične podatke o njegovu životu i radu, da mu jave na adresu: Klotzoche bei Dresden, Querallee 23.

Alfredo Casella radi na trim nokturnima za orkestar i groteskno operi »La Donna Serperte«.

G. Francesco Malipiero dovršio je drugi gudalački kvartet »Stronelli i Ballate«.

Rudolf Krasselt odlazi iz opere u Berlinu (Deutsches Opernhaus).

Festival **Williama Lyrda** priredjen je od 1. do 8. VII. u L o n d o n u uz sudjelovanje svih vidjenijih engleskih umjetnika i institucija.

U **Darmstadtu** priredjen je festival od 15. do 25. VII. 1923. Na rasporedu bijaše uz druge točke i gudalački kvartet od Křeneka, plesna suita od Hindemitha, pjesme od Petyrka itd.

Jedanaesti **Bachov festival** »novog Bachovog društva« prireden je u L e i p z i g u od 23. do 25. VI. 1923. Medu izvedenim skladbama najviše je pažnje pobudila misa u h molu.

U **Frankfurtu** priredjen je od 17. do 24. VI. 1923. festival moderne glazbe. Na festivalu zastupani su bili ovi autori: Bartok, Busoni, Schönberg, Schreker, Erdmann, Hindemith, Jarnack, Křenek, Lendvai, Sekles, Stefan, Stravinský, Toch, Webern, Jemnitz, Yrjö Kilpinen (finske pjesme), Petersen, Wadl, Vogel, Weil, Nindt, Wolpe, Tedesco.

Na medjunarodnom festivalu u **Zürichu** provela je opera iz Dresdena »Borisa Godunova«.

U **Kasselu** priredio je »Allgem. Deutscher »Musikverein« od 8. do 13. VI. glazbeni festival. Na rasporedu su bili Schrecker, Butting, Petersen, Křenek, / Tiessen, Kaminski, Sekles, Waltershausen, Haussegger, Braunfels, Reger, Kundtgraber, Poch, Hindlemith.